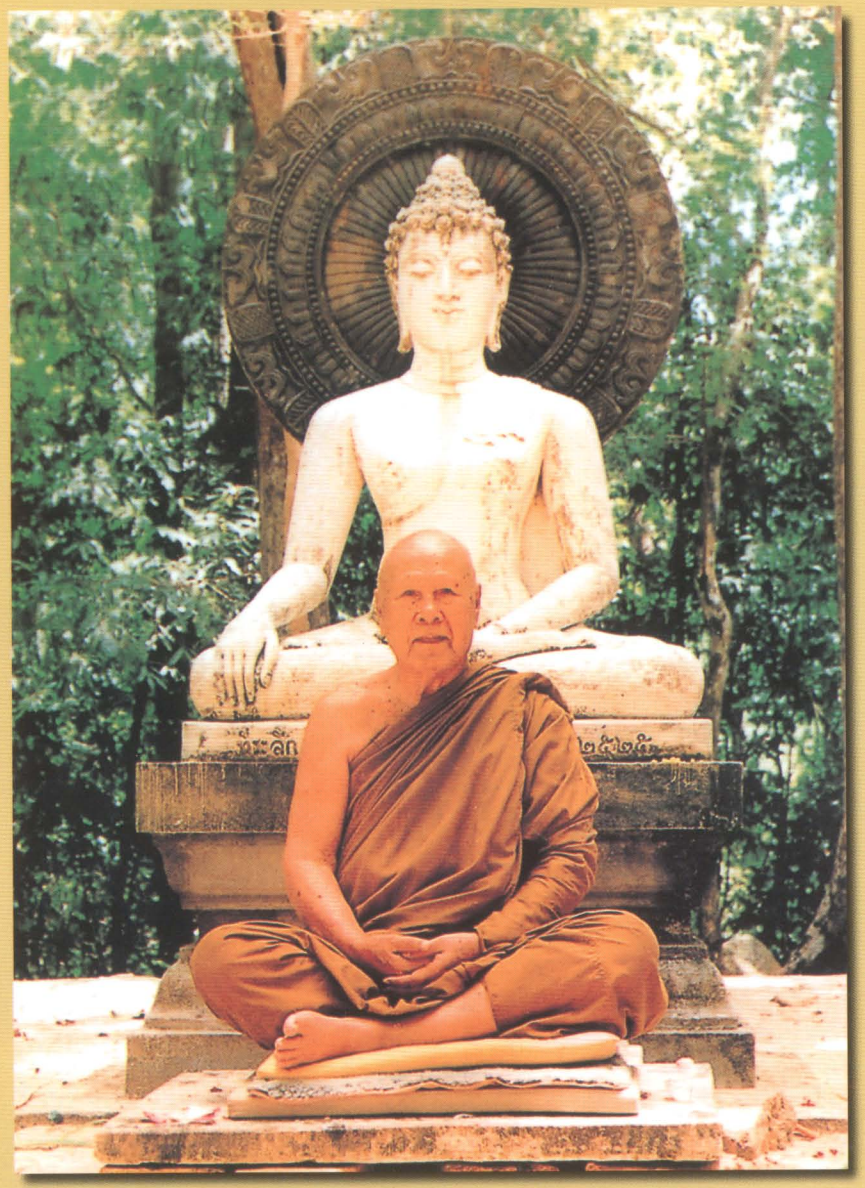

น อนริยं กริสฺสาม
เราจักไม่กระทำสิ่งต่ำทราม
๙๘ ปี
ปัญญานันทะ

กราบหลวงพ่อปัญญา

กราบหลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ
ผู้เอกอุอุโฆษกถา
พระผู้ถือเทียนทองส่องปัญญา
ท่ามกลางพายุโหมความงมงาย

พระผู้กล้าถือธรรมเป็นอำนาจ
ผู้องอาจในธรรมนำสืบสาย
สวนโมกขพลารามธรรมธิบาย
ชลประทานสาธยายสายธารธรรม

กำราบความงมงายไสยศาสตร์
ไม่เกรงกลัวอำนาจอสัตย์ส่ำ
กล้าชี้ผิดชี้ถูกทุกผู้นำ
ฝากถ้อยคำสำเนียงเป็นเยี่ยงไว้

ไม่ติดในลาภยศทุกบทแบบ
ไม่คับแคบคร่ำครึดื้อตาใส
พูดเรื่องหนักเรื่องเบาให้เข้าใจ
ให้ประชาชนไทยได้รู้คิด

เกือบครบศตวรรษาอายุขัย
ท่านคือพระผู้ยิ่งใหญ่กราบไหว้สนิท
เป็นเอกอรรถกถาจารย์บรรพชิต
กอปรกิจจานุกิจสัมฤทธิ์แล้ว

กราบพระผู้เป็นศรีสมมติสงฆ์
กราบผู้คงคัลลองอันผ่องแผ้ว
กราบพระสังฆรัตน์ชัชวาลแวว
กราบดวงแก้วหนึ่งนั้น..ปัญญานันท

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

เราจักไม่กระทำสิ่งต่ำทราม ตามรอยชีวิต..... หลวงพ่อปัญญา

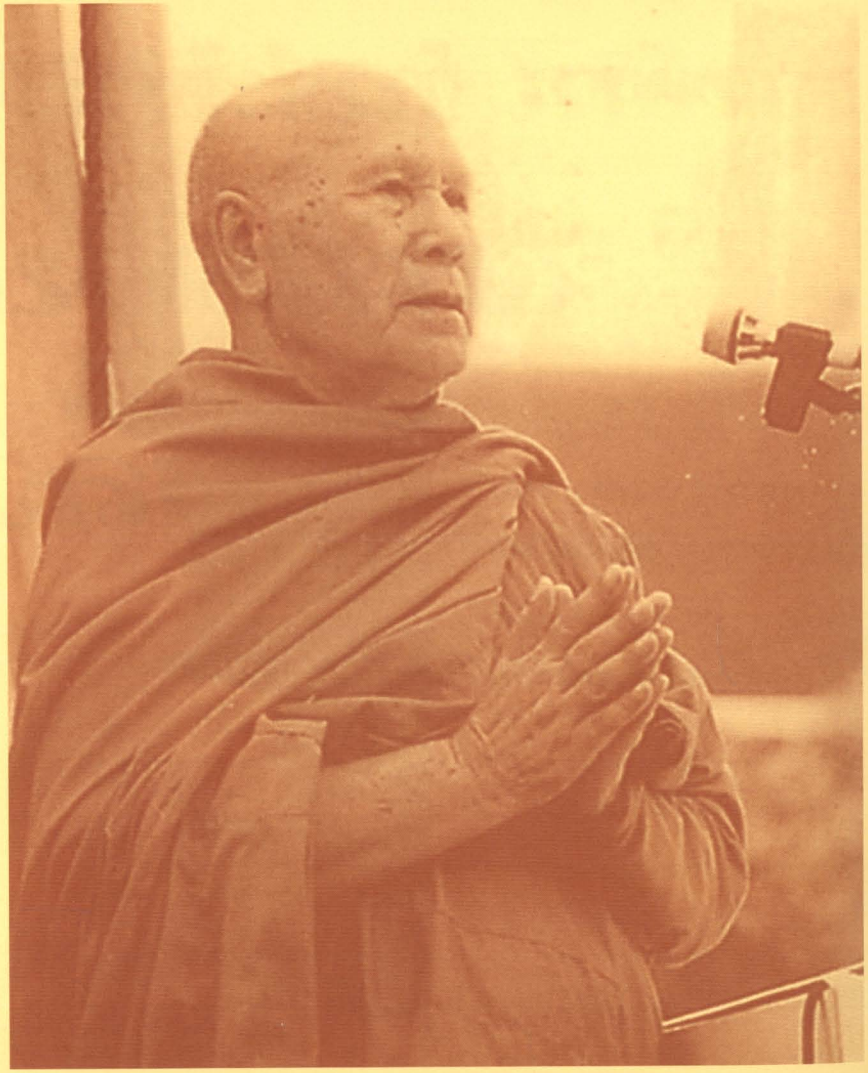
ธรรมานุสรณ์

๙๘ ปี ชาตกาล พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)

๑๑ พฤษภาคม ๒๔๕๔ – ๒๕๕๒

เราจักไม่กระทำสิ่งต่ำทราม ตามรอยชีวิต...หลวงพ่อปัญญา

กราบหลวงพ่อปัญญา ด้านในปกหน้า
ชีวิตและงานพระพรหมมังคลาจารย์ หน้า ๓
หลักใจของท่านปัญญา หน้า ๘
หลักการของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ หน้า ๘
แม่ทัพธรรม หน้า ๙
ตามรอยชีวิต...หลวงพ่อปัญญา หน้า ๙-๑๖,๖๕-๘๐,๑๓๗-๑๕๒
ทางชีวิตที่ดีงาม หน้า ๑๗-๕๙
ข้อคิดวันเกิด หน้า ๖๐-๖๔
คำสอนก่อนรุ่งอรุณ หน้า ๘๑-๑๓๖
เสียงปลุกผู้ต้องการพ้นทุกข์ หน้า ๑๕๓
ทางพ้นทุกข์ หน้า ๑๕๔
หลับและตื่นให้เป็นสุข หน้า ๑๕๕
ข้อควรจำสำหรับชาวพุทธ หน้า ๑๕๖
คำร้องขอต่อเพื่อนร่วมชาติ หน้า ๑๕๗
มรดกสำคัญที่ต้องช่วยกันรักษาไว้ หน้า ๑๕๘
พรที่แท้...จากท่านปัญญานันทะ หน้า ๑๕๙
อยู่กันด้วยความรัก หน้า ๑๖๐
แม่ทัพโลก ด้านในปกหลัง

เราจักไม่กระทำสิ่งต่ำทราม ตามรอยชีวิต...หลวงพ่อปัญญา จัดพิมพ์โดย กองทุนห้องสมุดจำปีรัตน์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี โทร.๐๘-๑๔๑๒-๓๓๓๗
แม่พิมพ์โดย สุเนตร์ฟิล์ม โทร.๐-๒๘๐๓-๒๒๔๙ พิมพ์ที่ บริษัท พิมพ์ดี จำกัด โทร.๐-๒๘๐๓-๒๖๙๔-๗

ชีวิตและงาน พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)

พระพรหมมังคลาจารย์ ฉายา ปญฺญานนฺโท อายุ ๙๖ พรรษา ๗๖ ป.ธ.๔ อดีตเจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษฎ์

สถานะเดิม ชื่อ ปั่น นามสกุล เสน่ห์เจริญ

เกิด วันพฤหัสบดี ขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๖ ปีกุน
ตรงกับวันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๕๔
ที่ ต.คูหาสวรรค์ อ.เมือง จ.พัทลุง

บิดา–มารดา นายวัน - นางคล้าย เสน่ห์เจริญ

บรรพชา เมื่อ พ.ศ.๒๔๗๒ อายุ ๑๘ ปี
ณ วัดอุปนันทาราม ต.เขานิเวศน์ อ.เมือง จ.ระนอง
โดยมี พระรนังควินัยมุนีวงศ์ เป็นพระอุปัชฌาย์

อุปสมบท เมื่อ พ.ศ.๒๔๗๔ อายุ ๒๐ ปี
ณ วัดนางลาด ต.เขาเจียก อ.เมือง จ.พัทลุง
โดยมี พระครูจรูญกรณีย์ เป็นพระอุปัชฌาย์

วิทยฐานะ

- จบชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนประจำอำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง
- จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่โรงเรียนประจำจังหวัดพัทลุง
- สอบได้นักธรรมชั้นตรี ในสำนักเรียนจังหวัดระนอง
- สอบได้นักธรรมชั้นโทและนักธรรมชั้นเอก
  ในสำนักเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช
- สอบได้ประโยค ป.ธ.๓ และ ป.ธ.๔
  ในสำนักเรียนวัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร

งานปกครอง

พ.ศ.๒๕๐๓ - เป็นเจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษฎ์
พ.ศ.๒๕๐๖ - ได้รับพระบัญชาแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์
- เป็นหัวหน้าพระธรรมทูต สายที่ ๙
- เป็นรองเจ้าคณะภาค ๑๘
พ.ศ.๒๕๓๕ - เป็นเจ้าอาวาสวัดพุทธธรรม สหรัฐอเมริกา
พ.ศ.๒๕๔๒ - เป็นที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๑๘

งานการศึกษา

พ.ศ.๒๕๐๓ - เป็นเจ้าสำนักศาสนศึกษา แผนกธรรมและบาลี
พ.ศ.๒๕๑๒ - เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์
พ.ศ.๒๕๒๔ - เป็นผู้อำนวยการจัดการอบรมพระธรรมทายาท
- เป็นผู้อำนวยการจัดการอบรมพระนวกะที่บวช
ในวัดชลประทานรังสฤษฎ์

งานเผยแผ่

พ.ศ.๒๔๙๒-๒๕๐๒
- เป็นองค์แสดงปาฐกถาธรรมประจำวันพระและวันอาทิตย์
ณ พุทธนิคม สวนพุทธธรรม วัดอุโมงค์ จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ.๒๕๐๓
- เป็นองค์แสดงธรรมทางสถานีวิทยุและโทรทัศน์

พ.ศ.๒๕๐๓ - เป็นผู้ริเริ่มการทำบุญฟังธรรมในวันอาทิตย์ที่วัดชลประทานฯ
- เป็นผู้ก่อตั้งทุนพิมพ์หนังสือเผยแผ่ธรรมะแก่ประชาชน

พ.ศ.๒๕๒๐ - เป็นผู้อบรมผู้ช่วยผู้พิพากษา

พ.ศ.๒๕๒๕ - เป็นผู้ริเริ่มโครงการส่งหนังสือธรรมะเป็นส.ค.ส.ปีใหม่

พ.ศ.๒๕๒๕ - เป็นองค์แสดงธรรมแก่สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

พ.ศ.๒๕๓๔ - เป็นผู้ริเริ่มค่ายคุณธรรมเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และเชียงราย
- เป็นประธานอำนวยการศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์

การปฏิบัติศาสนกิจในต่างประเทศ

พ.ศ.๒๔๙๗ - เดินทางไปเผยแผ่ธรรมะยังทวีปยุโรป และเข้าร่วมประชุมขบวนการศีลธรรมโลก ที่เมืองโคซ์ ประเทศสวิสเซอร์แลนด์

พ.ศ.๒๕๒๙ - ร่วมประชุมพุทธศาสนิกสัมพันธ์อาเซี่ยนเพื่อสันติภาพ ครั้งที่ ๗ ที่ประเทศลาว

พ.ศ.๒๕๓๖ - ร่วมประชุมและบรรยายในการประชุมสภาศาสนาโลก ณ นครชิคาโก สหรัฐอเมริกา
- ช่วยเหลือกิจการพระศาสนา เผยแผ่ธรรมะในต่างประเทศ คือ ประเทศอังกฤษ, ออสเตรเลีย, นิวซีแลนด์, เยอรมัน และสหรัฐอเมริกา

งานสาธารณูปการ

พ.ศ.๒๕๑๖ - เป็นประธานก่อสร้างกุฏิสี่เหลี่ยม (ปัญญานันทกุฏิ) เพื่อเป็นที่พักอาศัยของพระภิกษุผู้บวชใหม่ เป็นเงิน ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท

พ.ศ.๒๕๑๘ - เป็นประธานก่อสร้างโรงเรียนพุทธธรรม เป็นเงิน ๑,๓๖๐,๐๐๐ บาท

พ.ศ.๒๕๒๕ - เป็นประธานก่อสร้าง ร.ร.พุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นเงิน ๘,๘๔๐,๐๐๐ บาท

พ.ศ.๒๕๓๗ - เป็นประธานการก่อสร้างกุฏิทรงไทยประยุกต์ เป็นเงิน ๕,๕๐๐,๐๐๐ บาท

งานนิพนธ์

ได้รจนาหนังสือธรรมะทางพระพุทธศาสนาและพิมพ์เผยแผ่เป็นจำนวนมาก ได้แก่ ทางสายกลาง, รักลูกให้ถูกทาง, กรรมสนองกรรม, อยู่กันด้วยความรัก, คำสอนในพระพุทธศาสนา, ชาวพุทธควรเชื่ออย่างไร, พระพุทธศาสนาที่แท้, ความอยู่รอดของพุทธศาสนา, ท่านได้อะไรเมื่อไปงานศพ, คิดอย่างไร ใจสงบ, ยิ่งให้ ยิ่งได้, ไหว้พระให้ถูกพระ, อยู่อย่างผู้ชนะ, วางแผนชีวิตพิชิตความทุกข์ ฯลฯ

งานสาธารณประโยชน์

พ.ศ.๒๕๓๓ - เป็นประธานจัดหาทุนสร้างตึกอุบัติเหตุและผู้ป่วยนอก (ตึก"๘๐ ปี ปัญญานันทะ")
ให้โรงพยาบาลชลประทาน อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี (๒๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท)

พ.ศ.๒๕๓๓ - เป็นประธานสร้างศูนย์ฝึกอบรมแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา (๓๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท)

พ.ศ.๒๕๓๔ - เป็นประธานสร้างอุโบสถวัดอุโมงค์ จ.เชียงใหม่ (๓,๕๐๐,๐๐๐ บาท)

พ.ศ.๒๕๓๗ - เป็นประธานสร้างวัดปัญญานันทาราม ต.คลองหก อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี (๗๗,๐๐๐,๐๐๐ บาท)

พ.ศ.๒๕๔๒ - เป็นประธานทอดผ้าป่าหาทุนซื้ออุปกรณ์การแพทย์ให้โรงพยาบาลวชิระ จ.ภูเก็ต (๓,๓๐๐,๐๐๐ บาท)

พ.ศ.๒๕๔๔ - เป็นประธานสร้างอาคารเรียน "๙๐ ปี พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)"
ให้โรงเรียนชลประทานสงเคราะห์ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี (๑๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท)

พ.ศ.๒๕๔๕ - เป็นประธานสร้างอาคารที่พักอาคันตุกะสงฆ์ "๙๒ ปี ปัญญานันทะ"
ให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา (๖๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท)

พ.ศ.๒๕๔๗ - เป็นประธานซื้อที่ดิน ๑๒๕ ไร่ สร้างวัดให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา
(๑๒๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท)

พ.ศ.๒๕๔๘ - เป็นประธานสร้างอุโบสถกลางน้ำให้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (๑๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท)

งานพิเศษ

พ.ศ.๒๕๐๓ - เป็นองค์แสดงธรรมถวาย สมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

พ.ศ.๒๕๑๘ - เป็นองค์แสดงธรรมถวาย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพ ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์

พ.ศ.๒๕๑๘ - เป็นองค์แสดงธรรมถวาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ
และพระบรมวงศานุวงศ์ เนื่องในพระราชพิธีพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ รามาธิบดีอันมีศักดิ์
ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท

สมณศักดิ์

๑. ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นที่ **พระปัญญานันทมุนี** เมื่อ ๕ ธันวาคม ๒๔๙๙

๒. ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นที่ **พระราชนันทมุนี** เมื่อ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๔

๓. ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นที่ **พระเทพวิสุทธิเมธี** เมื่อ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๐

๔. ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นที่ **พระธรรมโกศาจารย์** เมื่อ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๗

๕. ได้รับพระราชทานสถาปนาสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะเจ้าคณะรอง ชั้นหิรัญบัฏ ในพระราชทินนามที่ **พระพรหมมังคลาจารย์** ไพศาลธรรมโกศล วิมลศีลาจารนิวิฐ พิพิธธรรมนิเทศ พิเศษวรกิจจานุกิจ มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี เมื่อ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๗

ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

๑. พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาครุศาสตร์ จาก **มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย** เมื่อ ๙ มกราคม ๒๕๒๔

๒. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ จาก **มหาวิทยาลัยรามคำแหง** เมื่อ ๙ มกราคม ๒๕๓๒

๓. การศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ จาก **มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ** เมื่อ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๓๔

๔. อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จาก **จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** เมื่อ ๒๕ มีนาคม ๒๕๓๖

๕. ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาศาสนาและปรัชญา จาก **มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์** เมื่อ ๓ กรกฎาคม ๒๕๓๖

๖. ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จาก **มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์** เมื่อ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๓๗

๗. การศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาสังคมศึกษา จาก **มหาวิทยาลัยทักษิณ** เมื่อ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๔

๘. ศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาพุทธศาสตร์ จาก **มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย** เมื่อ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๔๗

๙. ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา จาก **มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช** เมื่อ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๔๗

รางวัลต่างๆ ที่ได้รับ

๑. **รางวัล"สังข์เงิน"** ในฐานะพระภิกษุผู้เผยแผ่ธรรมะยอดเยี่ยม ประจำปี ๒๕๒๐ จาก สมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย

๒. **รางวัล "นักพูดดีเด่น"** ประจำปี ๒๕๒๐ จากสมาคมฝึกการพูดแห่งประเทศไทย

๓. ได้รับการยกย่องและคัดเลือกให้เป็น **"บุคคลผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา"** ในโอกาสฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ประเภทบุคคล และประเภทสื่อสารมวลชน (รายการส่งเสริมธรรมะทางสถานีวิทยุโทรทัศน์) เมื่อ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๒๕

๔. ได้รับการยกย่องให้เป็น **"คนดีศรีปักษ์ใต้"** จากสมาคมชาวปักษ์ใต้ เมื่อ ๙ มีนาคม ๒๕๓๘

๕. **รางวัลเหรียญทอง** " TOBACCO OR HEALTH MEDAL – 1955 " **จากองค์การอนามัยโลก** เนื่องใน"วันงดสูบบุหรี่โลก" ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๓๘

๖. **รางวัล "มหิดลวรานุสรณ์"** ในฐานะผู้บำเพ็ญประโยชน์ต่อประชาชน สังคม และประเทศชาติ ควรแก่การยกย่องและถือเป็นแบบฉบับ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ถวายในโอกาส"วันมหิดล" ๒๔ กันยายน ๒๕๔๐

๗. **รางวัล"ศาสตรเมธี" สาขาสังคมศาสตร์ ด้านศาสนาและปรัชญา** จากมูลนิธิศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล เมื่อ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๖

๘. **รางวัลบุคคลต้นแบบ"คนดีศรีแผ่นดิน"** จากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เมื่อ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๔๙

๙. **รางวัล"ผู้มีคุณูปการต่อการศึกษาของชาติ ประจำปี ๒๕๕๐"** จากคุรุสภา เมื่อ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๐

๑๐. **รางวัล"ผู้สูงอายุแห่งชาติ (ผู้สูงอายุที่เป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม) ประจำปี ๒๕๕๐"** จากคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ เมื่อ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๐

วาระสุดท้ายแห่งชีวิต

พระพรหมมังคลาจารย์ เข้ารับการผ่าตัดเนื่องด้วยเส้นโลหิตตีบที่โรงพยาบาลศิริราช เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ ต่อมาเกิดการติดเชื้อที่ปอด ทำให้ระบบการทำงานของไตและหัวใจผิดปกติ ท่านมรณภาพด้วยภาวะปอดอักเสบ ไตวายเฉียบพลัน และภาวะหัวใจล้มเหลว ในวันพุธที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๐ เวลา ๙.๐๐ น. สิริอายุ ๙๖ ปี ๕ เดือน พรรษา ๗๖

หลักใจของท่านปัญญา

๑. ร่างกายชีวิตเป็นของพระรัตนตรัย
ข้าพเจ้าเป็นทาสพระรัตนตรัยโดยสมบูรณ์
๒. ความมุ่งหมายของข้าพเจ้า
อยู่ที่ประกาศคำสอนที่แท้ของพุทธศาสนา
ข้าพเจ้าจึงต้องเป็นคนกล้าพูดความจริงทุกกาลเทศะ
๓. ข้าพเจ้าจักต้องสู้ทุกวิถีทาง
เพื่อทำลายสิ่งเหลวไหลในพระพุทธศาสนา
นำความเข้าใจถูกมาให้แก่ชาวพุทธ
๔. ข้าพเจ้าไม่ต้องการอะไรเป็นส่วนตัว
นอกจากปัจจัยสี่พอเลี้ยงอัตภาพเท่านั้น
ผลประโยชน์อันใดที่เกิดจากงานของข้าพเจ้า
สิ่งนั้นเป็นของงานที่เป็นส่วนรวมต่อไป
๕. ข้าพเจ้าถือว่าคนประพฤติชอบตามหลักธรรม
เป็นผู้ร่วมงานของข้าพเจ้า นอกจากนี้ไม่ใช่

หลักการ ของวัดชลประทานรังสฤษฎ์

๑. สร้างวัดให้เป็นสถานที่พักผ่อนกายและจิต
หว่านโปรยความสงบเย็นแก่ทุกชีวิต
๒. แก้ไขประเพณีที่ไม่เกิดความรู้ความฉลาด
ชำระล้างความเชื่ออันไร้เหตุผลให้หมดสิ้นไป
๓. ชักจูงประชาชนให้ใช้ธรรมะ
เป็นประทีปส่องทางดำเนินชีวิต
๔. ไม่สนับสนุนการศึกษาและปฏิบัติ
นอกแนวพุทธธรรม ไม่ส่งเสริมไสยศาสตร์
๕. ไม่แสวงหาเงินบำรุงวัด
จากความโง่หลงของชาวบ้าน

แม่ทัพธรรม

แม่ทัพธรรม
นำทัพ ขับเคี่ยวศึก

ยุทธธรรม
ล้ำลึก น่าศึกษา

นำชาวพุทธ
พิชิต อวิชชา

ชูธงธรรม
นำหน้า ท้าทายมาร

ธรรมจักร
หมุนไป ไม่เลิกละ

นาม"ปัญญานันทะ"
โลกเรียกขาน

อริยสงฆ์
ผู้ตรง ต่อนิพพาน

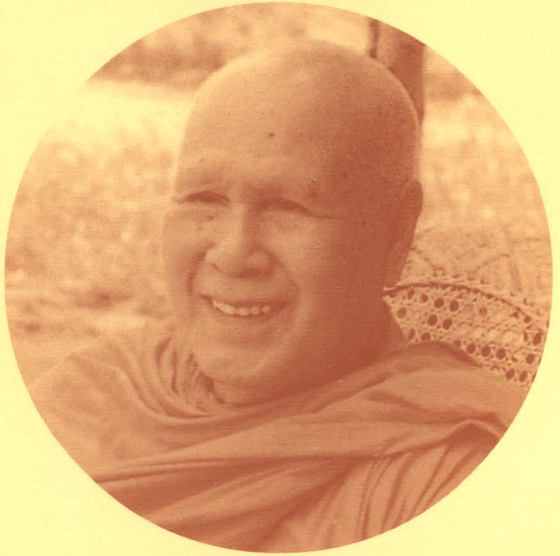
ปวงลูกหลาน
เทิดทูน "แม่ทัพธรรม"

ศิลปะ"วรรณรูป"
สร้างรูป-สรรคำ โดย ทยาลุ

ตามรอยชีวิต.....
หลวงพ่อปัญญา

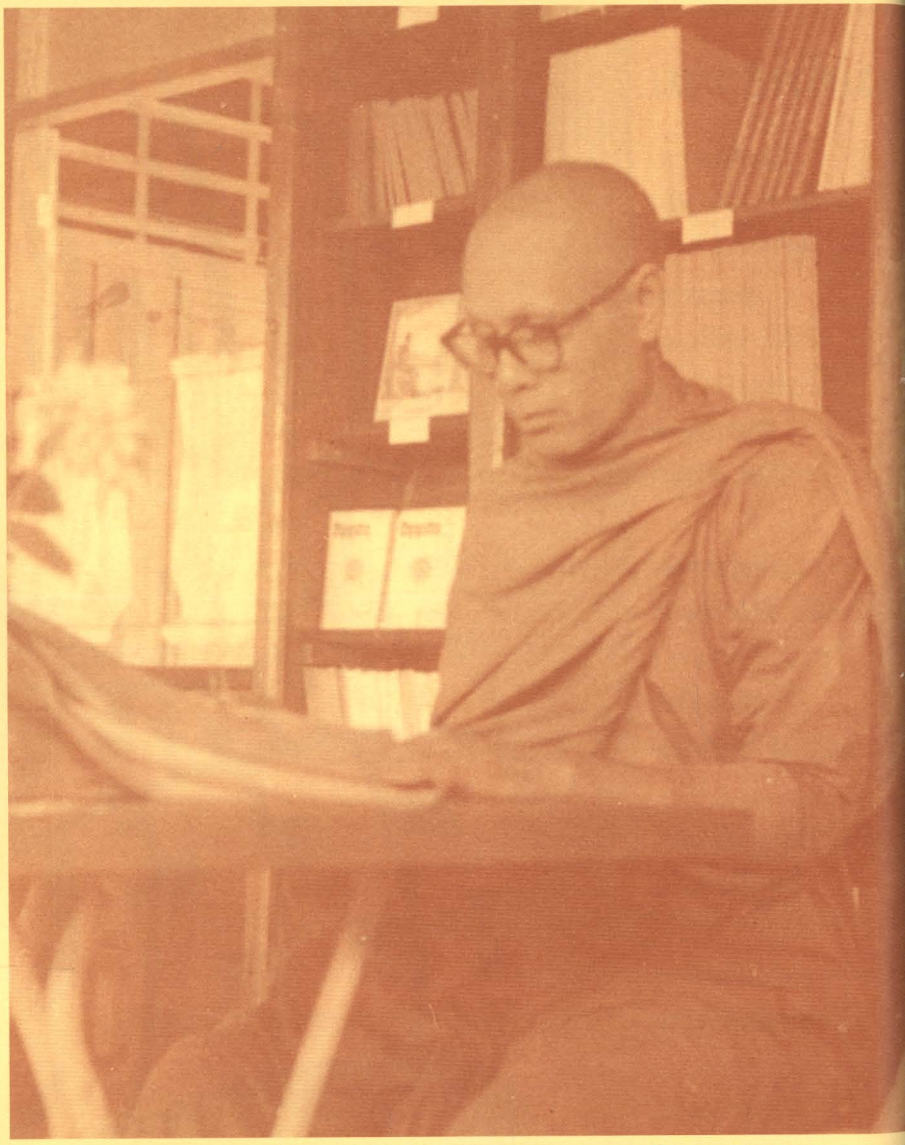

จงก้าวไปข้างหน้า

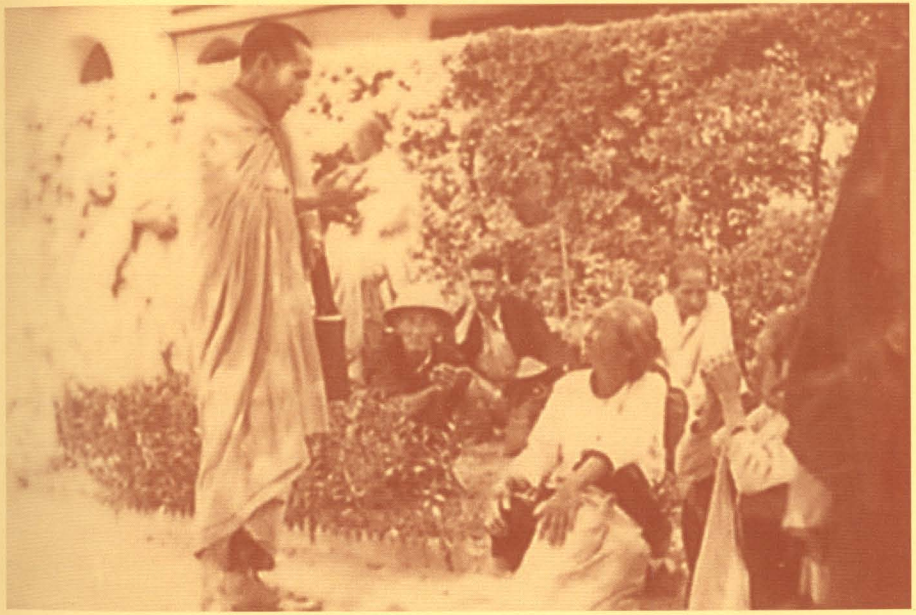

พระปัญญานันทภิกขุ

"...ข้าพเจ้าเป็นคนรักพระศาสนา บวชเข้ามาแล้วก็อุทิศชีวิต มอบกายถวายพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ตั้งแต่เริ่มต้น
เพราะเมื่ออ่านพุทธประวัติแล้ว ชอบใจว่าพระพุทธเจ้าของเรานี้สมกับเป็นบรมครูอย่างแท้จริง
เมื่อเราบวชเข้ามาแล้ว ก็ควรจะบวชกันจริงๆ ไม่ใช่บวชแบบเล่นๆ ไม่ใช่บวชรอเวลา พอได้ท่าก็ออกไป..."

"...ข้าพเจ้าตั้งจิตอธิษฐานว่า เกิดมาชาตินี้บวชมันสักชาติหนึ่ง
ถ้าชาติหน้าจะเกิดอีก ก็ค่อยสึกมันสักชาติหนึ่ง
แล้วสลับสับเปลี่ยนกันไป เพื่อทำงานให้แก่พระศาสนา..." ๑๑

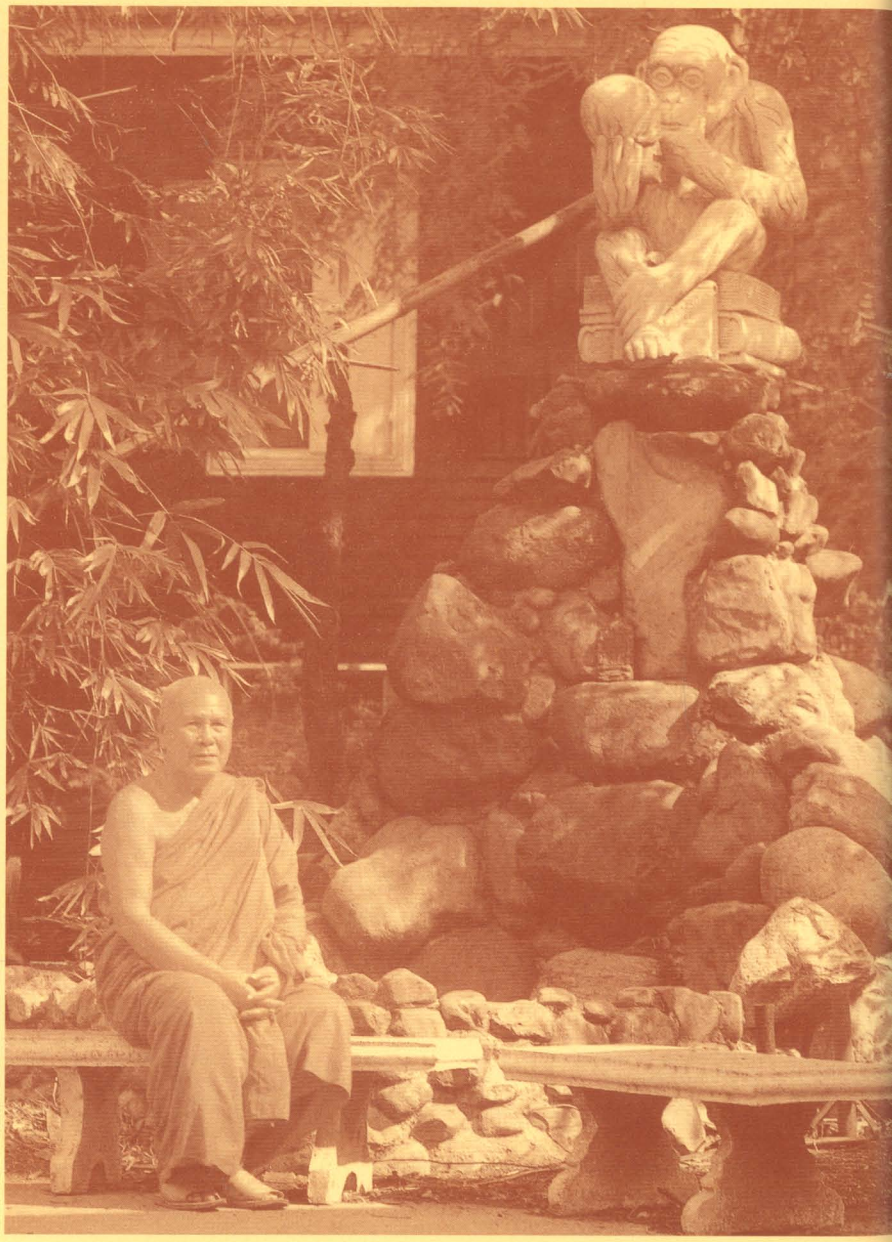

"...ข้าพเจ้ามีความรักเคารพในพระบรมครู
และชอบใจในงานที่ทรงกระทำมาเป็นตัวอย่างแก่เราทั้งหลาย
พระพุทธดำรัสที่ตรัสสอนทุกวรรคทุกตอน
ซาบซึ้งถึงใจของข้าพเจ้า
ทำให้ข้าพเจ้ามองเห็นความจริงแห่งคำสอนนั้น..."

“...ข้าพเจ้าจึงมอบกาย-ใจ ถวายเป็นพลีแด่พระองค์ และยินดีทำงานตามรอยพระองค์เสมอไป
เพื่อให้สัจธรรมของพระองค์ได้เข้าถึงใจของหมู่สัตว์ผู้มีโมหะครอบงำ และเข้าใจทางเดิน นำตนออกจากโมหะนั้นเสีย...”

“...ข้าพเจ้ายอมตายเสียดีกว่าที่จะพูดหรือกระทำ
เรื่องอันผิดความประสงค์ของพระพุทธองค์
ผู้ซึ่งข้าพเจ้ามอบกายถวายชีวิตเป็นธรรมพลีแล้ว...”

"...ความมุ่งหมายของข้าพเจ้า จึงอยู่ในกฎเกณฑ์ ๒ ประการ คือ ๑. เพื่อประกาศความจริงที่พระองค์ทรงประกาศไว้
๒. เพื่อทำลายความเห็นผิดและการกระทำที่ผิดๆ ในหมู่พี่น้องชาวพุทธทั้งหลายให้หมดไป..."

หลวงพ่อจำเหตุการณ์ในชีวิตได้ว่า คราวหนึ่งไปเรียนหนังสืออยู่ห่างบ้าน ไปอยู่วัดแล้วก็ไม่สบาย นอนซมอยู่กับที่ เพื่อนบอกว่า..คุณป้ามาแล้ว... หมายถึงโยมผู้หญิงมา รู้สึกว่ามีกำลังภายในขึ้นมาทีเดียว เกิดอารมณ์แข็งขันขึ้นมา

พอเห็นคุณแม่ขึ้นมาบนกุฏิ มองเห็นหน้า ลุกขึ้นนั่งได้ กินขนมที่คุณแม่เอามาฝากได้ กินผลไม้เหมือนกับว่าไม่เจ็บไม่ป่วย

มานึกได้ทีหลังว่า นี่อะไร...อ้อ ยาวิเศษ คือดวงหน้าที่เราได้เห็นที่เรารักเคารพนั่นเอง

พอท่านขึ้นมา มันก็หายโรคหายภัยไป ใจมันสบาย คนเราพอใจสบาย มันก็หายโรคหายภัยไปเท่านั้นเอง

อันนี้แหละ คือน้ำใจที่เราได้รับ เป็นอิทธิพลทางจิตใจที่สำคัญที่สุด ซึ่งลึกลับซ่อนเร้นอยู่ในคุณพ่อคุณแม่ของเรา

(จาก"คำสอนผู้บวชใหม่")

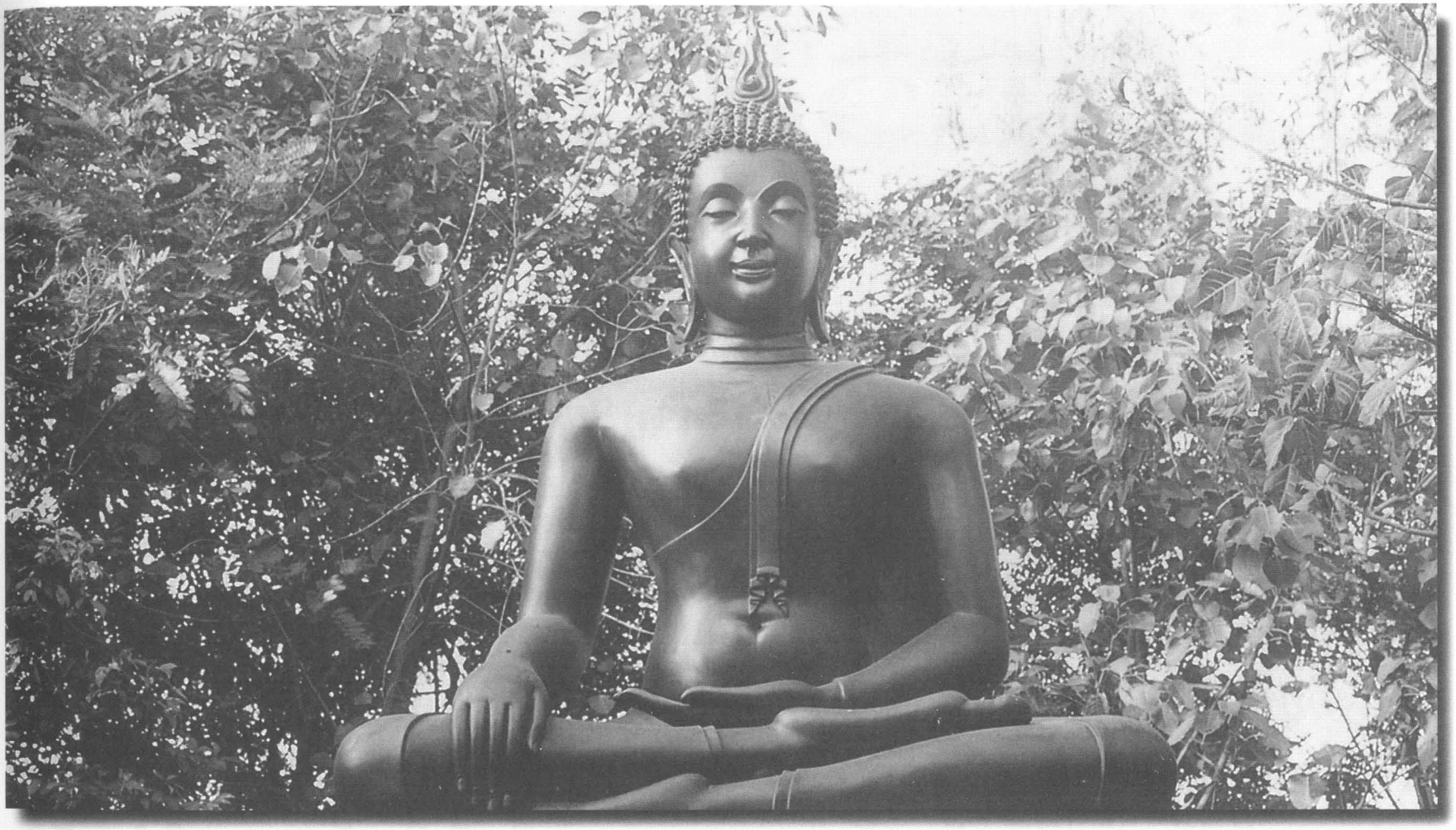
หลวงพ่อนี่เป็นนักเทศน์เที่ยวสอนคนเขาทั่วบ้านทั่วเมือง พอกลับไปถึงบ้าน คุณโยมแม่สอนทุกที ท่านสอนทุกที แต่ว่าปลื้มใจได้ฟังคำสอนแล้วปลื้มใจ

แม่นี้รักลูกจริงๆ คิดถึงลูกพอไปแล้วสอนอย่างนั้นอย่างนี้ "ไปอยู่บ้านไกลเมืองไกล อยู่คนเดียวมันต้องระมัดระวัง การเงินการทองอย่าฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย.." พูดเรื่อย สอนหลายเรื่องหลายประการ

เรานั่งฟังนี้น้ำตามันไม่ไหลออกมาข้างนอก มันตื้นตันใจ ตื้นตันใจว่า น้ำใจของแม่กับลูกดีเหลือเกิน

ท่านนึกว่าไอ้หนูของแม่นั่งอยู่ตรงนี้ แม้ว่าจะห่มจีวรเป็นเจ้าคุณแล้ว ก็เป็นไอ้หนูของแม่นั่นแหละ ถ้านั่งอยู่ตรงนี้แล้วก็ต้องสอนกันละ เราก็ต้องตั้งใจฟังด้วยความเคารพ ซาบซึ้งตรึงใจในคำของแม่

(จาก"คำสอนผู้บวชใหม่")

ทางชีวิตที่ดีงาม

หลวงพ่อปัญญานันทะเล่าเรื่องชีวิตให้นิสิต มศว.ปทุมวัน ฟัง - เมื่อ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๓๗

ทางชีวิตที่ดีงาม

ปัญญานันทภิกขุ

ที่ประชุมกันอยู่นี้ *ใครเคยได้ยินชื่อ* ***"ท่านปัญญานันทะ"*** *บ้าง*...ถ้าเคยได้ยินให้ยกมือขึ้น... *ใครเคยเห็นหน้า* ***"ท่านปัญญานันทะ"*** *บ้าง*...เว้นวันนี้... *ก่อนหน้านี้ใครเคยเห็นบ้าง*...เห็นที่ไหน..อ้อ!..ในโทรทัศน์...*ใครเคยฟังเสียงทางวิทยุบ้าง*... อ้อ!...สำคัญๆ... แสดงว่าพวกเธอนี่เป็นผู้สนใจในการศึกษาสนใจในการฟังเสียงธรรมะของท่านปัญญานันทะ...*นี่ละ* ***"ท่านปัญญานันทะ"*** *มานั่งอยู่ที่นี่แล้ว*

เขาว่า ***"ท่านปัญญาเป็นนักเทศน์มีชื่อ"*** ความจริงชื่อมันมีด้วยกันทั้งนั้น *เธอทุกคนก็มีชื่อ ไม่มีชื่อเรียกกันไม่ได้* เพราะว่า**ชื่อนี้เป็นเรื่องสมมติสำหรับใช้เรียกขานกัน** ชื่อนั้นชื่อนี้ สมัยนี้ชื่อเพราะๆ ทั้งนั้น เพราะเวลาเกิดแล้วชอบไปให้พระตั้งชื่อ พระตั้งชื่อให้เป็น*ภาษาบาลีบ้าง สันสกฤตบ้าง*

ชื่อสวยๆ ชื่อ *นฤมล..นฤมาร* อะไรอย่างนั้น แต่ว่าไปเขียนกันแล้วไม่ได้ความ ชื่อ *มลฤดี* นี่ เวลาไปเขียนแล้ว *มลน่ะเขียน ล.ลิง* สะกด ก็เขียนไม่ถูก เลยยุ่งกันใหญ่ ถ้าชื่อง่ายๆ ก็เขียนง่าย ชื่อ *แม่บัว แม่จัน* ชื่อคนโบราณเขาชื่อกันอย่างนั้น

หลวงพ่อนี่ก็ชื่อไม่ได้เพราะอะไร เมื่ออยู่บ้านชื่อ ***"ปั่น"*** แปลว่า*หมุนอยู่ตลอดเวลา* แล้วก็พอมาบวชเป็นพระ ท่านตั้งชื่อให้ว่า***"ปัญญานันทะ"*** หมายความว่า *ยินดีในเรื่องปัญญา ยินดีในเรื่องความรู้ ในเรื่องการศึกษา* เป็นผู้สนใจในการศึกษาในการเล่าเรียน

หลวงพ่อชอบอ่านหนังสือ สมัยเด็กๆ นี่ไม่ชอบเล่นกับเพื่อน เพื่อนว่า *"ไอ้หน้าตัวเมีย"* ความจริงมันก็ *"ตัวผู้"* นั่นแหละ แต่ว่ามันให้นิคเนมอย่างนั้น ให้นิคเนมว่า *"หน้าตัวเมีย"* เพราะ**เราไม่ค่อยชอบชกต่อย ไม่ชอบเรื่องทะเลาะเบาะแว้ง แต่ชอบหลบเพื่อนไปอ่านหนังสือ** สมัยเด็กๆ นี่ชอบอ่านหนังสืออ่านทุกเรื่อง

สมัยนั้นหนังสือพิมพ์มีไม่มาก มีชื่อ*หนังสือพิมพ์"ไทย"* แล้วก็หนังสือพิมพ์อีกฉบับหนึ่ง ชื่อเป็นฝรั่งแต่ว่าเป็นตัวไทยทั้งนั้นแหละ แต่ให้ชื่อเป็นฝรั่ง ก็ไปอ่าน เรื่องที่ชอบอ่านคือ***เรื่องจีน*** สมัยนั้นคนชอบเรื่อง***เกร็ดพงศาวดาร***ไม่ใช่เนื้อแท้ เอาเกร็ดมาเขียน แล้วก็อ่านสนุก เพราะเขาหยุดในตอนที่พระเอกถูกจับบ้าง นางเอกถูกจับบ้าง เลยเป็นห่วง พรุ่งนี้ต้องมาอ่านต่อ เลย**ชอบอ่านหนังสือ แล้วโตขึ้นก็ชอบอ่าน ถ้ามีสตางค์นี่ไม่เคยไปซื้ออะไร นอกจากหนังสือ** ไม่เคยซื้อของอย่างอื่น เพราะว่าไม่มีสิ่งยั่วยวนชวนใจในสมัยนั้น

ตอนหลวงพ่อเป็นเด็กนี่บ้านเมืองยังไม่เจริญ ไปโรงเรียนไม่ได้สวมรองเท้า ถนนก็ไม่ได้ลาดยาง ขรุขระเป็นลูกกรวดลูกรัง แต่ว่าเดินทุกวันๆ วันละ ๒๐ กิโลเมตร ไปสิบกิโล กลับสิบกิโล

เดินทุกวัน เดินจนตีนหนา แล้วก็แข็งแรง เดินจนใกล้ ชั้นแรกๆ ใหม่ๆ เดินไกล เดินนานๆ...*เอ๊ะ!มันใกล้นิดเดียว* เดินไป..หาไข่เต่าข้างถนน

ไปบ้าง จับปูไปบ้าง เล่นกันไปตามเรื่อง ก็ถึงโรงเรียน *ไปถึงโรงเรียนก่อนคนที่อยู่บ้านใกล้ เพราะคนบ้านใกล้นี่นึกประมาทว่าสายค่อยไปก็ได้* เรามันอยู่ไกลต้องตื่นแต่เช้ามืด แล้วก็ไปโรงเรียน

บ้านเมืองยังไม่เจริญ แม้ครูก็ยังไม่ได้สวมรองเท้า ที่ไปสอนน่ะ ไม่ได้สวมรองเท้า **ครูก็เดินเหมือนกัน** มีครูคนเดียวที่ใช้จักรยาน เพราะครูคนนี้เป็นคนในตลาด ชื่อ*"ครูซ่วนเลียะ"* ชื่อเป็นคนประเทศจีนหน่อย แต่ว่าแกไม่เคยไปเมืองจีนหรอก เตี่ยก็ไม่เคยไป ทวดแกโน่นเคยอยู่เมืองจีน แต่ว่าก็ชื่อกันมาอย่างนั้น ชื่อ*"ซ่วนเลียะ"* ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็น *"นายวุฒิ"* ชื่อเป็นไทยขึ้นมา มีรถจักรยานใช้คนเดียว นอกนั้นเดินกันทั้งนั้น

ครูก็เดิน...นักเรียนก็เดิน... เดินกันไปอย่างนั้นก็สนุกดี ชีวิตก็สมบุกสมบันหน่อย ต่อมาเดินไม่ไหว ก็เลยบอกว่า..ไปอยู่ใกล้ๆ เถอะ สมัยนั้นไม่มีหอพัก นอกจาก**"หอพักคุณพระ"** หอพักคุณพระก็คือ **"วัด"** นั่นเอง เลยไปอยู่วัด

อยู่วัดนี่ดีมาก เพราะอยู่วัดได้เรียนหลายอย่าง ได้ประสบการณ์ในชีวิต อยู่บ้านไม่เคยทำอะไร เพราะว่าคนอื่นทำหมด แม่ทำบ้าง พี่ทำบ้าง *เราเป็นลูกชายคนเดียวในครอบครัว เลยทำอะไรไม่ค่อยเป็น ชีวิตอ่อนแอ*

ทีนี้พอไปอยู่วัดนี่ *เขาจัดเวรกัน ๔ คน หุงข้าวตอนเช้า หุงข้าวตอนเย็น* ๔ คนนี้ทำทั้งวัน ทำเช้าทำเย็น พรุ่งนี้ก็ ๔ คน ผลัดเปลี่ยนกันไป **ได้รู้จักหุงข้าว รู้จักติดไฟ**

พวกเธอนี่ติดไฟไม่ยากเวลานี้ *กดสวิทช์ปุ๊บ ไฟสว่างแล้ว* เดี๋ยวนี้เราหุงข้าวด้วยหม้อไฟฟ้ากันทั้งนั้น ไม่ได้หุงข้าวด้วยหม้อธรรมดา สมัยก่อนหุงข้าว*หม้อดิน*ด้วยนะ **หุงหม้อดินทำให้มีนิสัยประณีต ระมัดระวัง เพราะเผลอไม่ได้...หม้อแตก** จะใส่ข้าวสารในหม้อต้องกะว่าจะใส่สักเท่าไร ถ้าใส่มากเกินไปคับหม้อ หม้อแตกเหมือนกัน แตกเพราะข้าวมันมาก นี่ต้องรู้ว่าจะต้องใส่สักเท่าไร แล้วต้องเรียนรู้ว่า*ใส่น้ำสักเท่าไรจึงไม่ต้องเช็ดน้ำทิ้ง* เพราะเอาไปทิ้งมันสูญเสียวิตามิน ของมีคุณค่ากับร่างกาย ข้าวสมัยก่อน

ไม่ได้สีโรงสีนะ เวลาหุงแล้ว น้ำน่ะเป็นมันทีเดียว แสดงว่ามีวิตามินเหลืออยู่มาก อันนี้ถ้าทิ้งไปเสีย สูญเปล่า

เพราะฉะนั้นอาจารย์บอกว่า ***อย่าเอาน้ำทิ้ง ให้แห้งในตัว ต้องกะน้ำให้พอดี*** ใส่น้ำลงไปในข้าวสาร ขนาดสักข้อนิ้วมือ เรียกว่า"*องคุลี*" สมัยนั้นไม่ได้วัดว่าเป็นเซ็นต์หรือเป็นอะไรหรอก พูดกันไม่รู้เรื่อง เอาข้อนิ้วมือเป็นเครื่องวัด ใส่น้ำวัดดูจากข้าวสาร...ขนาดอย่างนี้ แล้วก็**ใส่ไฟให้พอดี** ไฟมากก็ไม่ได้...ข้าวไหม้ กินไม่อร่อย ต้องพอดี

ชั้นแรกก็หุง ไหม้บ้าง..เปียกบ้าง ถ้าวันไหนหุงไหม้ เพื่อนก็ว่า"*ไอ้เวรนี้หุงข้าวไม่ได้ความ หุงข้าวไหม้*" วันไหนเปียก มันก็ว่า "*ไม่ได้ความหุงข้าวเปียก*" เวลาดิบมันก็ว่าอีกเหมือนกัน **เราก็ต้องระมัดระวัง ไม่ให้เปียก ไม่ให้ดิบ ไม่ให้ไหม้ ต้องให้พอดีๆ และให้เรียบร้อย** อย่างนี้มันต้องศึกษาด้วยตัวเองทั้งนั้น ไม่มีครูสอน แต่ศึกษาจาก**ประสบการณ์ในชีวิต**ของเราเอง

หุงข้าวก็เป็นแล้ว ก็ต้องแกงเป็นด้วยนะ หลวงพ่อเป็นคนปักษ์ใต้ชอบกิน*แกงเหลือง* แต่ปักษ์ใต้เขาไม่เรียก*"แกงเหลือง"* เขาเรียก*"แกงส้ม"* เพราะว่าใส่ของเปรี้ยว ใส่มะขามใส่อะไรให้มันเปรี้ยว *ไอ้ของเปรี้ยวนี่ทำให้รับประทานได้ไม่เบื่อ* ถ้ากินแกงที่มีไขมันมาก...เบื่อ มีกะทิก็เบื่อ แกงประเภทมีเนื้อหมูมากๆ ก็เบื่อ แต่ว่าแกงส้มนี่ไม่มีเบื่อเลย กินทุกวัน มื้อเช้าแกงส้ม มื้อเย็นแกงส้ม **เอ้า!...จะแกงยังไง ต้องรู้วิธีแกง** ต้องใส่เครื่องอะไรบ้าง ต้องโขลกให้ละเอียด ผักนั้นต้องใส่เท่านั้นเท่านี้ **โอ๊ะ! หลายเรื่องที่จะต้องเรียนทั้งนั้น** เลยเก่ง

เพราะฉะนั้น ถ้าเด็กคนไหน เขาถามว่า ***"อยู่วัดแล้วหรือยัง"*** บอกว่า*"อยู่แล้ว"* **อ้อ!อยู่วัดแล้ว...มันทำได้ทุกอย่าง** เพราะเด็กวัดทำทุกอย่าง

วัดนี่เป็นโรงเรียนที่หัดคน ให้รู้จักทำงานทุกประเภท *กวาดขยะเป็น ผ่าฟืนเป็น ตักน้ำเป็น ปลูกผักก็เป็น แล้วก็ปฏิบัติพระก็ได้ ต้อนรับชาวบ้านก็ได้* อะไรต่ออะไรทุกอย่าง นี่วิชาที่ได้จากสถานที่เหล่านั้น **เป็นสถาบันที่**

ให้ประโยชน์แก่ชีวิตมากพอสมควร

แล้วก็ไปเรียนหนังสือ สมัยก่อนเรียนหนังสือไม่เหมือนเราสมัยนี้ คือหนังสือที่อ่านที่เรียนนี่เขามีหนังสือแบบเก่าๆ **หนังสือเก่าๆ นี่สอนคนมาก** เช่น ให้อ่านหนังสือ ***สามก๊ก ตอนโจโฉแตกทัพเรือ*** อ่าน***ราชาธิราช...ศึกพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง*** อ่าน***อิเหนา...ศึกกะหมังกุหนิง*** นี่พวกเธอไม่ได้อ่านหนังสือเหล่านี้ ไม่ได้อ่านแล้วสมัยนี้ เพราะว่านักวิชาการสมัยใหม่ พอขึ้นมาเป็นหัวหน้าบ้านเมืองก็เปลี่ยนสิ่งเหล่านี้หมด น่าเสียดาย

ความจริงหนังสือเหล่านี้มีประโยชน์มาก ภาษาดี แล้วก็สำบัดสำนวนถูกต้อง คติในเรื่องเป็นประโยชน์มาก ถ้าอ่านแล้วคิด เป็นประโยชน์เป็นข้อเตือนใจหลายสิ่งหลายประการ เป็นการศึกษาชีวิตที่ดีที่งามไปด้วยในตัวหมดทุกอย่าง อ่านกันไป แล้วก็มีหนังสือประเภทอื่นๆ อีก

ภาษาอังกฤษ นี่สมัยก่อนเรียนน้อยๆ เรียนแบบผสมตัว เดี๋ยวนี้เรียนแบบ“*นิว เม็ทธอด*” เรียนทีละคำ ทีละคำ ผสมเป็นประโยคอะไรไปเสร็จเลย

เพิ่มความรู้ทีละศัพท์เรื่อยๆ แต่**สมัยก่อนเรียนแบบผสมตัว** *เอ บี...แอ๊บ, อี บี...เอ๊บ, โอ บี...อ๊อบ, ยู บี...อั๊บ อ๊อบ อั๊บ เอ๊บ อิ๊บ อิ๊บ อ๊อบ อั๊บ....* เด็กก็เรียนกันเสียงดัง...*อิ๊บ ๆ อั๊บ ๆ* อะไรอย่างนี้ เขาเรียกว่า *ตำราภาษาอังกฤษของมิสเตอร์บีโอ คาร์ท ไรท์* เอ็ม.เอ. ซะด้วยนะ คนเขียนไม่ใช่ย่อยๆ ปริญญาโทจากอ๊อกซฟอร์ดด้วย ที่มาแต่งหนังสือให้เด็กไทยเรียนน่ะ แล้วก็เรียน หัดอ่าน พอขึ้นชั้นมัธยมนี่ ปีที่สองก็อ่าน *หนังสือแบล๊คกี้ บุ๊ควัน บุ๊คทู บุ๊คทรี* นี่เรียนกันมาอย่างนั้น

ในโรงเรียนสมัยก่อนนี่ไม่เหมือนโรงเรียนสมัยนี้ คือโรงเรียนสมัยก่อนนี้ ครูกวดขันเด็กนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย เวลานั่งในห้องเรียนนี่ก็นั่งเป็นแถวๆ *เดี๋ยวนี่นั่งล้อมเป็นวง หันหลังให้ครูบ้าง เอาข้างให้ครูบ้าง* หลวงพ่อไปเห็นตามโรงเรียน *เอ๊ะ! ทำไมนั่งอย่างนั้น* เขาว่า **สมัยนี้เขาฝึกฝนเสรีภาพ เพื่อไม่ให้เด็กถูกกดดันทางสมอง** เขาว่าอย่างนั้น *ให้นั่งตามสบาย หันหลังให้ครูก็ได้ หันข้างให้ครูก็ได้* ถ้าครูสอนเรื่องนี้เด็ก

ไม่สนใจ ต้องเปลี่ยนเรื่องสอน ไปสอนเรื่องที่เด็กสนใจต่อไป ดีนะ...เดี๋ยวนี้สบายมาก พวกเธอนี่สามารถจะบังคับครูได้เวลานี้

แต่**สมัยก่อนนี้ ไม้เรียวมากเหลือเกิน คอยบังคับเด็กตลอดเวลา *ทำผิดไม่ได้ ครูคอยตี*** ไม้บรรทัดยาวแค่นี้...แก่นมะม่วงนะ...ตีมือ ท่องหนังสือไม่ได้ ตีมือ ๒ ที ยื่นมือไป *พอครูตี...หลบเสีย* ไอ้หลบนี่ ทำให้ครูเคือง พอยื่นไปใหม่... *เปรี้ยง! เข้าให้*...แหม! มือแดงไปทั้งแถบเลย นี่เขาสอนกันอย่างนั้น

แล้วก็ครูนี่กวดขันเหลือเกิน **หลวงพ่อพบครูที่เรียกว่ามีสปิริตของครูร้อยเปอร์เซ็นต์** คือว่าหลวงพ่อไปเข้าโรงเรียนมัธยมสายมาก โรงเรียนเปิดวันที่ ๑๗ พฤษภา โน่นแน่ะ...ดันไปถึงเดือนมิถุนา วันที่ ๒๐ พอเข้าไปในห้องเรียนครูแกลืมไป แกบอก*"เอ้า! อ่าน"* ให้อ่านภาษาอังกฤษ... ไอ้เราเอ.บี.ก็ยังไม่รู้ จะอ่านยังไง เลยบอกว่าผมอ่านไม่ได้...*"อ้าว! ทำไมถึงอ่านไม่ได้"* ...ก็ผมเพิ่งเข้าวันนี้...*"อ้อ! นั่งลง"* ครูแกรู้ แกใช้คนผิดเสียแล้ว

เลยนั่งเรียบร้อย

พอตอนเย็นเลิกเรียน ครูบอกว่า *"มานี่ ๆ... เธอมานี่"* ...อ๊ะ เสียวพอครูแกเรียกเท่านั้น นึกว่า แหม! ครูจะดุแล้ววันนี้...แต่ไม่ดุหรอก ไปถึงถามว่า *"นี่ทำไมเธอเพิ่งมาเข้าเรียน"* ก็บอกว่าไม่ใช่เรื่องของผม มันเรื่องของพ่อ...พ่อไม่พามา ผมจะมาได้ยังไง... *"เอ๊อ!.. พ่อเรานี่ทำไมถึงช้ายังงี้"* ...ก็ยังงี้ตามประสาของคนบ้านนอก...พูดไปอย่างนั้น ครูก็ยิ้ม แล้วถามว่า *"เย็นๆ ทำอะไร"* ...บอกว่า ไม่ได้ทำอะไร... *"เอาหนังสือไปที่บ้านฉัน"*.....เอาไปกวดวิชา หลวงพ่อไปทุกวันๆ ครูสอนให้อ่าน... ๒ เดือนทันเพื่อน ครูบอกว่า..."*เออ! พอแล้ว ทันเพื่อนแล้ว อย่าขี้เกียจนะ!*"... ครับ... เลยตั้งใจเรียน เหตุการณ์ก็เป็นไปเรียบร้อย

ครูคนนี้ดุมาก ดุเหลือเกิน จนเป็นที่ประทับใจของลูกศิษย์ พอเอ่ยชื่อครูคนนี้ ลูกศิษย์ประทับใจมาก ***สมัยเป็นเด็กไม่ชอบเลย*** ไม่ชอบครูคนนี้ แล้วก็ให้นิคเนมไปประการต่างๆ เยาะเย้ยครู เที่ยวให้นิคเนมครูไป

เยอะแยะ ***แต่พอโตเป็นผู้ใหญ่*** **พอเอ่ยชื่อครูคนนั้น อยากจะยกมือไหว้ท่วมหัว เพราะเราได้ดิบได้ดีเพราะครูคนนั้น แกกวดขันควบคุม คอยชี้ คอยแนะแนวทางชีวิตทุกประการ ให้เกิดความรู้ความเข้าใจ**

แล้วหลวงพ่อมาเป็นนักเทศน์นะ **กลับบ้านทีไร ครูต้องมาฟังทุกที** รู้ว่าเทศน์ที่ไหน ครูต้องมาฟัง นั่งข้างหน้า หน้าเพื่อนนะ...หลวงพ่อยืนบนเวที...ใกล้...**ท่านนั่งจ้องตาเขม็ง...ฟังไปยิ้มไปนะ...ยิ้ม...ดีใจที่ลูกศิษย์ที่กูเคยตีมือมา เคยกวดขันมา เป็นคนเก่ง เที่ยวเทศน์เที่ยวสอนคนทั่วบ้านทั่วเมืองเวลานี้** พอเทศน์จบ ลงจากเวที *ครูต้องมาบีบมือแรงๆ เหมือนสมัยเป็นเด็กนักเรียน* พบกันก็ต้องบีบมืออย่างนั้น **เวลาครูบีบมือแล้ว แหม ...มันตื้นตันใจ... ตื้นตันใจว่า...*ครูนี่หวังดีต่อเราเหลือเกิน***

คนเราจะรู้บุญคุณคนก็เมื่อโต ไอ้เวลาเด็กนี่ไม่รู้ นี่เหมือนเราเป็นเด็กอย่างนี้ ไม่รู้ว่า*พ่อแม่มีบุญคุณกับเราอย่างไร* เรานึกไม่ออก นึกไม่ได้ว่า..***พ่อแม่รักเราอย่างไร*** จะเล่าเรื่องเก่าให้ฟังสักหน่อย...

เรื่อง พระเจ้าอชาตศัตรู...

พระเจ้าอชาตศัตรูไปคบเทวทัต เทวทัตเป็นภิกษุใจพาล รังควานพระพุทธเจ้า เรียกว่า**"ยอดอันธพาล"** หาเรื่องกับพระพุทธเจ้า พอคบกับเทวทัตก็ยุแหย่อย่างนั้นอย่างนี้ แล้วก็บอกว่า **ชีวิตคนมันไม่แน่นอน พ่อนี่ควรจะให้ออกจากราชสมบัติได้แล้ว ท่านจะได้ครองราชย์ต่อไป**

พระเจ้าอชาตศัตรูเลยหลงคำพูด จับพ่อไปขังเสียนี่ ขังไว้ในคุก ขังแล้วก็ทรมานหลายอย่างหลายประการ **ไม่นึกถึงว่าพ่อมีบุญคุณแก่ตนอย่างไร** มานึกได้ตอนนี้ วันหนึ่งอำมาตย์เข้าไปกราบทูล ๒ คนเข้าไปพร้อมๆ กัน คือ**ข่าวพ่อตาย** กับ **ข่าวเกิดลูก** คนหนึ่งไปบอก...*เอ! เราจะบอกข่าวอะไรก่อนดีนา... ข่าวเกิดหรือข่าวตาย.....*อีกคนว่า *เอ๊อะ! ...มันต้องข่าวเกิดสิ เรื่องเกิดมันเรื่องพอใจ ไอ้เรื่องตายมันเรื่องเศร้า เราควรบอกข่าวเกิดก่อน* คนหนึ่งเข้าไปถึงกราบทูลว่า ***"พระมเหสีของพระองค์คลอดพระโอรสแล้วพ่ะย่ะค่ะ"*** พอรู้ได้โอรสแล้วนะ **สัญชาตญาณของความเป็นพ่อ** มันเกิด

ขึ้น รักลูก...*พอรักลูกคิดถึงพ่อทันที* แหม! พ่อเรานี่อยู่ลำบาก ไม่สมควรที่เราจะทำกับพ่อของเราอย่างนั้น

พอคิดอย่างนั้นอำมาตย์คนหนึ่งก็ทูลว่า ***"พอดีพระบิดาของพระองค์สิ้นพระชนม์แล้ว ที่ในคุกพ่ะย่ะค่ะ"*** ...เศร้าใจ...มีความทุกข์...

นี่มารู้ว่า **พ่อ** มีประโยชน์แก่ตน เมื่อมีลูก **พอมีลูกก็เกิดรักพ่อ เพราะเรารักลูก** แล้วเกิดความคิดว่า ***พ่อคงรักเราอย่างนี้ เหมือนเรารักลูก***

คนเราบางทีนึกไม่ได้ว่า **พ่อแม่มีบุญคุณอย่างไร ครูบาอาจารย์มีบุญคุณแก่เราอย่างไร หรือว่า ใครๆ ให้ประโยชน์แก่เราอย่างไร** นึกไม่ค่อยได้ เพราะว่าเรานึกว่า *ก็ชดเชยกันไปแล้ว* ครูสอนก็ได้เงินเดือนไปแล้ว กวดวิชาก็เรียกเงินเราไปแล้ว เลยใช้หนี้หมดกันไปแล้ว นี่อย่างนี้เขาเรียกว่า **วัตถุนิยม**ไปหน่อย ไม่ได้คิดถึงเรื่อง**จิตใจ**

แต่ว่าคนสมัยก่อนเขาไม่ได้นึกอย่างนั้น แต่เขานึกว่า **เรื่องสัมพันธ์ทางจิตใจเป็นเรื่องสำคัญ** *คนเอเชีย*เรานี้ไม่เหมือนกับ*คนยุโรป*นะ อยากจะเล่า

ให้เธอฟังสักหน่อย เพราะว่าชีวิตกำลังจะก้าวหน้า จะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่

ชาวยุโรปนี่แก่แล้วน่าสงสาร น่าสงสารมาก หลวงพ่อเดินทางไปยุโรป ไปอเมริกานี่ ไปมา ๒ ครั้งแล้ว ไปอังกฤษ ไปมา ๔ ครั้งแล้ว นี่ก็เพิ่งกลับมา ไปแล้ว..**หลวงพ่อสังเกต ศึกษาสังคม..ความเป็นอยู่ของคน สภาพสิ่งแวดล้อม อะไรดีก็เอามาเล่า อะไรไม่ดีก็เอามาเล่าเหมือนกัน**

ได้เห็น**คนแก่ๆ** ต่างประเทศ ถ้าเดินไม่เดินคนเดียว ต้องเดินกับหมา **บางคนหมาจูงคน** หมาจูงคนคือหมาเดินหน้า **บางคนก็จูงหมา** ก็คือว่าหมาเดินหลังคน มันมี ๒ ประเภท พวกหนึ่งหมาจูง พวกหนึ่งจูงหมา เป็นอย่างนี้ทั้งนั้น ก็เลยลองศึกษาดูว่า **ทำไมชาวยุโรปจึงชอบมีหมาเป็นเพื่อนอย่างนั้น**

ก็ได้ความรู้ว่า**คนแก่ในยุโรปในอเมริกานี่เหงาเปล่าเปลี่ยวใจ** พอแก่ตัวลงไปแล้วเหมือนกับสุนัขนายพรานที่ไม่มีเขี้ยวจะไล่กัดเนื้อต่อไป เขาก็ปลดระวางแล้ว ไม่มีใครเอาใจใส่ คนแก่เหล่านั้นก็เหงาหงอย อยู่ในบ้าน ๒ คน

สามีภรรยา บางคนก็อยู่คนเดียว **เอาหมาเป็นเพื่อน** หมาก็ต้องนอนอยู่ข้างๆ **บางคน ตายไป ๓ วัน ชาวบ้านยังไม่รู้ แต่หมานั่งเฝ้าอยู่อย่างนั้น ไม่ไปไหน** ชาวบ้านเห็นว่า *เอ๊ะ! ไม่ออกจากบ้าน ๓ วันแล้ว คงจะไปไหน เป็นอย่างไร* แจ้งความตำรวจ ตำรวจมางัดประตูเข้าไป ...*ตายแล้ว*...แต่หมาน้อยยังนั่งเฝ้าอยู่ไม่ไปไหนเลย **หมามันรักเจ้าของ ไม่ทิ้งเจ้าของ** แม้เจ้าของหมดลมหายใจแล้ว *ก็นึกว่าเจ้าของกูยังอยู่* เลยนั่งเฝ้าอยู่อย่างนั้น

นี่คือสภาพชีวิตของคนที่นั่น ลูกเต้าไม่เอาใจใส่ เด็กๆ ในประเทศยุโรปในอเมริกานี่ พอโตอายุ ๒๐ พ่อแม่พูดไม่รู้เรื่องแล้ว พอพูดมากก็ว่า *"หนูยี่สิบแล้วนา"...."แม่อย่าพูดมากนา"*... นั่น! มันเป็นอย่างนั้น คนสมัยใหม่เขาเป็นอย่างนั้น แล้วพอโตแล้วก็ไปแล้ว จบการศึกษาเขาไปหากินไปตามเรื่อง *ปีหนึ่งจะมาเยี่ยมคุณพ่อคุณแม่สักครั้ง* วันคริสต์มาส วันสิ้นปีหรือวันขึ้นปีใหม่ มาเยี่ยม เอาดอกกุหลาบมาให้สักช่อ...แล้วก็กลับไปไม่มีอะไร...**นี่คือสังคมยุโรป ผิดกับสังคมในบ้านเราชาวเอเชีย**

ชาวเอเชียนั้น **พ่อแม่อยู่กับลูกกับหลาน** คุณยายได้เลี้ยงหลาน นี่พวกเรามีคุณยาย คุณยายเลี้ยงพวกเรา คุณย่าก็เลี้ยงพวกเรา **ถ้าอยู่กับคุณย่า คุณย่าเลี้ยง ถ้าอยู่กับคุณยาย ก็ยายเลี้ยง ยายกับย่ามีความสุขใจเหลือเกินที่ได้เลี้ยงหลาน** *ได้อาบน้ำให้หลาน ป้อนข้าวให้หลาน ได้ดูแลหลาน พาหลานไปส่งโรงเรียนอนุบาล ตอนเย็นก็เดินต๊อกแต๊กๆ ไปรับหลานกลับมา...*รู้สึกว่ามีความสุขในการที่ได้อยู่กับหลาน หลานก็มีความสุขที่ได้อยู่กับยายเหมือนกัน **สภาพชีวิตบ้านเรามันเป็นอย่างนั้น** ที่ได้เป็นอย่างนี้เพราะว่า **โบราณเขาอบรมมาอย่างนั้น อบรมคนให้รู้สึกว่า มีความสัมพันธ์กันในครอบครัว**

ชาวจีน ชาวอินเดีย ๒ ชาตินี้เป็นชาติใหญ่ในเอเชีย *วัฒนธรรมของ ๒ ชาตินี้ลึกซึ้งมาก* เดี๋ยวนี้แม้จีนจะปกครองด้วยระบบคอมมิวนิสต์ แต่ว่าของดั้งเดิมของจีนยังไม่เสื่อม มันเปลี่ยนแต่ระบบเศรษฐกิจในประเทศ แต่ว่าระบบสังคมที่แท้จริงนั้นยังอยู่ ยังเป็นของเก่าๆ อยู่ **คนเก่านั้นเขาสอน**

เขาอบรมกันมา ให้รู้จักบุญคุณแห่งกันและกัน *เช่นให้ลูกเคารพพ่อแม่ ให้ศิษย์เคารพครูบาอาจารย์* อะไรต่างๆ เหล่านี้มัน**เป็นฐานของสังคม เป็นฐานของชีวิตที่ก้าวหน้า** ทำให้สิ่งทั้งหลายเรียบร้อยขึ้น

ในทาง**อินเดีย** ก็เหมือนกัน *เขาสอนให้คนเคารพกันในรูปอย่างนั้น เพราะฉะนั้นพ่อแม่ไม่เดือดร้อน ไม่ลำบาก* ไอ้เราเป็นเด็กนี่ไม่เป็นไร แต่ต่อไปข้างหน้าเมื่อโตขึ้นมีครอบครัว **ถ้าลูกทิ้งเรานี่เราเศร้าใจ** แต่ถ้าลูกมาเลี้ยงดูเรา เราสบายใจ มันเป็นผลปลายมือ

เวลานี้คิดไม่ได้ เรื่องอย่างนั้น เพราะยังไม่ถึงเวลา แล้วเวลานี้พวกเรายังไม่มีปัญหาเท่าใด เพราะยังไม่ต้องทำงานหาเงิน **คุณพ่อคุณแม่หาให้เสร็จ แบมือขอได้ทันที**...สิบบาท...ยี่สิบบาท...**ขอร้อย...ให้เจ็ดสิบห้า... นั่งหน้าบึ้ง** แล้วก็ทำท่าเศร้า...คุณแม่ว่า*ทำไมยังไม่ไป* ...ก็ว่า **เงินมันน้อย... เจ็ดสิบห้า...ขออีกยี่สิบห้า**... เดี๋ยวพอคุณแม่ให้ ก็เดินยิ้ม... ชอบใจว่า...**กูต้มคุณแม่ได้ทุกที**...นี่ได้เต็มร้อย...แล้วก็ไปใช้จ่าย **เราไม่รู้ว่าหาเงินอย่างไร**

มีความลำบากขนาดไหน เราไม่รู้ เพราะว่าคนอื่นหาให้เราใช้ ไม่ลำบาก ไม่เดือดร้อน

หลวงพ่อนี่อยากจะเล่าประสบการณ์ เมื่อเล็กๆ นี่คุณแม่กวดขันมาก **หนึ่ง...กวดขันไม่ให้สูบบุหรี่** หลวงพ่อสูบบุหรี่ไม่เป็น จนกระทั่งโตก็สูบบุหรี่ไม่เป็น ไม่เคยสูบบุหรี่เลยในชีวิต **เพราะไม่สูบบุหรี่นี่..คอดี** หลวงพ่อพูดมาก ปาฐกถาวันละ ๓ ชั่วโมงติดต่อกัน ๓ ชั่วโมง ไม่ดื่มน้ำ แล้วไม่กระแอมเลย...สมัยก่อนนะ *แต่เดี๋ยวนี้มันหนุ่มน้อยเต็มทีแล้ว* อายุ ๗๔ ขวบแล้วนะ เวลานี้ เวลาพูดต้องดื่มน้ำบ้าง กระแอมบ้าง มันแก่แล้ว

แต่ว่า**สมัยหนุ่มๆ นี่ ยืนตัวตรง** ไม่เคลื่อนไหวเลย **ยืนนิ่ง...พูด...มีแต่ปากเคลื่อนไหวเท่านั้นเอง ๓ ชั่วโมง** พอจบนี่นั่งไม่ลง ขาแข็งไปเลย แต่ว่า**คอ**ไม่เป็นไร เพราะอะไร...**เพราะไม่มีสิ่งเป็นพิษผ่านลำคอ** *ไม่เคยดื่มเหล้า ของมึนเมา ไม่สูบบุหรี่* **ไอ้ที่เป็นอย่างนี้ เพราะคุณแม่กวดขันเหลือเกิน** พอจะไปจับไอ้เครื่องสูบบุหรี่ *คุณแม่เห็น ...ตาเขียว... จะดุ...*

จะลงโทษ เราเลยกลัว...กลัวคุณแม่ เลยสูบไม่เป็น **โตขึ้น รู้เหตุรู้ผลว่ามันให้โทษให้คุณอย่างไร เลยไม่สูบ แล้วก็สบาย**

อีกเรื่องหนึ่งที่คุณแม่สอนไว้ ได้ประโยชน์มาก ท่านไม่รู้หนังสือนะ แม่หลวงพ่อไม่รู้หนังสือ ไม่ได้เข้าโรงเรียน แต่ว่า**เวลาขอสตางค์ซื้อสมุดอะไรไม่เคยให้ทันที** จะต้องถามว่า *มีสมุดอยู่กี่เล่มแล้ว เอามาให้แม่ดูซิ* ก็ต้องไปเอามา จาระไนให้ฟัง...สมุดนี่ การรักษาตัว...นี่ วาดเขียน...นี่ คัดลายมือ...นี่ จดจรรยา...*แล้วมีอะไรอีกล่ะ* ยังมีอีกเล่มสำหรับเดือนนั้น ท่านจึงให้สตางค์ **สมัยเป็นเด็กนี่รำคาญ** *แหม! จะให้สตางค์แต่ละที แหม! สอบสวนละเอียดละออ* **พอโตขึ้นมา สำนึกได้ว่า อ้อ! นี่เราได้รับการฝึกฝนจากคุณแม่ ให้เป็นคนมีระเบียบ แล้วรู้จักคุณค่าของเงิน**

หลวงพ่อนี่ไม่เคยใช้เงินในทางเหลวไหลเลย เป็นพระอยู่วัดนี่ มีเงินที่เขาถวาย ไม่เคยใช้ ใช้มากที่สุด...ซื้อหนังสือ **เรื่องหนังสือ นี่เป็นชีวิตจิตใจ ต้องซื้ออ่าน** ตั้งแต่เป็นสามเณรชอบอ่านหนังสือ... หนังสือยุคแรก

ที่**หลวงวิจิตรวาทการ** เขียนนะ มีหลายเล่มเขียนดีมาก เป็น**บทปลุกใจ**ชวนอ่าน **พวกเราควรอ่านหนังสือหลวงวิจิตรเก่าๆ** เช่น *มันสมอง มหาบุรุษ พุทธานุภาพ จิตตานุภาพ...* นี่เล่มนี้อ่านดี **อ่านแล้วจะได้เกิดอารมณ์เข้มแข็ง รักงาน คิดก้าวหน้า มีกำลังใจในการที่จะสร้างเนื้อสร้างตัวเป็นคนดีต่อไป** แล้วถ้าวันไหนรู้สึกอ่อนเพลีย..เซ็งๆ สมัยนี้ชอบพูดว่า *"แหม! มันเซ็งเหลือเกิน"* ...ถ้าเซ็งอย่างนั้นละก็ **อ่านเรื่อง *"มหาบุรุษ"*... มันจะเกิดเข้มแข็งขึ้น อ่าน*"พุทธานุภาพ"* อ่าน*"มันสมอง"* ความคิดจะเกิดแข็งแรงขึ้น**

หลวงพ่อชอบอ่าน ซื้อ... สั่งซื้อ... ทุกเล่ม*ของหลวงวิจิตร*สั่งซื้อหมด สั่งซื้อ*หนังสือของหลวงวิจิตร,ของในหลวงรัชกาลที่* ๖ เช่น ปลุกใจเสือป่า หรือ ว่าเรื่องร้อยแก้วประเภทต่างๆ, *ของ น.ม.ส.* พวกนี้สำนวนดีๆ ทั้งนั้น **ภาษาไทยเขียนดีมาก น่าอ่านน่าศึกษา** อ่านนานๆ เข้า มันติดสำนวน เวลาพูดมันก็คล้ายสำนวนหนังสือเหล่านั้น เพราะว่าอ่านบ่อย ชอบซื้อ

ของเหล่านั้น เรื่องซื้อของเล่นก็ไม่เคย ไม่ได้ซื้อ

แล้วมาอยู่กรุงเทพฯ นี่ก็ไม่ได้ดื่มอะไรหรอก สมัยก่อนนั้น *ไม่เคยดื่มกาแฟ ไม่เคยดื่มน้ำชา* อะไรต่ออะไร นมเนยก็ไม่เคยกิน ไม่มีสตางค์ ไม่ใช่เรื่องอะไร **อยู่อย่างพระจนๆ ที่ไม่ค่อยมีสตางค์**

แต่ถ้ามีแล้ว ก็ต้องไปเวิ้งนครเขษม วัน ๗ ค่ำนี่ โรงเรียนหยุด ๑๔ ค่ำนี่โรงเรียนหยุด ต้องไปเวิ้งนครเขษม ไม่นั่งรถราง คนมันแน่น เดิน...ไปเวิ้งนครเขษม เดิมตามถนนไปทางข้างวัดสระเกศ ไปทางถนนบริพัทธ์นะ ออกทะลุมาเวิ้งเลย ไปเที่ยวเดินซื้อหนังสือเก่าๆ ราคาถูกๆ เอามาอ่าน แล้ววันต่อมาพอมีสตางค์ก็ไปซื้ออีก **หลวงพ่อสะสมหนังสือมากมาย** เอามาอ่านได้ความรู้ความเข้าใจ **ไม่ได้เพลิดเพลินในเรื่องอื่น เพลิดเพลินกับการอ่านหนังสือ** เพลิดเพลินกับการหาความรู้

ไอ้เรื่อง ***ความเพลิดเพลิน*** นี่คนเรามันชอบเหมือนกันนะ สมัยนี้เขาพูดเพราะ **"นันทนาการ"** ...เป็นศัพท์เป็นแสง... *"ต้องมีนันทนาการ"* ...ว่า

อย่างนั้น **นันทนาการสมัยนี้ต้องเปิดเพลงดิสโก้ แล้วก็ยักเอวยักไหล่**...เต้น...เรียกว่าบริหารร่างกายให้มันสนุก *"โยกไปเยกมา"* อะไรต่ออะไร...ถ้าได้อย่างนั้นแล้ว *แหม! มันสนุก* เอาก้นชนกัน...เต้นไปเต้นมา...ชนกันกระแทกกัน...ผู้ชายกระแทกผู้หญิง...ผู้หญิงกระแทกผู้ชาย...รู้สึก *แหม! มันสนุกเหลือเกิน*...เขาว่าอย่างนั้นนะ

ไอ้เรามันไม่เหมือนคนสมัยใหม่นะ มัน**สนุกในการอ่านหนังสือ... เพลิดเพลินกับเรื่องการอ่าน**ประเภทต่างๆ สนุกสนานอย่างนั้น อันนี้มันไม่ค่อยเสียคน จิตใจไม่ตกต่ำ เพราะว่าเราสนุกอย่างนั้น

สิ่งนี้ก็ได้มาจากผู้ใหญ่บังคับเรา..สอนเรา คนเราบางทีเราไม่ชอบ ถ้าใครมาบอกให้เราทำอย่างนั้น บอกให้ทำอย่างนี้ บางทีเราพูดว่า *"แหม! โตป่านนี้แล้ว ยังจะมาสั่งให้ทำนั่นทำนี่"*

เราโตจริงหรือ... โตอะไร... ร่างกายโต หรือว่า ใจโต **ถ้าร่างกายโต บางทีใจไม่โต** ถ้าใจไม่โตก็เรียกว่าไม่โตจริง "โต" นั้น มันต้องโตทางจิตใจ

ความเติบโตทางจิตใจนั้นก็คือ จิตใจดีมีคุณธรรม โตใหญ่ด้วยคุณธรรม

บางคนบอกว่า***สมัยนี้บังคับกันไม่ได้ เพราะเป็นประชาธิปไตยแล้ว*** ...ประชาธิปไตยจริงหรือ ? ...**ระบอบประชาธิปไตยที่เราเป็นอยู่เดี๋ยวนี้มันยังครึ่งๆ กลางๆ** แต่ว่าก็มีการตื่นเต้นกัน เรื่องเสรีภาพ มีเสรีภาพ

สมัยที่เปลี่ยนการปกครองใหม่ๆ เด็กวัดก็อยากได้เสรีภาพ เด็กวัดวัดหนึ่งไปประชุมกันที่ข้างโบสถ์ บอกว่า..*เดี๋ยวนี้เขาเปลี่ยนการปกครองแล้ว เรามันต้องมีเสรีภาพ เราไม่ต้องหุงข้าวแกงถวายอาจารย์ต่อไป อาจารย์ต้องทำกินเองบ้าง*...ไปนั่งข้างโบสถ์เรียบเลย อาจารย์ก็เรียกมาถาม.. *"เอ๊ะ! ทำไมไม่หุงข้าวเพลวันนี้"* ...ไม่ได้หรอก สมัยนี้สมัยเสรีภาพ พวกผมต้องไม่ทำอะไรตามคนอื่นสั่ง ผมต้องทำตามใจตัว เพราะเป็นเสรีภาพแล้ว อาจารย์บอก *"เออ! ดีนี่...เสรีภาพดี... มา ๆ ๆ เอาคนละ ๓ ทีพอ..."* นี่**เสรีภาพ** เลยถูกหวดก้นไปคนละ ๓ ที ร้องไห้แงๆ ไปตามๆ กัน นี่เรียกว่าเสรีภาพที่ไม่เข้าใจ

"เสรีภาพ" คืออะไร ไม่ใช่ของใหม่ เสรีภาพนี่ไม่ใช่ของใหม่ ไม่ใช่เป็นของพูดกันหลังเปลี่ยนการปกครอง ๒๔ มิถุนา ๒๔๗๕ ไม่ใช่...**เสรีภาพเป็นเรื่องเก่าแก่ที่สุด** ยุคพระพุทธเจ้าเขาก็พูดเรื่องเสรีภาพ พระพุทธเจ้าก็สอน เสรีภาพ แล้วก็มีธรรมะเรียกว่า ***"เสรีธรรม"*** เพื่อให้ปฏิบัติ เพื่อความเป็นเสรี

"เสรีภาพ"นั้นหมายถึงอะไร ...หมายถึงว่าจิต**ใจเป็นอิสระ**...เป็นอิสระเป็นอย่างไร **เป็นอิสระ คือไม่อยู่ใต้อำนาจของอะไรๆ** เราเรียกว่าเป็นเสรี

ถ้าเรามีจิตใจตกต่ำ อยู่ในอำนาจของอะไร ...ไม่เสรี เช่นว่า *ตกอยู่ในอำนาจของบุหรี่ ต้องเป็นทาสบุหรี่...ไม่มีเสรีภาพ* ตกอยู่ในอำนาจเหล้า อำนาจการพนัน ตกอยู่ในอำนาจการตามใจตัวเอง ชอบทำอะไรตามใจอยาก สนุกสนานเพลิดเพลิน ใครจะว่าอะไรก็ไม่ฟังละ *ฉันของฉันอย่างนี้ มันเสรีภาพของฉัน...เรื่องของฉัน...คนอื่นไม่เกี่ยว*

นี่ไม่ใช่เสรีภาพแล้ว เพราะใจของผู้นั้นตกอยู่ในอำนาจฝ่ายต่ำ **อำนาจ**

ฝ่ายต่ำนั้นมันดึงคนให้ตกต่ำ แต่ถ้าเป็นเสรีขึ้นมา เราอยู่เหนือสิ่งนั้น การอยู่เหนือสิ่งนั้นเรียกว่า **เป็นไท เป็นอิสระ** ถ้า**เป็นทาสเป็นทุกข์**

พระพุทธเจ้าตรัสว่า ***"สพฺพำ ปรวสำ ทุกฺขำ – เป็นทาสสิ่งทั้งปวงเป็นทุกข์"*** ลองเอาไปคิดนะ คิดว่า...เอ! พระท่านว่า **เป็นทาสสิ่งทั้งปวง เป็นทุกข์ เราเป็นทาสอะไรแล้วจะเป็นทุกข์หรือไม่** ลองคิดดู การศึกษาเรื่องอย่างนี้ต้องคิดจึงจะรู้นะ ว่าเราเป็นทุกข์จริงมั้ย ถ้าเราเป็นทาสของอะไร

ไม่ต้องอะไรหรอก **อยากไปเที่ยว แล้วไม่ได้ไปดังใจ เรานั่งกลุ้มใจหรือไม่** ต้องนั่งกลุ้มใจ กลุ้มใจเพราะอะไร ใจมันเป็นทาสของความอยากจะไปเที่ยว แล้วไม่ได้ไปดังใจเราก็เป็นทุกข์ **อยากจะฟังเพลง แล้วเขาไม่ให้ฟัง เราก็หงุดหงิดงุ่นง่าน** นั่นเป็นทุกข์แล้วนะ

แต่**ถ้าเป็นไทก็เป็นสุข** .... ***"สพฺพำ อิสฺสริยำ สุขำ – เป็นไทอยู่เหนือสิ่งทั้งปวง เป็นสุข"***...นั่งสบาย ใจสงบ ไม่มีความวุ่นวาย ไม่มีอะไรดีกว่าความเป็นไท เป็นไทก็เป็นสุข **จิตที่เป็นไทนั้นเรียกว่ามีเสรีภาพ** ถ้ายิ่ง

เป็นจิตที่ปราศจากอำนาจฝ่ายต่ำ เรียกว่า***"กิเลส"*** กิเลส คือ สิ่งที่ทำใจให้เศร้าหมอง **ถ้าตกอยู่ในอำนาจกิเลสประเภทใดก็ตาม เราไม่เป็นไทแก่ตัว เรามีความทุกข์มีความเดือดร้อนใจ** แต่ถ้าเป็นไทเมื่อใด เราก็เป็นสุขเมื่อนั้น เพราะฉะนั้น **เสรีภาพ ก็คือการทำจิตใจของตนให้อยู่เหนือธรรมชาติฝ่ายต่ำ ที่มันจะดึงเราไปในทางต่ำ** อะไรที่มันจะดึงเราไปในทางต่ำ สิ่งนั้นทำให้เราตกต่ำ ไม่มีความเป็นไทแก่ตัว เราต้องดิ้นรนต่อสู้

แต่เดี๋ยวนี้มันตรงกันข้ามนะ **คนเราส่วนมากไม่ได้ดิ้นรนเพื่อความเป็นไท แต่ดิ้นรนเพื่อความเป็นทาส** เพื่อการตามใจตัวเอง ในเรื่องการกิน การอยู่ เรื่องการเที่ยว เรื่องความสนุกสนานเฮฮา ไหลไปตามอำนาจของตัว เขาว่ามันเป็น ***"เสรีภาพส่วนบุคคล"*** ...นี่มันก็ยุ่งละ

หลวงพ่อไปอังกฤษ เห็นคนแต่งตัวแปลกๆ *บนหัวนี่ทำเป็นเหมือนเอาหอยไปเสียบไว้ เป็นวงออกไปโน่น ขึ้นไปตรงกลาง* นับดูแล้วได้หลายกลุ่ม แล้วก็*ย้อมสีแปลกๆ* สีชมพู สีแดง สีขาว อะไรไม่รู้มันย้อมไปเรื่อย แล้ว

ก็เดิน...*ใส่เสื้อก็แปลกด้วยนะ* หลายสี ทำรูปแปลกๆ นุ่งกางเกงก็หลายสี แล้วก็เดิน...สองสามคนเดิน...**ถ้าใครดูแล้ว...เขายิ้ม...ยิ้มชอบใจ** เขาเรียกพวกนี้ว่าอะไร เขาเรียกว่าพวก*"พั้งค์"* พั้งค์แปลว่าอะไรก็ไม่รู้ ทั้งหญิงทั้งชายนะพั้งค์นี่มีทั้งหญิงทั้งชาย เที่ยวเดินย่านอ๊อกซ์ฟอร์ด พิคคาดิลลี่...อะไรที่คนมากๆ น่ะ **เขาต้องเดินไปฉาย ถ้าใครมองเขานะ เขายิ้มชอบใจ**

คนพวกนี้เขาเรียกว่า *"พวกแอ๊บนอมอล"* คือจิตผิดปกติ *ชอบทำอะไรไม่เหมือนเพื่อน* **แต่งตัวไม่เหมือนเพื่อน กิริยาไม่เหมือนเพื่อน ถ้าได้ทำอย่างนั้นแล้วเขาสบายใจ** มันเป็นอย่างนั้นแหละ เป็นอารมณ์ของพวกเด็กหนุ่มสาวฝรั่ง แต่ไม่มากหรอก นิดๆ หน่อยๆ มีอยู่ทั่วไป ก็ได้ทราบว่า**โรคนี้ระบาดมาถึงเมืองไทยแล้วเวลานี้** เพราะมีเด็กที่ชอบแต่งตัวแปลกๆ อย่างนั้น ใช้เครื่องแต่งตัวแปลกๆ แล้วก็ถ้าใครมองเขาก็ชอบใจ อ่านข่าว...คนหนังสือพิมพ์หรือใครไปสัมภาษณ์เขาก็ว่า *"หนูสบายใจ เมื่อคนมองหนูมากๆ"* แปลว่า**ไอ้หนูคนนั้นมันเกิดมาเพื่อจุดหมายอย่างเดียว**

เกิดมาเดินให้คนดูเล่นเท่านั้นเอง เรียกว่า เกิดมาเพื่อให้เขาดูเท่านั้นเอง แล้วมันจะมีความหมายอะไร

ชีวิตเราไม่ได้เกิดมาเพื่อให้คนดูเล่นๆ แต่เราเกิดมาเพื่ออะไร เรื่องนี้ต้องคิดเหมือนกันว่า*เราเกิดมาเพื่ออะไร อยู่เพื่ออะไร เราควรจะใช้ชีวิตอย่างไร ชีวิตจึงจะมีค่ามีราคา* เราต้องคิด **ถ้าคิดถูก...เจริญ ถ้าคิดไม่ถูก...มันก็เสื่อม** ชีวิตตกต่ำ เสียผู้เสียคน

เมื่อ ๒ ปีก่อนนะ **คุณแม่พาลูกชายไปที่วัดคนหนึ่ง อยากจะให้บวช** ถามว่า *ทำไมจะต้องให้บวชล่ะ* เขาบอกว่า..*มันแย่แล้ว จิตใจมันแย่* เขาเรียนอยู่เกษตรปีที่ ๔ แล้วนะ ขึ้นปีที่ ๔ แล้ว จะจบปีนั้นแล้ว *เตลิดเปิดเปิงไปกับดนตรี ไปกับพวกดนตรี...สนุกสนาน ไปเชียงใหม่ ไปอุบล ไปหาดใหญ่ ไป...หายไป* คุณแม่ก็ไม่รู้ว่าหายไปไหน เที่ยวตามเที่ยวสืบก็ไม่เจอ แต่มันดีนิดเดียวนะ... **มันไปอุบลแล้วมันวกเข้าวัดได้ วกเข้าไปวัดหนองป่าพง** ที่นั่นพระเขาอยู่อย่างเคร่งครัดปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ วกเข้า

ไปในนั้น เลยติดวัดอยู่เลยทีนี้ ไม่ได้ไปกับพวกดนตรี ติดอยู่ที่นั่น

คุณแม่จะไปที่วัดนั้นเพื่อไปนมัสการพระองค์หนึ่งซึ่งเขานับถือ ไปถึงเห็นลูกชาย อ้อ! มาอยู่นี่เอง เลยถามว่า *"มายังไงกันนี่"* บอกว่า ***"มันเตลิดเปิดเปิงไปกับพวกดนตรี แล้ววันหนึ่ง ผมแวะมาที่วัดนี้ คุยกับพระ ผมเกิดรู้สึกตัวว่า กูมันแย่"*** **คนเราถ้าเกิดรู้สึกตัวว่า *กูมันแย่* เมื่อไหร่แล้ว มันจะดีเมื่อนั้นละ** แต่ถ้ายังนึกว่า ***กูมันยังเก่ง*** ยังอย่างนั้นอย่างนี้อยู่ นั่นมันเลอะแล้ว ไปไม่รอดแล้ว แต่นี่เขาบอกว่ารู้สึกว่า ***"กูแย่แล้ว เลอะเทอะแล้ว ชีวิตมันจะไม่มีค่าแล้ว มันจะไม่พอกินแล้วไอ้เรื่องเล่นดนตรีนี่"*** เลยไปอยู่กับวัด

แม่พบก็พากลับมาบ้าน แล้วก็พามาหาหลวงพ่อที่วัดชลประทานฯ ให้บวชเสียพรรษาหนึ่ง แล้วก็ลาสิกขา พอลาสิกขาแล้ว คุณแม่ก็ส่งไปนอกเลย... เขามีสตางค์ คุณแม่เขามีสตางค์ โดยมาก**เด็กที่เสียคนนี่ลูกคนมั่งมีนะ ไอ้ลูกคนจนมันไปไม่รอดหรอก มันไม่มีอะไรจะไป** ไม่ใช่เรื่องอะไร

ไอ้ใจมันอยากเหมือนกันละ แต่มันไปไม่ได้ ปัจจัยมันไม่อำนวย แต่ลูกคนรวยนั้นมันสะดวก เอาสตางค์ไปใช้ได้ เลยไปกันใหญ่ *ทีหลังก็กลับใจได้... ไปเรียนนอก... เรียนดีแล้วเวลานี้ ทำปริญญาโทอยู่เวลานี้* ...มันไปไกลแล้ว ไม่เท่าใด มันคงกลับมาเป็นด๊อกเตอร์แล้ว ไม่ใช่*ด๊อกเตอร์ห้องแถว*นะ ด๊อกเตอร์ที่ผ่านการศึกษา เดี๋ยวนี้ด๊อกเตอร์เยอะเมืองไทย... *"ด๊อกเตอร์ห้องแถว"* ...เขาเรียกกันว่าอย่างนั้น ไม่ได้ร่ำเรียนอะไรละ ได้ด๊อกเตอร์

นี่เด็กหนุ่มคนนี้ก็เกือบเสียคน แต่วกกลับมาได้ ชีวิตมันเป็นอย่างนี้...**กลับมาหาพระได้** พระได้ช่วยชีวิตให้ดีขึ้น ถ้าสมมติว่าเขาไม่พบพระ ไม่หันเข้าหาธรรมะนะ ไป...เตลิดเปิดเปิง...เสียคนไปเลย

เธอคงจะเคยได้อ่านข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์นะ ***เด็กขับรถคะนองที่ถนนวิภาวดีรังสิต...*** เขามีเกาะนะ...แต่นักขับรถเมืองไทยนี่เก่งกว่าฝรั่งมาก *ฝรั่งนี่มันไม่เก่ง มันขับรถข้ามเกาะไม่ได้*...แต่ของเรานี่**ขับรถข้ามเกาะไปชนคนอื่นได้นะ... นี่ มันปิดฉากชีวิตด้วยวิธีนี้**

เอ้า! ทำไมเป็นอย่างนั้น...คุณแม่มีฐานะดี ลูกไปเรียนหนังสือ *อยากจะได้รถยนต์ขับสักคันหนึ่ง...คุณแม่ก็ให้ อยากได้มอเตอร์ไซค์ขี่ให้คอหักเล่นสักคันหนึ่ง...คุณแม่ก็ให้* **คุณแม่ก็ใจดีเหลือเกิน...ให้** พอได้แล้วมันไม่ขับปกติหรอก เขาเรียกว่าพวก***"รถซิ่ง"*** แต่งรถให้มันแปลกๆ ขับโลดโผนโจนทะยาน มีเพื่อนรุ่นเดียวกันนั่งหลายๆ คน แล้วก็เชียร์...*เหยียบเร็ว...เฮ้ยเต็มที่ๆ ...เหยียบเข้าไป*...เพื่อนยุอย่างนั้น **ไอ้นั่นก็เหยียบเพลิน...ปรื๊ด...ข้ามถนนไปชนเขาตาย** ไอ้ตัวเองก็ต้องไปนอนหยอดข้าวหยอดน้ำอยู่โรงพยาบาลถึงหายก็เรียกว่าอยู่อย่างลำบาก สมองพิกลพิการอะไรไปนี่...ดับชีวิต อนาคตเสียหาย

เพราะอะไร...**ความคะนอง ไม่มีเบรคสำหรับห้ามล้อ** *รถไม่มีห้ามล้อใช้ได้ไหม...ใช้ไม่ได้* ไปตีทะเบียนเขาไม่ให้ เว้นไว้แต่ตำรวจกินสินบนเท่านั้นเอง เขาไม่ให้ตีหรอก ต้องมีห้ามล้อเรียบร้อย เครื่องดียี่ห้อดี...*รถเบ๊นซ์...รถโรลส์รอยส์...บี.เอ็ม.ดับบลิว...คาดิแลค*ไม่มีห้ามล้อใช้ไม่ได้ ต้องมีห้ามล้อ

มี **"ห้ามล้อ"** นี่หมายความว่า **หยุดได้...ไปได้...** ถ้าอย่างนั้นรถดี แต่ถ้าดีแต่ไป หยุดไม่ได้ มันตายนะ มีเรื่องหนึ่งจะเล่าให้เธอฟัง...

คนบ้านนอก เป็นคนแสดงโขนนะ แสดงโขนละคร **มันมาเห็นรถมอเตอร์ไซค์จอดหน้าบ้านทนายความคันหนึ่ง มันขึ้นนั่ง ทำนั่นทำนี่ ถีบฟึดฟัดๆ รถมันติดขึ้นมา** พอมันติดแล้วมันวิ่ง มันวิ่งแล้วจะหยุดไม่ได้ มันก็วิ่งไปในเมืองสงขลา...วิ่งไป...กลับมาหน้าบ้าน...แล้วก็ร้อง***"ช่วยด้วย !"*** แต่รถมันก็ไป..ต่อไป.. มันร้องอีก***"ช่วยด้วย !!!" ..."ช่วยที!!!"*** ...ไอ้คนดูก็ไม่รู้จะช่วยอย่างไร

มันก็ขับจนเหงื่อไหลไคลย้อย...มันไม่ยอมหยุดสักทีไอ้รถคันนี้ น้ำมันก็ยังไม่หมด มันขับเวียนอยู่นั่นนะ ไอ้คนหนึ่งตะโกนบอกว่า ***"ลงเล!"*** ว่าอย่างนั้น ลงทะเลน่ะ ภาษาปักษ์ใต้เขาเรียกสั้นว่า"ลงเล" มันก็ได้ยินเสียงว่า"ลงเล" มันก็ขับไปชายทะเล ไปถึงก็พุ่งลงชายหาด.....ปรื๊ด.....ลงทะเลเลย **พอลงทะเล รถมันก็เครื่องดับ แต่ตัวคนขับมันร้อน ขับรถมานาน**

แล้ว...มันร้อน พอลงทะเลก็ถูกน้ำ ต่อมา ๗ วัน เป็นปอดบวมตาย.....

นี่..**เพราะความคะนอง เพราะไม่มีห้ามล้อนี่เอง มันถึงตายอย่างนี้** มันลำบากนะพวกเรา ไม่มีห้ามล้อนี่มันลำบาก

คนเราก็ต้องมีห้ามล้อเหมือนกัน***"ห้ามล้อชีวิต"*** อะไรล่ะจะเป็นเครื่องห้ามชีวิต... ***"ประเพณี"*** ประเพณีบางอย่างนี่เราว่ามัน **"ไดโนเสาร์เต่าล้านปี"** *เต่าถ้ามันอยู่ได้ถึงล้านปีมันก็เก่งนะ* เต่านี่มันต้องเก่ง มันอยู่ได้ตั้งล้านปีนี่มันไม่เสียหายอะไร *ไอ้โดโนเสาร์นี้ถ้ามันอยู่ได้มันก็เก่ง* แต่นี่ไม่มีแล้ว มีแต่โครงกระดูกอยู่ตามพิพิธภัณฑ์เมืองใหญ่

สิ่งที่เราเรียกว่า***"ประเพณี"*** นี่อย่านึกว่าเป็นของล้าสมัยนะ มันเป็น***"ห้ามล้อ"***คนไม่ให้เสียหาย

เอ้า ! ยกตัวอย่างให้เห็นง่ายๆ **หนุ่มสาวจะอยู่กันฉันสามีภรรยา ต้องมีประเพณี** คือพ่อแม่ฝ่ายชายต้องไปสู่ขอฝ่ายหญิง ไม่ใช่ไปถึงบอกว่า *"ฉันจะมาขอลูกสาวเป็นลูกสะใภ้นะ"*

พูดอย่างนั้น เขาก็ไล่ออกจากบ้าน ต้องใช้ *"ลิ้นทูต"* ไปถึงบอกว่า*"แหม! อยากจะมาเป็นทองแผ่นเดียวกับบ้านนี้"* อะไรทำนองนั้นนี่พูดแบบลิ้นทูต ทีนี้ถ้าหากว่าเขายินดี เขาก็บอกว่า *"ไม่เป็นไร...ยินดี.."*

วันหลังมาใหม่ จัดเครื่องอะไรต่ออะไร เขาเรียกว่า*"เครื่องขอ"* มีอะไรตามระเบียบประเพณีนั้นละ *ขนม นม เนย ผ้าอะไรต่ออะไร* มาขอหมั้น มีแหวนวงหนึ่งด้วย ให้เจ้าบ่าวมาด้วย จับมือเจ้าสาวสวมแหวนเข้า...***"จองแล้ว"*** นี่ ***ประเพณี*** จองกันเรียบร้อย แต่ยังไม่เสร็จ ต้อง***แต่งงาน***ตามประเพณี นัดวันแต่งงานกัน มีหน้ามีตา เชิญแขกเยอะแยะ ฉิบหายเข้าไปเยอะเหมือนกัน เกิดความเดือดร้อน บางรายนะ...มากเกินไป เรียกว่า ***"เกินประเพณี"*** ถ้าพอดีๆ ตามประเพณี ก็ไม่เดือดร้อน

เอ้า! ทีนี้ **ถ้าไม่ทำตามประเพณีล่ะ**.....*ไอ้หนุ่มคนหนึ่ง เห็นสาวคนหนึ่งเดินเข้ามาในซอย ไม่ต้องเคารพประเพณีอะไร เข้าไปถึง.....ฉุดเข้าป่าไปเลย ทำการ...ไม่รู้จะใช้ถ้อยคำอะไรถึงจะสุภาพหน่อย เขาเรียกว่า..."ทำการ*

ล่วงเกินในทางที่ไม่สมควร”... นี่อย่างนี้ใช้ไม่ได้ **“เลวกว่าสัตว์เดรัจฉาน”**

ทำไมหลวงพ่อถึงพูดรุนแรงอย่างนั้น ก็**สัตว์เดรัจฉานมันไม่ทำอย่างนั้น**...สุนัขนะ...ตัวผู้นะ พอเห็นตัวเมียน่ารัก มันก็เข้าไป..... ทำท่าด๊อกแด๊กๆ.....ดมหัว.....ดมข้างตัว.....ดมหาง พอดมหางเสร็จแล้วก็ปีนหน่อย.....ไอ้ตัวเมียยืนเฉย แสดงว่าตกลงปลงใจกันแล้ว....ก็เรียบร้อย..... *มันไม่เคย พอเจอตัวเมียแล้ว มันกัดหูลากเข้าไปในป่า อย่างนั้นไม่มี*...ไม่มีอย่างนั้น แต่นี่คนเราถ้าว่าฉุดกระชากลากไปทำอย่างนั้น **ชีวิตมันเลวกว่าสัตว์เดรัจฉาน** ชีวิตตกต่ำ

การไม่เคารพประเพณีทำให้ชีวิตไม่เรียบร้อย แต่ถ้าเคารพประเพณีเป็นคนมีระเบียบมีวัฒนธรรมดี นี่เป็น**เครื่องห้ามคนไม่ให้ทำความเสียหาย**เพราะมีระเบียบมีวัฒนธรรมห้ามไว้

สิ่งที่เรียกว่า***“วัฒนธรรม”***นั้น หมายถึง **สิ่งที่จะช่วยให้เป็นคนสมบูรณ์ขึ้น** วัฒนธรรมในการแต่งตัว...ในการนั่ง...ในการเดิน...ในการพูด...ในการ

อะไรๆ ชาติที่เจริญนั้นมีวัฒนธรรมมีระเบียบมาก *คนอังกฤษ ... เยอรมัน...คนญี่ปุ่น*มีระเบียบมาก นี่คนเจริญ แต่ชาติที่ไม่เจริญไม่มีระเบียบอะไรเลยยังเป็นคนป่าคนเถื่อนทำอะไรตามใจตัว ตามใจอยาก ไม่มีขอบเขตนี่ไม่เจริญ

วัวกับควายนี่ รู้ไหมว่าสัตว์ชนิดไหนเจริญกว่ากัน หลวงพ่อนี่เป็นเด็กเลี้ยงควายบ้านนอก...ลูกชาวนา ไม่ได้วิเศษวิโสอะไร เลี้ยงวัว เลี้ยงควาย ...หลวงพ่อได้ความรู้ว่า..**วัวนี่เจริญกว่าควาย** ควายนี่ไม่ได้เรื่อง ถ้าใครเขาด่า***"มึงมันควาย"*** ...น่าเจ็บเหมือนกันนะ แต่ถ้าด่าว่า.....**วัว**.....ไม่เป็นไร เพราะวัวมันยังเจริญ เจริญอย่างไร จะเล่าให้เธอฟัง.....*เช้าเปิดคอก ต้อนไปกินหญ้า พอตะวันใกล้จะตกดินนี่ วัวเดินแถวแล้ว เดินแถวนะ วัวเป็นระเบียบนะ เดินเข้าเป็นแถว เลี้ยงเป็นแถว ไปเป็นแถว นี่นะ*.....เข้าบ้าน

วัวมันเชื่อผู้นำ มันมีหัวหน้า มันเลือกอย่างไรไม่รู้ วิธีเลือกหัวหน้าของมัน แต่มีอยู่ตัวหนึ่ง **ถ้าตัวนั้นบ่ายหน้าไปทิศไหน ตัวอื่น**

เป็นแถว หลวงพ่อสังเกตเห็นอย่างนั้น

แล้ว**ตัวเป็นหัวหน้า มักจะเป็นตัวเมีย** เออ.. วัวนี่มันเลือกตัวเมียเป็นหัวหน้านะ มันมีหัวหน้าเป็นตัวเมีย เพราะตัวเมียมันออกลูก ทีนี้ลูกทั้งหลายนี่เป็นหลานของไอ้ตัวนั้นบ้าง เหลนของไอ้ตัวโน้นบ้าง...มันเลยเคารพหัวหน้า **มีวัฒนธรรม เคารพหัวหน้า** เดินเป็นแถว กลับบ้านเรียบร้อย

แต่**ควาย**นี่ **มืดแล้วก็ยังไม่กลับ** *เจอข้าวโพดกินข้าวโพด เจออะไรก็กินนั่นนะ.....ไม่ไป* ต้อนแล้วก็ยังไม่ไป...ไม่กลับบ้าน...อันนี้**ควาย**

พ่อบ้านที่เที่ยวไปอาบ อบ นวดบ้าง ไปเที่ยวบาร์บ้าง เที่ยวไนท์คลับบ้าง...*ไอ้นั่นมัน"ควาย"...ไม่ได้เรื่อง* ไอ้นั่นมันควาย มันไม่รู้จักกลับบ้าน

แต่ถ้าเป็นวัวนั้น พอเลิกงานแล้วเขากลับบ้านเรียบร้อย ครอบครัวเป็นสุข คุณแม่กลับบ้านเรียบร้อย ครอบครัวเป็นสุข **ถ้าคุณพ่อไม่กลับบ้าน คุณแม่ก็ไปแจกไพ่อยู่ ลูกจะเป็นสุขได้อย่างไร...**

ครอบครัวที่มีความสุข คือครอบครัวที่พ่อแม่อยู่ในศีลในธรรม ประพฤติดีประพฤติชอบ มีความสุข แต่ถ้าพ่อแม่ไร้ศีลธรรมแล้ว...มีปัญหา เกิดความทุกข์ความเดือดร้อน นี่เป็นเรื่องที่เห็นได้ง่าย ว่า**ชีวิตคนเรานี่มันต้องมีระเบียบ** มีแบบฉบับอะไรต่างๆ จึงจะอยู่กันเรียบร้อย

แต่ว่าเราเป็นเด็กนี่อาจจะไม่ชอบ พวกเธอนี่ขณะนี้ยังไม่ชอบหรอก **ถ้ามีใครบอกให้ทำอย่างนั้นอย่างนี้**...*แหม!จะสั่งเสียเรื่อย...เผด็จการเสียเรื่อย* **เราชอบทำอะไรตามใจตัว ตามใจอยาก** แต่วันหนึ่งเราจะรู้ว่า **เราต้องมีระเบียบ ต้องอยู่อย่างมีระเบียบ** เดินมีระเบียบ นั่งมีระเบียบ ทำอะไรมีระเบียบ แม้จะอยู่ในที่ชุมนุมชนก็ต้องมีระเบียบ

คนฝรั่งอังกฤษที่เขาสูบบุหรี่นะ เขามีห้องเฉพาะ...*"สโม้คกิ้ง รูม"* ในบ้านเขามีห้องเฉพาะ ใครอยากสูบบุหรี่ ต้องลุกขึ้นขอโทษ...*"เอ็กซ์คิ้วส์มี"*...ไปแล้ว...ไปนั่งสูบบุหรี่...อัดปุ๋ย...ฟุ้งเลยนะ...เสร็จแล้วมานั่งคุยต่อไป **เขาจะไม่สูบบุหรี่ในท่ามกลางแขก หรือนั่งคุยกัน เว้นไว้แต่สนิทเหลือเกิน**

เขาถึงทำได้ แต่ถ้าเป็นคนไม่คุ้นเขาไม่ทำ เขามีห้องสูบบุหรี่ เขาไปสูบเรียบร้อย ปฏิบัติเป็นระเบียบวินัย

เพราะฉะนั้นเราจะเห็นว่า **เขามีระเบียบทุกหนทุกแห่ง** ขึ้นรถมีระเบียบ ลงรถมีระเบียบ พอมาถึงจะรอรถ เขายืนแถว...นี่เขาคนมีระเบียบ ถ้าคนไม่มีระเบียบ มันกองกันอยู่นั่น กองอยู่ตรงทางขึ้น แล้วแย่งกันขึ้น....**นี่คนไม่มีระเบียบ ไม่มีวัฒนธรรม ไม่มีคุณค่าทางจิตใจ** ทำอะไรก็ไม่ดี

คนใดมีระเบียบ แสดงว่าเป็นคนเจริญ เพราะเป็นคนรู้จักบังคับตัวเองได้ ควบคุมตัวเองได้ แต่คนไม่มีระเบียบ ทำตามใจตัว แต่งตัวตามใจ..."*ฉันจะทำยังไงก็ตามใจฉัน เสรีภาพของฉัน*".....นี่เรียกว่าขาดระเบียบ มันก็ยุ่ง สังคมยุ่ง บ้านเมืองก็จะยุ่ง ไม่เรียบร้อย

นี่พวกเราเขาเรียกว่าเป็น***"นักศึกษา"*** ความจริงก็***"นักเรียน"***นั่นแหละ แต่พูดให้มันหรูหราว่า **"นักศึกษา"** ศึกษาก็คือเรียนนั่นเอง เรียนชั้นประถม ชั้นมัธยม เขาเรียกว่า**"นักเรียน"** พอเข้ามหาวิทยาลัยกลายเป็น**"นักศึกษา"**

เรียกให้แปลกจากเดิมหน่อย เพื่ออะไร.....เพื่อยกระดับจิตใจคนเรียนให้สูงขึ้นเป็นนักศึกษา ศึกษาทุกอย่าง ศึกษาเรื่องตัวเอง เรื่องวิชาความรู้... เรื่องสังคม...เรื่องประเพณี...เรื่องวัฒนธรรม

ไม่ใช่ศึกษาเฉยๆ ต้องมีการปฏิบัติตามสิ่งที่เราเรียนด้วย แล้วก็ต้องประคับประคองตนให้เรียบร้อยดีงาม สมกับความเป็น "นักศึกษา" ไม่ใช่เด็กน้อย เด็กน้อยนักเรียนอาจจะทำอะไรเลอะเทอะ....ไม่เป็นไร แต่นักศึกษานั้นเลอะไม่ได้แล้ว **เป็นนักศึกษา เป็นผู้ใหญ่แล้ว ต้องเรียบร้อย** ต้องเดินไปในแนวทางที่ดีงาม

ปัจจัยที่จะทำให้เราดีหรือเสียนี่ มีอยู่อีกอย่างหนึ่ง อยากจะฝากเธอไว้นะ คือ การคบเพื่อน

จำไว้นะ นี่สำคัญที่สุด...ถ้าเราได้เพื่อนดี เราดีขึ้น

ถ้าได้เพื่อนชั่วเราจะตกต่ำลงไป

"คบคนเช่นไร จะเป็นคนเช่นนั้น"

ถ้าเราไปคบคนขี้เมา มันจะชวนเราไปเมา .....คบคนขี้คร้าน มันชวนเราให้เกียจคร้าน.....คบคนสุรุ่ยสุร่าย มันชวนเราให้ใช้จ่ายสิ้นเปลือง ***คบคนเช่นไร เป็นเช่นนั้นจริงๆ***...เสียหาย เพราะฉะนั้นต้องระวัง

การคบเพื่อนนี่ เราเลือกได้.....

ถ้าคนไหนมาถึง คุย ๒ คำ เราดูเถอะว่าเรื่องอะไร **ถ้าคุยแต่เรื่องเหลวไหล เรื่องสนุก คนนี้ใช้ไม่ได้** แต่ถ้ามาถึงคุยเรื่องการเล่าการเรียน เขียนอ่าน คนนี้เขาสนใจใฝ่วิชา คบเป็นเพื่อนได้ ไม่ทำให้ชีวิตตกต่ำ

นี่เป็น**ข้อคิด** ที่หลวงพ่อขอฝากไว้ให้พวกเธอทั้งหลาย ได้นำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตัวเธอเอง แก่ครอบครัว และแก่ประเทศชาติสืบไป

ข้อคิดวันเกิด

ปัญญานันทภิกขุ

ชาวโลกที่เจริญด้วยการศึกษา ย่อมถือ**วันเกิดเป็นวันสำคัญของชีวิต** เมื่อดิถีวัน-เดือน-ปี เวียนมาถึงวันเกิด ก็มีความพอใจ *พอใจว่าตนมีอายุรอดมาได้อีกปีหนึ่ง ไม่ตายเสียในระยะนั้น* และมักจัดให้มี**การฉลองวันเกิด**ตามควรแก่กรณี

ชาวพุทธเมื่อถึงวันเกิดก็ทำความดีตามหลักพุทธศาสนา เช่น *บริจาคทาน รักษาศีล* ให้เคร่งขึ้นกว่าปกติวันหนึ่ง หรือเข้าที่*สวดมนต์ภาวนา*บ้าง **เป็นการฉลองวันเกิดที่เป็นบุญ** บางท่านก็ทำบุญง่ายๆ เช่น ตักบาตรในวันเกิดแล้วก็หมดพิธี การทำอะไรถ้าเป็นไปในทางที่เป็นบุญก็ควรชม ถ้าเป็นไปในทางบาปก็ควรติ

ข้อคิดวันเกิด

ตามที่สังเกต **การทำบุญวันเกิดในสมัยนี้ ที่เป็นบุญน้อย แต่เป็นไปในทางสนุกกันเสียมากกว่า** เพราะจิตใจของชาวโลกในสมัยนี้เดินไปในทางต่ำทุกที **สิ่งใดที่ยั่วยวนชวนใจก่อให้เกิดความสนุกสนานแล้ว ดูเหมือนว่าเป็นเรื่องที่ทำได้ง่ายและไม่กลัวการหมดเปลือง** ส่วนการทำที่เป็นไปในด้านดี ทำได้ยาก และเกรงจะหมดเปลืองโดยไม่ได้อะไร

สังคมในสมัยนี้เป็น**สังคมพิการ**มากเข้าทุกที เพราะส่งเสริมความชั่ว หลงแสวงหาความสุขกันแต่ทางเนื้อหนังอย่างเดียว ไม่ลองหาความสุขทางใจกันเสียบ้าง **ความสุขทางใจเป็นความสุขที่สงบ ประณีต และดีกว่าเป็นไหนๆ** เชิญท่านลองชิมดูบ้างก็ได้

ที่จริง**การฉลองวันเกิด** ก็คือ**การฉลองวันตาย** หรือ **ฉลองความทุกข์**นั่นเอง เพราะความเกิดเป็นความทุกข์ และมีเกิด ก็ต้องมีตาย เป็นของคู่กัน การอยู่ในโลกนี้เป็นความทุกข์ **ชีวิตคือก้อนทุกข์ที่ต้องบริหารอยู่ทุกวัน** มันจึงเป็นเหมือนหัวฝี เหมือนลูกศรที่ติดอยู่กับตัวตนเสมอ

ข้อคิดวันเกิด

พุทธศาสนาสอนให้กลัวความเกิด เพราะถือว่าความเกิดเป็นมูลเหตุของทุกข์ทุกชนิด มีเกิดตัวเดียว ก็มี แก่ เจ็บ ตายและอะไรอีกหลายร้อยอย่าง รวมแล้วก็กล่าวว่า **ความเกิดเป็นทุกข์ และทุกข์นี่แหละเป็นภัยใหญ่ของสัตว์โลก** แต่ชาวโลกไม่ชอบความจริง ทุกคนชอบลวง จึงต้องติดปลักสังสารวัฏฏ์ตลอดมา

ร่างกายของสัตว์อยู่ในสภาพเปลี่ยนแปลง ที่เป็นสิ่งที่มีชีวิตอยู่ได้ ก็เพราะยังมีการเปลี่ยนอยู่เท่านั้น หยุดเปลี่ยนเมื่อใดก็แตกดับ **ความแตกดับคือที่สุดของความเปลี่ยนแปลง** ฉะนั้นถ้ากล่าวกันโดยทางเนื้อแท้แล้ว **เราเกิดทุกวินาที เราตายทุกวินาที** เมื่อเกิดทุกวินาทีแล้ว **ทำไมจึงไม่ฉลองวินาทีเกิดกันเล่า**

ฉลองวันเกิดปีละครั้งน้อยไป ฉลองวินาทีเกิดดีกว่า และ**การฉลองวินาทีเกิดก็คือความไม่ประมาท** ดำรงตนอยู่ใน**ความเพียรชอบ** คือ **เพียรระวังมิให้บาปเกิดขึ้นในสันดาน เพียรละบาปที่เกิดแล้วให้หมดไป เพียร**

ข้อคิดวันเกิด

ทำกุศลให้มาก และเพียรรักษากุศลไว้มิให้เสื่อม บุคคลใดมีความเพียรในรูปนี้ ผู้นั้นชื่อว่า**ทำบุญวันเกิดทุกวินาที** สมกับที่ตนเกิดอยู่ทุกวินาที ตายอยู่ทุกวินาที

อีกประการหนึ่ง **การทำกุศลไม่จำเป็นต้องตีฆ้องร้องป่าวก็ได้** เพราะชาวพุทธมุ่งความบริสุทธิ์ใจเป็นข้อใหญ่ และ**พุทธศาสนามิใช่คำสอนที่เป็นไปเพื่อความอยากใหญ่ เพื่อความหรูหราฟุ่มเฟือย** ขอพวกเราชาวพุทธจงไตร่ตรองดูบ้างเถิด

ชาวพุทธควรทำบุญวันเกิดในทางที่เป็นประโยชน์ พอถึงวันเกิดต้องตื่นแต่เช้า **อาบน้ำชำระกายให้สะอาด** เป็นการชำระภายนอก แล้ว**ทำบุญตักบาตร**แก่ภิกษุผู้มาบิณฑบาตตามปกติ ต่อแต่นั้นควรเข้าห้องพระ **จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย สวดมนต์**ด้วยดวงจิตที่สงบ จบการสวดมนต์แล้ว **นั่งทำความสงบใจ สอบถามตนเอง เตือนตนเอง** เช่น ถามตนเองว่า *เดี๋ยวนี้อายุเท่าใดแล้ว ทำงานในหน้าที่อะไร ได้ทำงานในหน้าที่เรียบร้อยดีหรือเปล่า*

หนึ่งปีผ่านมาได้กระทำความชั่วอะไรบ้าง ทำดีอะไรบ้าง การงานก้าวหน้าหรือถอยหลัง มีอะไรควรดัดแปลงแก้ไขให้ดีขึ้นบ้าง เป็นต้น

การสอบสวนพิจารณาอย่างนี้เป็นการมองตนเองเพื่อให้**รู้จักตนเอง** เพราะถ้าเราไม่รู้จักตนเอง ก็แก้ไขตนเองไม่ได้ **ในวันเกิดควรจะเป็นวันมองตนเอง** มองให้เห็นชัดว่าตนเป็นอย่างไร แล้วหาทางแก้ไข เป็นการกลับตนกลับใจเกิดใหม่ต่อไป **นี่เป็นทางที่ถูก เป็นการทำบุญที่ง่ายๆ ไม่ต้องลงทุนอะไรมากนัก** แต่เป็นการเก็บเกี่ยวผลได้มาก

กุศลที่ควรทำโดยไม่ต้องลงทุนอะไรเลยนั้นคือการชำระใจของตนให้สะอาด เป็นงานที่ทำโดยไม่ต้องรบกวนใคร เป็นงานที่ให้ผลมาก เป็นงานที่ทำให้อายุพุทธศาสนาถาวรสิ้นกาลนาน

(ภิกขุ ปัญญานันทะ เขียนเมื่อ ๑๑ พฤษภาคม ๒๔๙๘ ณ สวนพุทธธรรม วัดอุโมงค์ เชียงใหม่)

วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๔๕๔
เป็นวันเกิดของฉัน
เมื่อถึงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ของทุกปี
เป็นวันคล้ายวันเกิด
ฉันมีความรู้สึกว่า ได้อายุเพิ่มขึ้นอีกปีหนึ่ง
และสังขารร่างกายแก่ไปอีกรอบปีหนึ่ง.

ความเกิด ความแก่ เป็นไปตามเวลาที่ผ่านไป
การมีอายุมากขึ้น ก็หมายความว่า"แก่มากขึ้น"
แก่มากขึ้น ก็อ่อนแอลงไปมาก
และผลที่สุดก็แตกดับไป
สิ่งทั้งหลาย มีเกิด แก่ ตาย ทั้งนั้น.

เราเกิดมาทำไม?
เกิดมาเพื่อทำชีวิตให้มีค่า โดยการทำงาน
"งานคือชีวิต ชีวิตคืองาน บันดาลสุข
ทำงานให้สนุก เป็นสุขขณะทำงาน"

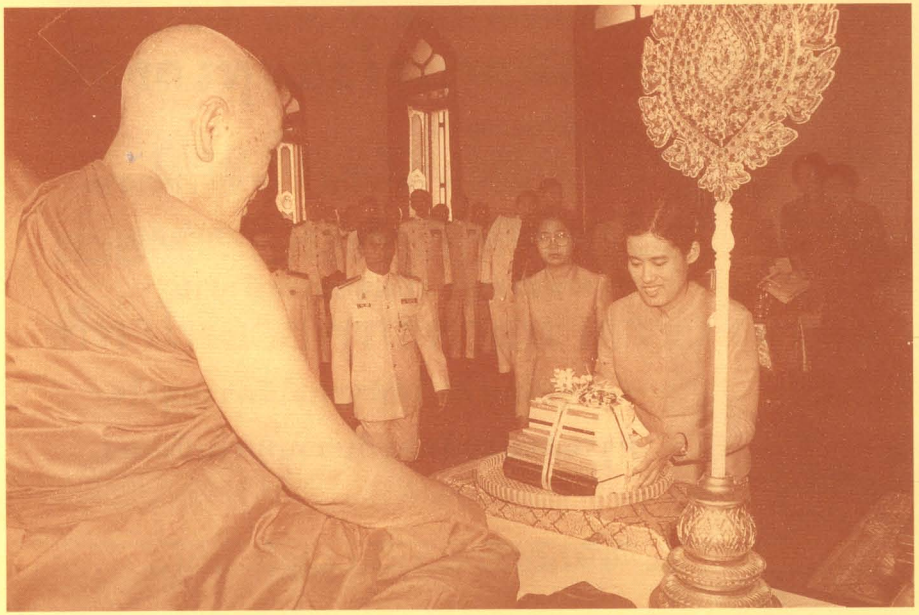
ฉันอยู่เพื่องาน ได้ทำงานก็มีความสุขใจ
ความสุขของฉันอยู่กับงานทุกวันนั่นเอง.

ปัญญานันทภิกขุ

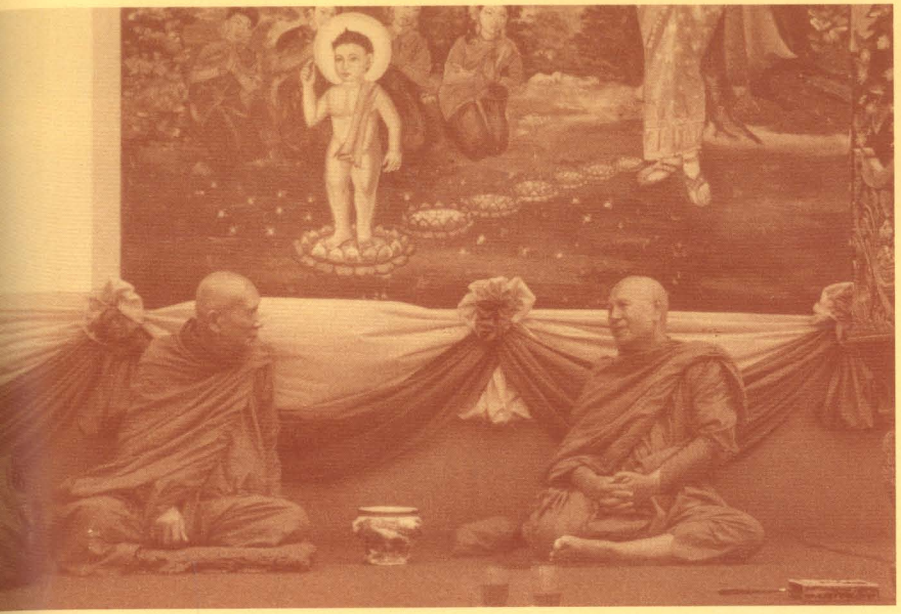
(บันทึกความคิดเมื่ออายุ ๗๕ ปี - ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๒๙)

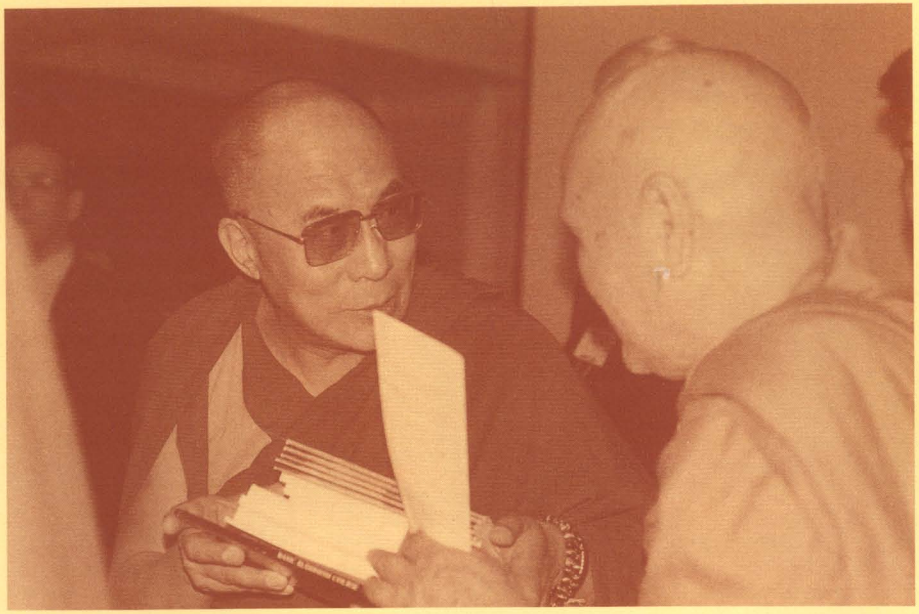

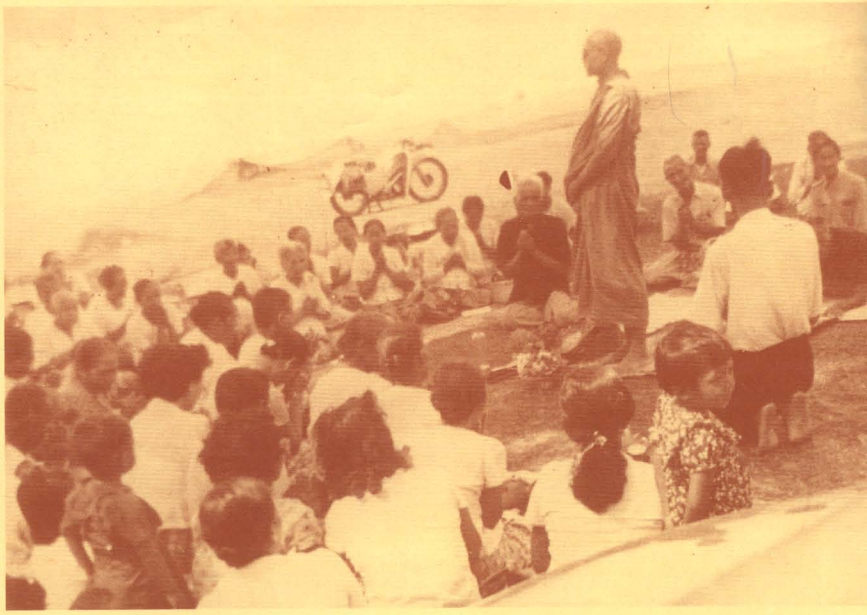

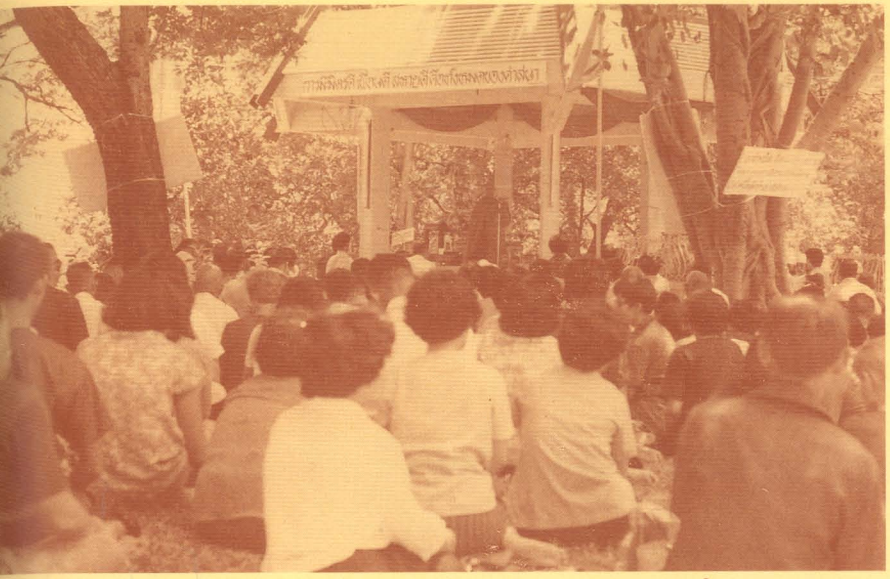

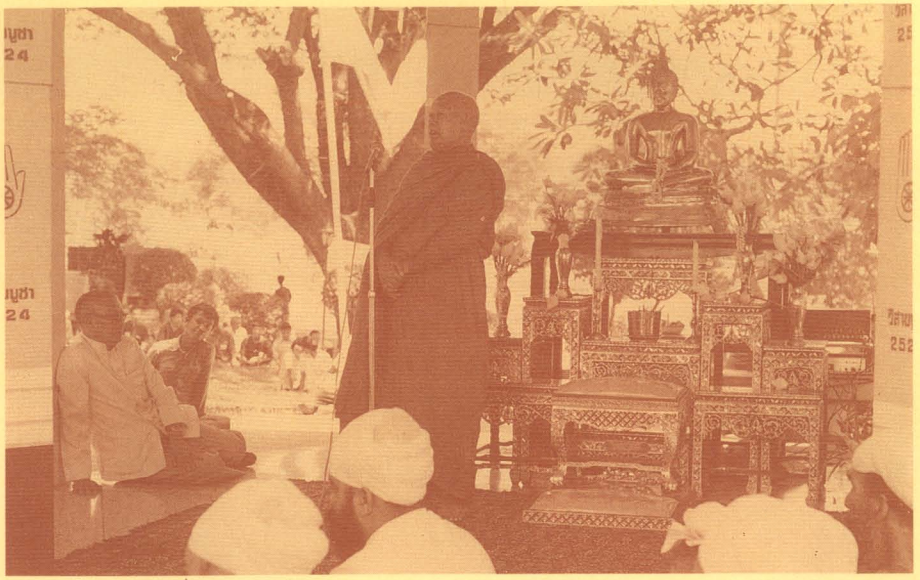

แสดงธรรมในงานระดมธรรม "วิสาขบูชา ๒๕๒๔" ที่สวนลุมพินี

แสดงธรรมวันสารทไทยที่วัดโพธิ์ บางคล้า จ.ฉะเชิงเทรา - กันยายน ๒๕๓๐

แสดงธรรมในงาน"วันครู ปี ๒๕๓๘" ของกรุงเทพมหานคร

แสดงธรรมในงานทำบุญอุทิศส่วนกุศล ผู้เสียชีวิตกรณีรถแก๊สระเบิดที่ถนนเพชรบุรี ปี ๒๕๓๓

แสดงธรรมที่กรมการขนส่งทหารบก - ตุลาคม ๒๕๓๐

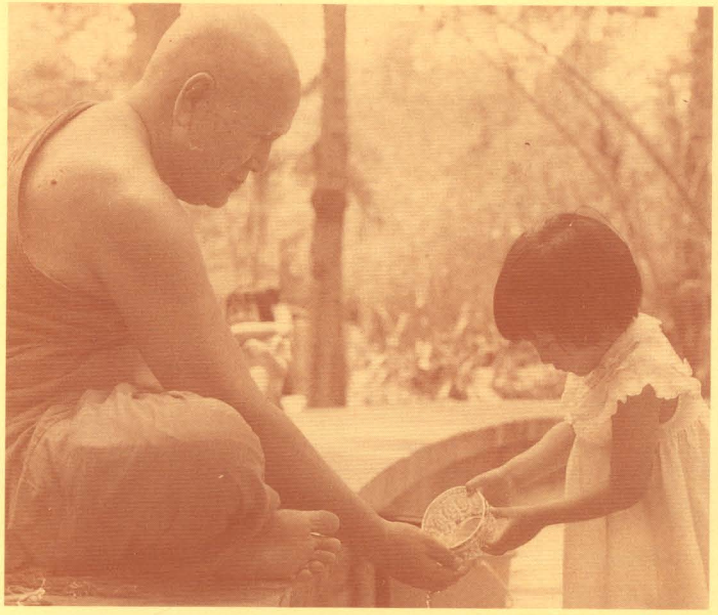
แสดงธรรมในโอกาสครบรอบ ๙๙ ปี โรงพยาบาลสมเด็จเจ้าพระยา - ๑ พฤศจิกายน ๒๕๓๑

ปัจฉิมนิเทศ การปฏิบัติงานเวรภาคฤดูร้อน
ของ พระธรรมทายาท รุ่นที่ ๑๓/๒๕๓๖
วัดช่องลมประทานรังสรรค์ จังหวัดนนทบุรี
๑๕-๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗

นรกของพ่อแม่ คือความร้อนอกร้อนใจ เพราะลูกประพฤติเสียหาย

สวรรค์ของพ่อแม่ คือความสบายใจที่เกิดจากการประพฤติดีของลูก

เพราะฉะนั้นลูกหญิงลูกชายทุกคนจะต้องเตือนตัวเองไว้เสมอว่า เราจะทำหน้าที่ให้คุณพ่อคุณแม่สบายใจ

อย่าขี้เกียจ อย่าเหลวไหล
อย่ามัวแต่เที่ยวแต่เล่น
เราไม่ได้เกิดมาเพื่อเดินเล่น
เพื่อเหลวไหล
เราเกิดมาเพื่อใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์แก่ตัว แก่ครอบครัว แก่ประเทศชาติบ้านเมืองของเรา

ปัญญานันทภิกขุ

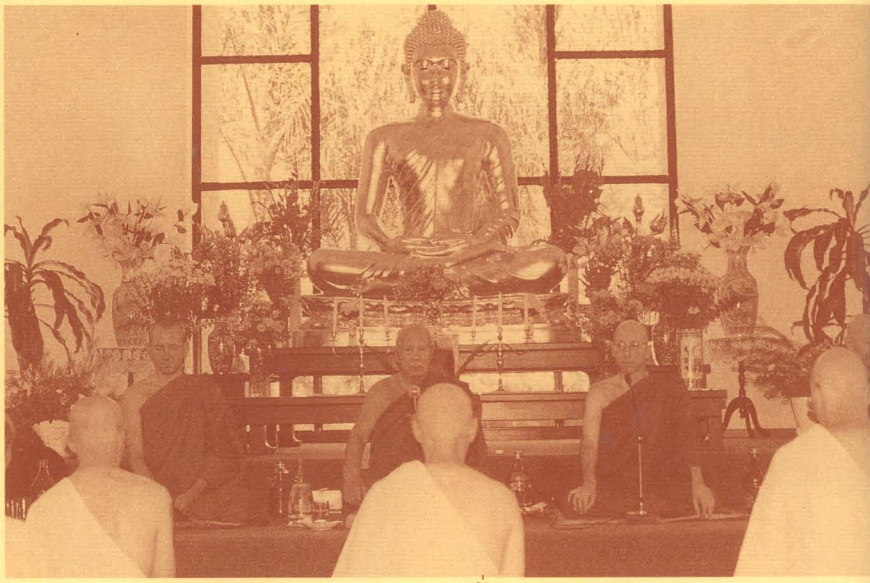
ปลูกฝังสิ่งดีงามให้เด็กๆ

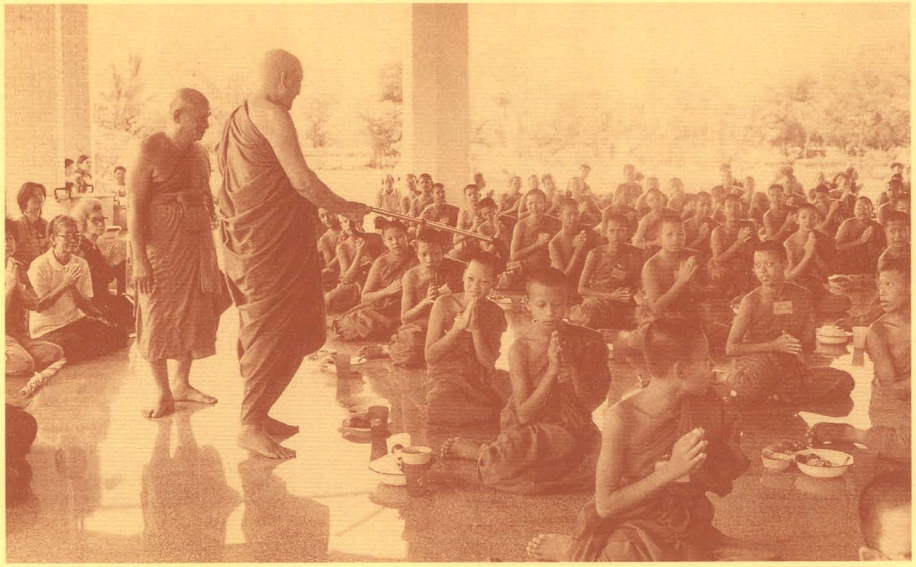
อบรมนักเรียน "ค่ายพุทธบุตร" เสถียรธรรมสถาน

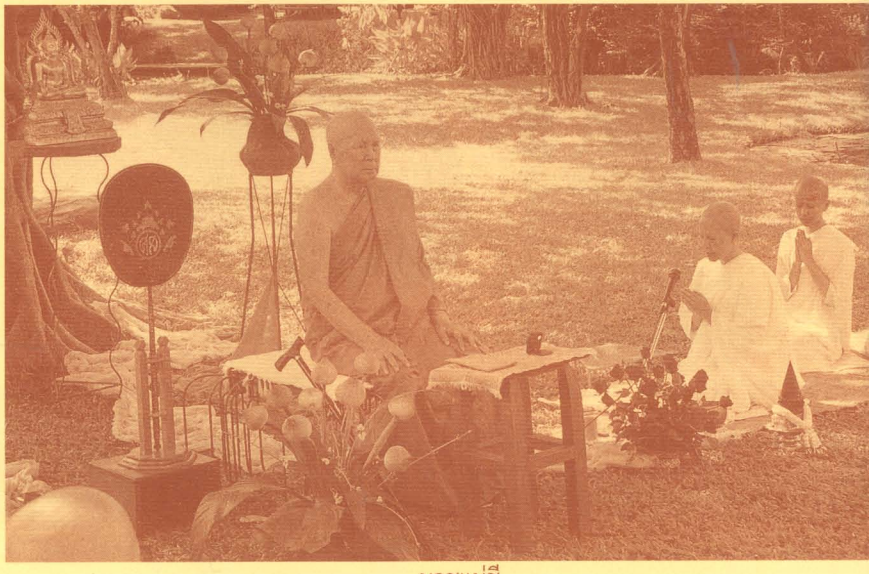
บวชพระ

บวชฝรั่ง

บวชเณร

บวชแม่ชี

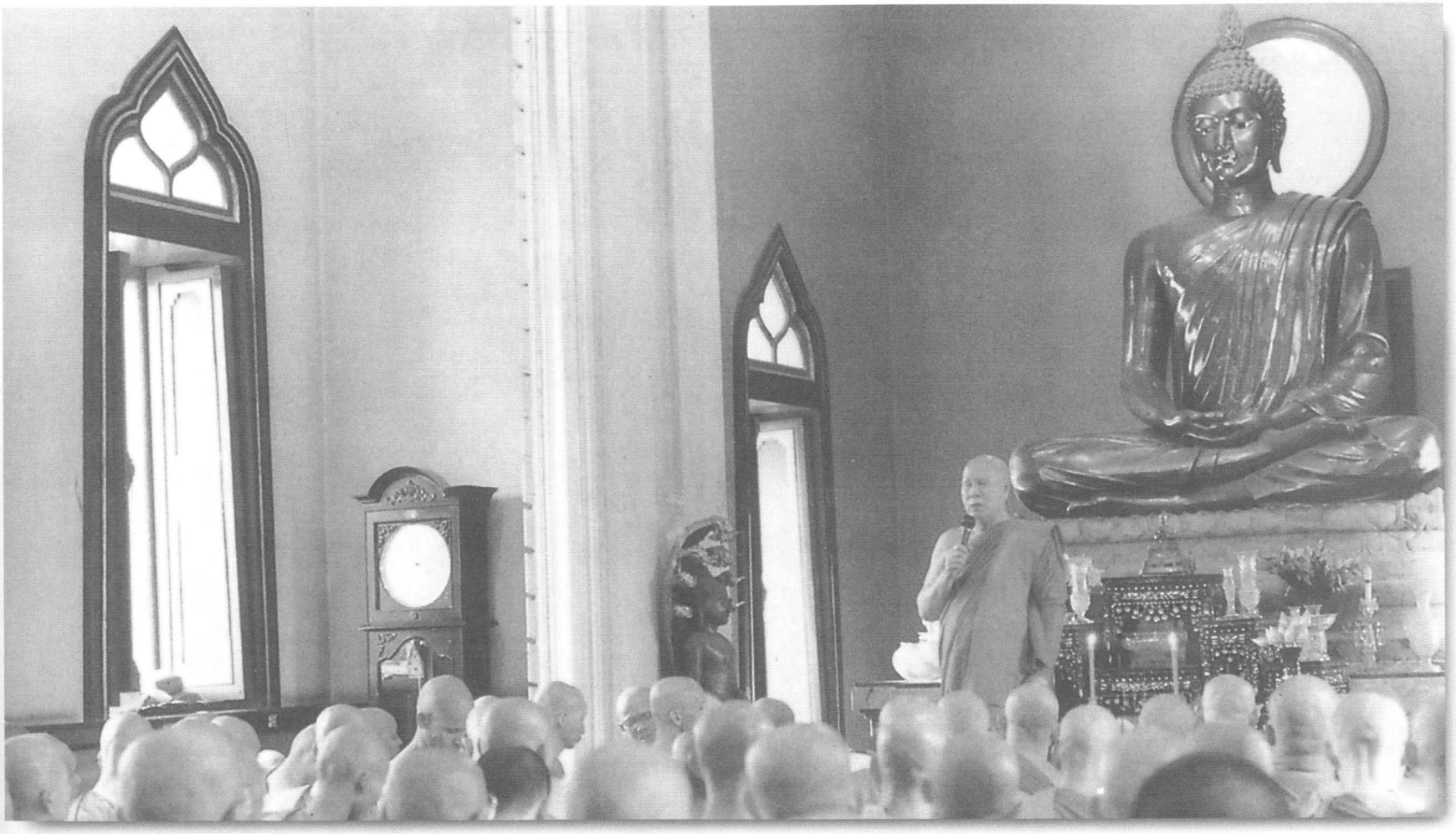

ศาสนาต้องอยู่คู่โลก
พระธรรมต้องอยู่คู่ใจคน
ทำดีด้วยตน
ชักชวนคนอื่นให้ทำดี
สนับสนุนคนดี
ให้ทำดียิ่งๆ ขึ้นไป

พระเทพวิสุทธิเมธี
วัดชลประทานรังสฤษดิ์

ขอคิดด้วยคน

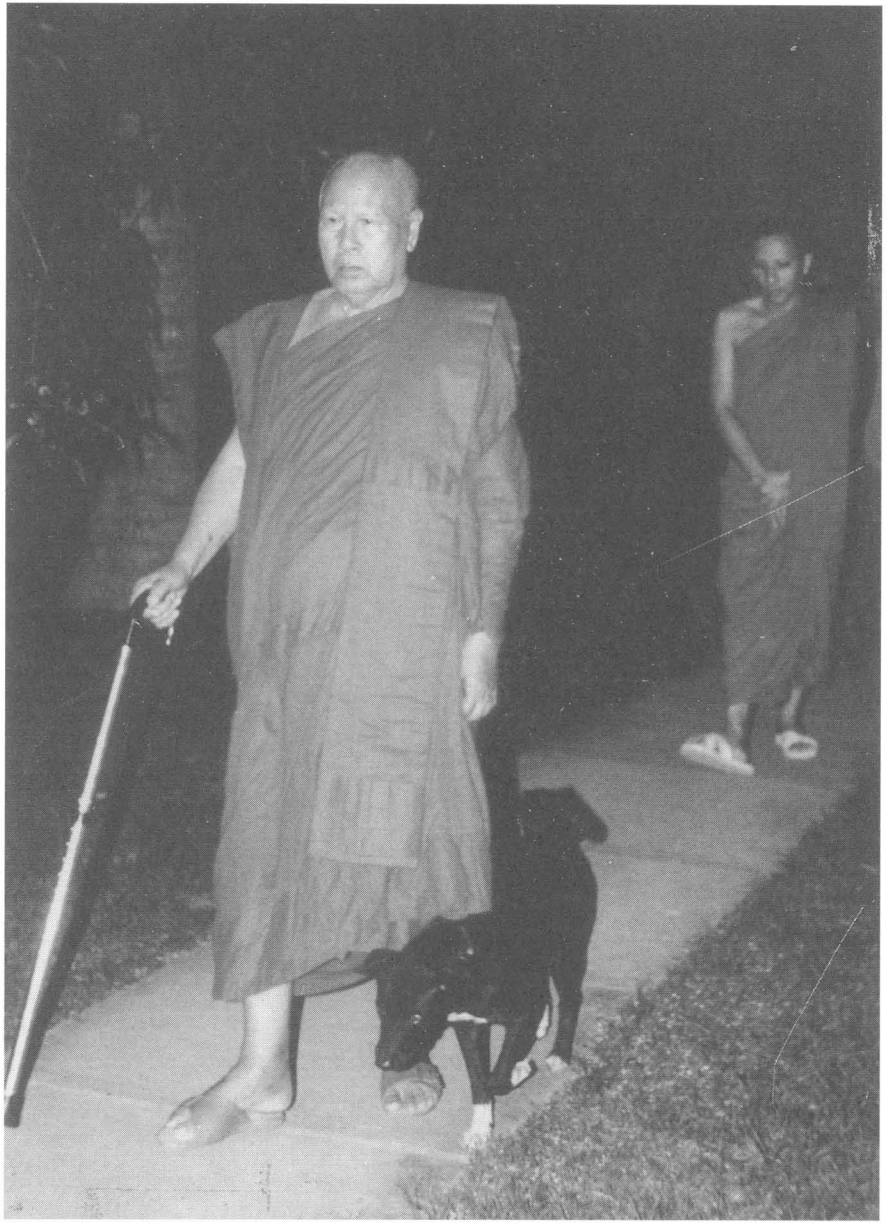

RADIO THAILAND

คำสอนก่อนรุ่งอรุณ

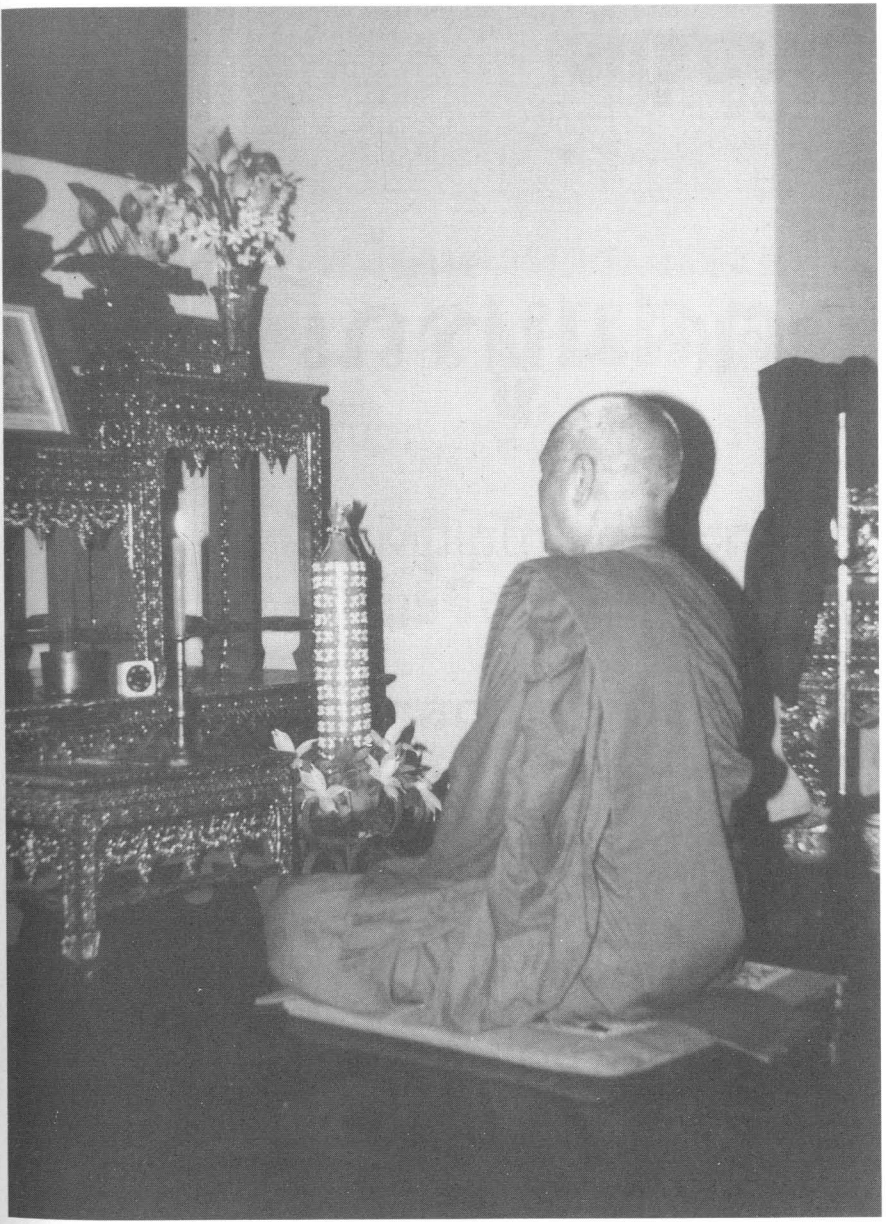
โอวาทหลังทำวัตรเช้า หลวงพ่อปัญญานันทะให้คำสอนพระนวกะในพรรษา ๒๕๒๙

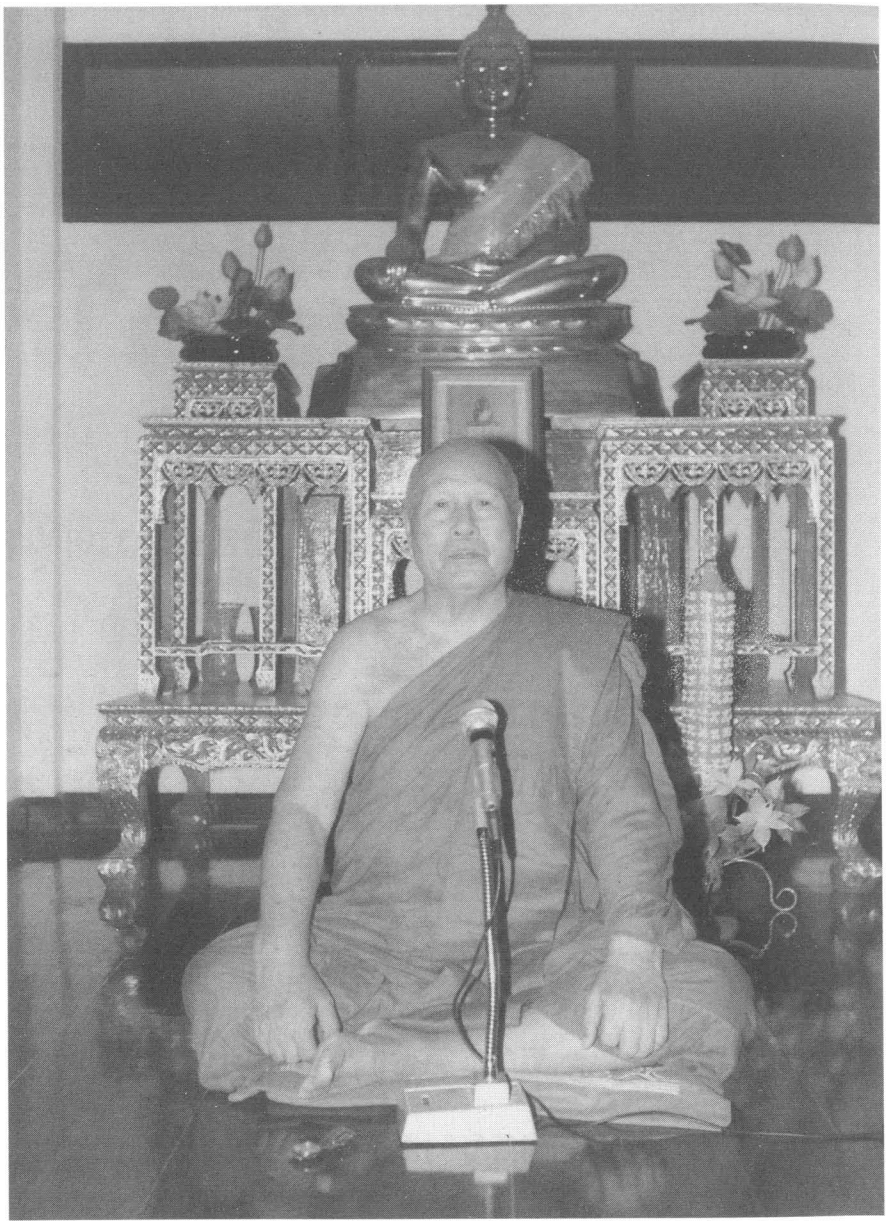
เดินมาศาลากรรมฐาน เวลา ๐๔.๐๐ น.

นำบูชาพระและทำวัตรเช้า

นำนั่งสมาธิ...สงบใจ แผ่เมตตา

ให้คำสอนก่อนรุ่งอรุณ

ธรรมะทำให้ชีวิตสมบูรณ์

✤

ธรรมะ คือ ข้อปฏิบัติที่พระผู้มีพระภาคได้บัญญัติไว้
ให้พวกเราเอาไปใช้ในชีวิตประจำวัน
ไม่ใช่ใช้เพียงบางครั้งบางคราว แต่ต้องใช้ทุกวันทุกเวลาในการเป็นอยู่
เพราะเมื่อใดขาดธรรมะก็เป็นทุกข์ ทุกข์เกิดขึ้นเพราะขาดธรรมะ
ความเสียหายทั้งหลายทั้งปวงเกิดขึ้นเพราะขาดธรรมะ
ขาดธรรมะก็เหมือนขาดผู้คุ้มครอง
ธรรมะเป็นผู้คุ้มครองเรา รักษาเราให้มีความสุข
แต่ธรรมะจะมาคุ้มครองเราไม่ได้ ถ้าเราไม่เข้าหาธรรมะ

คำสอนก่อนรุ่งอรุณ

เหมือนอาหารมันจะแก้หิวไม่ได้ ถ้าเราไม่รับประทาน
น้ำจะแก้กระหายไม่ได้ ถ้าเราไม่ดื่ม
ธรรมะก็เหมือนกัน ถ้าเราไม่เอามาปฏิบัติ ธรรมะก็ช่วยเราไม่ได้
เรามีความสุขความเจริญ ก็เพราะเราปฏิบัติธรรมะ
ธรรมะจึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งกว่าอาหาร ยิ่งกว่าอากาศ
ยิ่งกว่าอะไรทั้งหมด
เพราะธรรมะทำให้ชีวิตเราสมบูรณ์
เพียงแต่กินอาหาร ดื่มน้ำ สูดลมหายใจเข้า-ออก
ก็มีชีวิตเพียงสักแต่ว่า**ร่างกาย** ไม่มีชีวิตฝ่าย**จิตใจ**
ถ้าเรามีธรรมะ ชีวิตของเราก็สมบูรณ์ขึ้น
มีความสุข มีความเป็นอยู่ดีขึ้น

เราจักไม่กระทำสิ่งต่ำทราม

เราทุกคนควรจะคิดไว้ในใจว่า **เราอยู่เพื่อความดีขึ้น เจริญขึ้น**
ไม่ใช่อยู่เพื่อความตกต่ำ
สิ่งใดเป็นเหตุให้ตกต่ำ เราจะไม่ทำสิ่งนั้น ไม่ประพฤติสิ่งนั้น
เดินห่างออกไปจากสิ่งเหล่านั้น
คนเราที่มันเสียผู้เสียคนก็เพราะไม่ได้คิดไว้ในเรื่องนี้
ไหลไปตามสิ่งแวดล้อม ตามสิ่งที่มายั่วยวนให้กระทำ
ขาดการควบคุม ขาดการบังคับตัวเอง
เลยเสียผู้เสียคนไปตามๆ กัน

เมตตาธรรมค้ำจุนโลก

โลกนี้จะอยู่เป็นปกติสุข เพราะเมตตาปรานีต่อกัน

ถ้าขาดเมตตาก็เต็มไปด้วยความโหดร้ายทารุณ

เบียดเบียนกันด้วยประการต่างๆ *เป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ความเดือดร้อน*

แต่ถ้า**อยู่กันด้วยความเมตตา**ละก็สบาย

พระผู้มีพระภาคสอนให้เราแผ่เมตตาไปยังสรรพสัตว์ทั้งหลาย

ดังที่เราแผ่เมตตาว่า ***"สัตว์ทั้งหลาย***

ที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิด–แก่–เจ็บ–ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น

จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด...อย่ามีเวร...อย่ามีภัย

อย่าเบียดเบียนแก่กันและกันเลย..."

คำสอนก่อนรุ่งอรุณ

เราไปเห็นใครก็ส่งกระแสจิตไปด้วยความเมตตา
เห็นใครเดินไปเดินมาก็ว่า **“จงเป็นสุข เป็นสุขเถิด**
ขอให้มีความเจริญ ขอให้มีความก้าวหน้า
อยู่ด้วยความปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ”
เรียกว่าแผ่เมตตาส่งไปยังบุคคลนั้น
เราจะนั่งอยู่ที่ไหน เดินอยู่ ณ ที่ใด ก็**อยู่ด้วยความเมตตา**
พระผู้มีพระภาคสอนภิกษุทั้งหลายที่ไปอยู่ในป่า
บอกว่าเธอไปอยู่ในป่า *บางทีอาจจะเกิดความกลัว ขนลุกขนพอง*
เพราะมีเสียง มีอะไรเกิดขึ้นอาจจะเกิดความตกใจ
จงแผ่เมตตาไปยังสรรพสัตว์ทั้งหลาย
แล้วความกลัวความตกใจนั้นก็จะหายไป

เมตตาธรรม
ในพระพักตร์พระพุทธรูป

✤

ผู้ที่มีปกติอยู่ด้วยเมตตา
เราจะเห็นว่ามีดวงหน้าเปล่งปลั่ง
เพราะไม่มีความทุกข์ในใจ ไม่มีความคิดในทางต่ำอยู่ในใจ
ดวงตาแจ่มใส ดวงหน้าก็อิ่มเอิบ
แสดงให้เห็นว่าเป็นคนมีความสุข มีปกติยิ้มระรื่น
ไม่ใช่หัวเราะก๊ากๆ แต่เป็นคนที่อยู่ด้วยอารมณ์เย็น
ยิ้มดังพระพักตร์พระพุทธรูป

คำสอนก่อนรุ่งอรุณ

เวลาเขาปั้นพระพุทธรูป เขาเอาเมตตาธรรมใส่เข้าไปในรูปนั้น
ทำให้พระพักตร์อิ่มเอิบน่ากราบน่าไหว้
ช่างที่ปั้นพระก็ต้องทำใจให้มีคุณธรรมเหมือนกัน
เวลาปั้นพระต้องถือศีลเคร่งครัด
ต้องปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเพื่อให้ใจผ่องใส
จึงปั้นพระออกมาสวยงาม
ถ้าโกรธใครมาแล้วมาปั้น *ปั้นไปโกรธไป พยาบาทไป*
หน้าพระก็กลายเป็น***หน้ายักษ์***ไป ไม่สวย
คนเขียนภาพก็เหมือนกัน ต้องใจดี **เวลาเขียนภาพต้องใจเย็น**
ถ้าเขียนด้วยใจโกรธ เดี๋ยวก็เขียนภาพเป็น***หน้าโกรธ***ไปเท่านั้นเอง
เพราะ**อะไรๆ ก็ออกมาจากใจทั้งนั้น**

อานิสงส์ของความเมตตา

การแผ่เมตตา ช่วยให้เรา**เป็นสุขในเวลาตื่น เป็นสุขในเวลาหลับ**
เป็นที่รักของมนุษย์ เป็นที่รักของอมนุษย์
อมนุษย์ก็คือสัตว์เดรัจฉาน สุนัขถ้าเราแผ่เมตตาให้มัน มันก็รักเรา
อย่างเจ้า*"ใหม่"* **มันรักสมชาย เพราะว่าสมชายแผ่เมตตาให้มัน**
พอสมชายหายไปไหน มันก็หาให้วุ่นไปหมด
"หลวงพี่ไปไหน...หลวงพี่ไปไหน..." เที่ยวมองหา
พอหาเจอเข้าดูท่าร่าเริงแจ่มใส
แต่ถ้าเจอหน้า *เตะ! ...เจอหน้า เตะ! ...*มันก็ไม่มาหรอก
มันบอกว่า *"ไม่ไหว กูเจอยักษ์ทุกที"* มันก็ไม่เข้าใกล้

“นะ–เมตตา โม–กรุณา
พุท–ปรานี ธา–ยินดี ยะ–เอ็นดู ”

คนก็เหมือนกัน **ถ้าเราแผ่ความรักให้เขา เขาก็รักเรา**
กระแสจิตนี้ถึงกันได้
โบราณเขาจึงให้อุบาย *ก่อนที่จะไปหาใคร เขาให้เสกขี้ผึ้งสีปาก*
แต่ก่อนไม่มีลิปสติค **ใช้ขี้ผึ้งสีปาก**
เอามาถึงก็ทาจากซ้ายไปขวา ขวาไปซ้าย สองรอบ
เวลาทาก็ให้นึกในใจว่า
“นะ–เมตตา โม–กรุณา พุท–ปรานี ธา–ยินดี ยะ–เอ็นดู”

คำสอนก่อนรุ่งอรุณ

นะโม พุทธายะ นั่นเอง

ขอนอบน้อมแด่พระพุทธเจ้า...

ให้นึกถึงพระพุทธเจ้า

แต่แถมคุณธรรม

เมตตา–กรุณา–ปรานี–ยินดี–เอ็นดู

เข้าไปด้วย

คุณธรรมที่แสดงความรัก ความเมตตาทั้งนั้น

ไม่ใช่***"นะ–เหี้ยมโหด โม–ดุร้าย..."***

อะไรอย่างนั้น

มันก็แย่ มันไม่ถูกต้อง

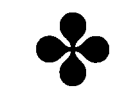
หลักความเชื่อในพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนา
สอนให้คนเชื่อโดยใช้เหตุผล ใช้ปัญญา
เราศึกษาธรรมะหมวดใดก็ตาม
ถ้ามี“ศรัทธา”ขึ้นต้น ต้องมี“ปัญญา”ประกบท้าย
ศรัทธา-ศีล-สมาธิ-ปัญญา ต้องอยู่ด้วยกัน
เพราะมี**ศรัทธา**ขาด**ปัญญา**จึงงมงาย เชื่อง่ายเชื่อดาย
ใครเขาก็จะจูงจมูกไปได้ตามปรารถนา เสียผู้เสียคน
ถูกหลอกถูกต้มยุบยับไปหมด ใครเขาพูดอะไรก็เชื่อทั้งนั้น

คำสอนก่อนรุ่งอรุณ

พอถามว่า**"ใครว่า?"**ก็ตอบว่า*"เขาว่า"* พอถามว่า**"เขาไหน?"**ก็ตอบ*"ไม่รู้"*
มันเข้าทำนอง**"เขาไหน?**-*เขาหลวง"* **"หลวงไหน?**-*หลวงพรหม"*
"พรหมไหน?-*พรหมศร"* **"ศรไหน?**-*ศรยิง"* **"ยิงไหน?**-*ยิงนก"*
"นกไหน?-*นกเขา"* **"เขาไหน?**-*เขาหลวง"* นั่นมันไม่ได้เรื่องแล้ว
เขาบอกว่า***"มีวัว ๕ ขา"***ก็เชื่อ ***"มีต้นกล้วยที่ออกปลีมากลางต้น"***ก็เชื่อ
แล้วไม่ใช่เชื่อเฉยๆ ไปไหว้ด้วย ไปขอหวยขอเบอร์ เอาทองไปปิด
ถ้าต้นไม้มันพูดได้ มันคงพูดว่า *"พวกแกมาไหว้ข้าทำไมกัน*
ข้ามันเป็นต้นกล้วย ข้าไม่เก่งเท่ามนุษย์ทั้งหลาย
แต่มนุษย์มันโง่จริง มาไหว้ข้าได้"
กล้วยมันก็ด่าให้เท่านั้นเอง แต่ว่ามันด่าไม่ได้ เราก็เลยไปไหว้มัน
เที่ยวไหว้นั้น ไหว้นี่ ตามความเชื่อที่ไม่เป็นสาระ ไม่มีเหตุผล
พระพุทธเจ้าไม่สรรเสริญ**ความเชื่อ**แบบนั้น

บัณฑิตไม่เชื่ออะไรง่ายๆ

ครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าแสดงธรรมให้พระสารีบุตรฟัง
พระสารีบุตรนี่เป็น *“มือขวา”* ของพระพุทธเจ้าในการเผยแผ่ธรรมะ
พระโมคคัลลานะเป็น*“มือซ้าย”*
พอพระพุทธเจ้าเทศน์จบลง ก็ทรงตรัสถามว่า
“สารีบุตร...เธอเชื่อไหม ที่ตถาคตกล่าว”
“ยังไม่เชื่อพระเจ้าข้า” พระสารีบุตรตอบ
พระพุทธเจ้าจึงทรงตรัสว่า
“ชอบแล้ว เป็นบัณฑิตผู้มีปัญญา ต้องไม่เชื่ออะไรง่ายๆ”

เพียงรับรู้ไว้ก่อน แล้วเอาไปพิจารณาค้นคว้าให้เห็นเหตุเห็นผลด้วยตนเอง
จึงจะเชื่อ ได้ยินได้ฟังอะไรต้องพิจารณาโดยรอบคอบ จนประจักษ์ชัดแก่ใจ
แล้วจึงปลงใจเชื่อลงไป
นี่คือ**หลักความเชื่อในพระพุทธศาสนา**

ฤกษ์หิว–ฤกษ์ตาย

✤

“มงคลตื่นข่าว”
ได้แก่**ความเชื่อว่าสิ่งนั้นสิ่งนี้จะทำให้เราดีขึ้น**
ถ้านั่งทิศนั้นจะได้ดีขึ้น นอนหันหัวไปทางทิศนั้นจะดี ทิศนี้ไม่ดี
เวลาจะไปไหนต้องดูฤกษ์บนฤกษ์ล่างเสียก่อนถึงจะไป

คำสอนก่อนรุ่งอรุณ

บางคนถึงขนาดจะลงจากเรือนต้องลองหายใจดูก่อน

ลมหายใจคล่องรูไหน *คล่องรูขวาก็ก้าวเท้าขวาก่อน*

ถ้าคล่องรูซ้าย ก็ก้าวเท้าซ้ายก่อน

ทีนี้ถ้าคล่องทั้งสองรู ก็เลยต้องกระโดดลงมา! มันก็ยุ่งยาก มันไม่เข้าเรื่อง

นี่เรียกว่า**"มงคลตื่นข่าว"** ***วันนี้ดีวันนั้นไม่ดี*** พอพระจะสึกมีอยู่เรื่อย

พวกเราไม่เป็นอย่างนั้นหรอก เพราะหลวงพ่อล้างสมองเรียบร้อยแล้ว

โน่น ! ที่เดือดร้อนนั่น โยมแม่นั่น

เที่ยวไปหาพระ ไปดูหมอ หาฤกษ์สึก ดูมาแล้วมันก็แผลงๆ

หลวงพ่อชอบสึกพระตอนเช้าๆ มีเวลา ไม่มีใครมารบกวน

บางคนไปดูหมอมา ให้สึกเวลาสิบเอ็ดนาฬิกาสามสิบห้านาที

หลวงพ่อบอกว่า***"เอ้อ! ... นี่มันฤกษ์หิวนี่โยม"***

เพราะว่าเวลานั้นมันยังฉันข้าวไม่เสร็จ จะสึกกันได้อย่างไร

คำสอนก่อนรุ่งอรุณ

บางคนหนักถึงขนาดเวลาจะสึกต้อง**รดน้ำมนต์**
ยังกับว่า*การมาบวชมันซวยเต็มที*
ต้องเอาน้ำมนต์มาล้างก่อนจึงจะออกไป มันไม่เข้าท่าเสียเลย
แล้ว**เวลาจะออกจากวัดต้องหันหน้าไปทางทิศนั้นทิศนี้**
วัดนี้หน้าวัดมันอยู่ทาง*ทิศตะวันตก*
ทีนี้บางทีไปดูหมอมา หมอบอกว่าต้องหันหน้าไปทางทิศ*ตะวันออก*
ถ้าออกอย่างนั้นมันก็จะถูกรถชนตาย เพราะต้องเดินถอยหลังออกไป
รถสิบล้อ รถมอเตอร์ไซค์ มันจะได้ชนเอา...
"อ้าว! เพิ่งสึกออกมา...ตายเสียแล้ว" เพราะฤกษ์นี้มัน**ฤกษ์ตาย**
บางทีไปถึงบ้านแล้ว ต้องรอฤกษ์เข้าบ้านอีก
บ้านก็ของเรา ไปเดินจงกรมอยู่ได้
ใครเห็นเขาจะว่า *"เอ้อ! ไอ้ทิดนี่มันทำอะไร"* อย่างนี้ไม่เข้าเรื่อง

ประโยชน์เป็นฤกษ์ของประโยชน์เอง

พวก **“มงคลตื่นข่าว”** มันเยอะ

พอตื่นเช้าได้ยินเสียงจิ้งจกทัก...นับแล้ว...

เท่านั้นเป็นมงคล...เท่านี้ไม่เป็นมงคล นั่งนับเสียงจิ้งจก

ตุ๊กแกร้อง...ก็นั่งนับอีก...ร้องกี่ที ไม่ได้เรื่อง ยุ่งใหญ่

พระพุทธเจ้าท่านว่าอย่างไร พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า

“นกฺขตฺตํ ปฏิมาเนนฺตํ อตฺโถ พาลํ อุปจฺจคา”

ประโยชน์ย่อมล่วงเลยคนปัญญาอ่อนที่ไปนั่งดูดาวดูเดือนอยู่

“อตฺโถ อตฺถสฺส นกฺขตฺตํ กึ กริสฺสนฺติ ตารกา”

ประโยชน์มันเป็นฤกษ์อยู่ในตัวแล้ว ดวงดาวในท้องฟ้าจะช่วยอะไรได้

มองด้วยปัญญา

เราต้องหัดมองอะไรๆ ด้วยปัญญา
ไม่ใช่มองด้วยตาเนื้อหรือ **“มังสะจักษุ”** อย่างเดียว
ต้องมองด้วยตาปัญญาคือ **“ปัญญาจักษุ”** ด้วย
มองด้วย **“ตาใน”** ไม่ใช่ **“ตานอก”**
มองพิจารณาสิ่งนั้นๆ **ให้เห็นชัดตามสภาพที่เป็นจริง**
ก็จะเห็นว่ามัน**ไม่เที่ยง** เปลี่ยนไปเรื่อย
เราปลูกต้นไม้ ปลูกกุหลาบ ปลูกมะลิ เราจะเห็นว่ามันออกใบ
ใบที่เริ่มออกนั้นมันนิดเดียว ออกยอดออกมานิดเดียว
แล้วค่อยๆ ขยายขึ้นๆ จนเต็มใบ แล้วก็เป็นใบแก่ๆ

แล้วก็เปลี่ยนสภาพไปเป็นใบเหลือง พอใบเหลืองแล้วก็ร่วงหล่นจากต้น
นั้นคือ***ความเปลี่ยนแปลง*** ตั้งแต่เริ่มต้นมาตลอดเวลา
มันเปลี่ยนตามกาลเวลา

ดอกไม้ก็เหมือนกัน
เป็นดอกตูมเล็กๆ ไม่ใหญ่ แล้วก็ใหญ่ขึ้น แล้วก็บาน
แย้มก่อนแล้วก็บาน บานเต็มที่รับแสงอาทิตย์ จากนั้นก็ร่วงโรย
ดอกไม้บางประเภทยังไม่ร่วงไม่โรย หุบไว้ตอนค่ำ *หุบไว้ก่อน เช้าบานอีก*
บาน ๆ หุบ ๆ อยู่อย่างนั้น บางชนิดก็นานถึง ๖ เดือนไม่ร่วงไม่โรย
ความเปลี่ยนแปลงมันช้า
ดอกไม้ร่วงนั้นก็เป็นเครื่องเตือนใจเราผู้ดูดอกไม้ว่า...
เออ! จำไว้เถอะเพื่อนเอ๋ย ตัวเจ้าก็เหมือนกับดอกไม้นี่แหละ

ดอกไม้มันตูม...*แย้ม* ...*บาน*เต็มที่แล้ว กลีบมันก็หล่นผลอยลงที่โคนต้น
วันหนึ่งเราก็จะผลอยลงไปเหมือนกัน
เตือนใจไว้อย่างนั้น

กวาดใบไม้–ได้ธรรมะ

✤

เรากวาดขยะ กวาดใบไม้
อย่ากวาดเฉยๆ เรียนธรรมะไปด้วย
เรียนว่า *ใบไม้นี่มันเหี่ยว เมื่อก่อนมันเป็นอย่างไร* โอ้...เมื่อก่อนสีเขียว
เป็น*ใบอ่อนสีเขียวอ่อน*แล้วก็เป็น*ใบแก่สีเขียวแก่* แล้วก็เป็น*ใบเหลือง*
แล้วก็*ร่วง*ลงมาให้เรากวาด กวาดมารวมกันกลายเป็น**กองขยะ**

คำสอนก่อนรุ่งอรุณ

พอมากเข้า นานขึ้น กลิ่นไม่ค่อยดี
แล้วไอ้ตัวผู้กวาด กลิ่นดีหรือเปล่า? ถามตัวเองอย่างนั้น
พอได้กลิ่นอะไรฉุยมา ก็ถามตัวเองว่า***แล้วตัวเจ้า กลิ่นมันเป็นอย่างไร***
มันจะแรงกว่ากองขยะนี้เสียด้วยซ้ำไป ***อย่าลืมมองดูตัวเองซี่***...
ปัญญามันเตือนอย่างนั้น**ให้ดูตัวเอง** พิจารณาว่าเราเองก็มีกลิ่นเหมือนกัน

ทีนี้เราจะกลบกลิ่นด้วยอะไร ไม่ใช่ด้วยน้ำอบน้ำหอม
แต่ต้อง**กลบกลิ่นด้วยคุณธรรม ด้วยความงามความดี**
กลิ่นไม่ดีมันก็หายไป มีคนอยากเข้าใกล้
เพราะว่าเรามันดี ดีด้วยธรรมะ คนอยากเข้าใกล้
กลิ่นทั้งหลายเขาไม่นึกถึงแล้ว
นึกถึงแต่เรื่องจะได้เห็นตัว ได้นั่งใกล้ๆ ได้ฟังคำพูด

กลิ่นดีนั้นเป็นกลิ่นจากศีล สมาธิ ปัญญา หรือกลิ่นพระธรรม
กลบกลิ่นทั้งหลายของสิ่งชั่วร้ายต่างๆ ให้หายไป
ดังนั้น *อย่ากวาดขยะเฉยๆ กวาดให้มีความรู้สึกในแง่ธรรมะไปด้วย*
เป็นการ**ศึกษาธรรมะปฏิบัติธรรมะ**
เพื่อให้เห็น ***กฎอนิจจัง–ทุกขัง–อนัตตา*** ไปด้วยในตัว

กวาดขยะ–ได้ประโยชน์

มีผู้หญิงคนหนึ่ง เป็นแม่ชีนะ เป็นโรคประสาท
ไปอยู่ไชยา ไปหา**ท่านเจ้าคุณพุทธทาส**
แล้วถามว่า***"ดิฉันเป็นโรคประสาท จะทำอย่างไรให้โรคประสาทหาย?"***

คำสอนก่อนรุ่งอรุณ

ท่านเจ้าคุณท่านก็ยิ้ม บอกว่า**ให้กวาดขยะ**
กวาดเช้า กวาดบ่าย กวาดเย็น **ไม่ต้องทำอะไร ไม่ต้องไปยุ่งกับใคร**
นอกจากไปกินข้าว กินข้าวเสร็จแล้วก็กวาดๆๆ
กวาดอยู่ตั้งปีแน่ะ สุขภาพดีขึ้น
ร่างกายแข็งแรง นอนหลับ สภาพจิตใจก็ดีขึ้น
มันดีขึ้นด้วยอะไร **มันดีขึ้นด้วยสมาธิในการกวาดขยะ**
กวาดไปมองขยะไป กวาดไปมองขยะไป
ใจมันเป็นสมาธิ มันไม่ฟุ้งซ่าน
มันไม่คิดเรื่องลูกเรื่องหลาน อะไรต่ออะไร อันเป็นเหตุให้เป็นโรคประสาท
มองแต่ใบไม้ที่ตัวกวาด จิตมันก็เป็นสมาธิ
ได้รับ**ประโยชน์จากการกวาดขยะ**เหมือนกัน

"ไอ้นั่นมันบ้า อย่าไปยุ่งกับมัน"

✤

คนที่เป็นโรคจิต เขาต้องให้ทำงาน

โรงพยาบาลโรคจิต,โรคประสาทนี่ เขาให้ทำงานทุกคน

มอบงานให้... *เอ้า! ถอนหญ้า ดายหญ้า แต่งนั่นแต่งนี่*

ทำอยู่อย่างนั้นแหละ ทำเรื่อยไป ไม่ให้อยู่เฉยๆ

เพราะถ้าอยู่เฉยๆ แล้วจิตจะฟุ้งซ่าน วุ่นวาย

ถูพื้นก็ถูอยู่นั่นแหละ รดน้ำก็รดๆๆๆ

รดจนต้นไม้ตายแหละ เช้า-สาย-บ่าย-เย็น ก็รดอยู่นั่น

โรคจิตมันเป็นอย่างนั้น ไปดูแล้วก็น่าขำนะ

คนเป็นโรคจิตนี่ดีนะ ไม่ทะเลาะกัน ไม่มีใครทะเลาะกับใคร

คำสอนก่อนรุ่งอรุณ

ทำไมมันไม่ทะเลาะกัน

ไอ้นาย ก. ก็บอกว่า ***"ไอ้นั่นมันบ้า อย่าไปยุ่งกับมัน"***

นาย ข. ก็บอกว่า ***"ไอ้นั่นมันบ้า อย่าไปยุ่งกับมัน"***

ต่างคนต่างก็ไม่ยุ่งกัน เพราะหาว่า ***"ไอ้นั่นมันบ้า อย่าไปยุ่งกับมัน"***

เลยหันหน้าเข้า อยู่กันคนละมุม

ต่างคนต่างพึมพำๆ กันไปตามเรื่อง

ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน

ถ้าเราบ้าแบบนั้นเสียบ้างก็ดีเหมือนกันนะ มันไม่มีเรื่อง

แต่นี่เรานึกว่าไม่บ้า

ก็เลยหาเรื่องทะเลาะกันได้ทุกวันๆ

มันกลับหนักกว่าพวกอยู่ในโรงพยาบาลโรคจิตเสียอีก

มองให้เกิดปัญญา

เราแหงนดูท้องฟ้า ใครเคยสังเกตดู**หมู่เมฆ**บ้าง
บางทีดู*เป็นรูปภูเขา รูปยักษ์ ดูเป็นรูปอย่างนั้น ดูเป็นรูปอย่างนี้*
นั่นละ...**อนิจจัง** มองเมฆแล้วเห็นเป็นสภาพอนิจจัง
ขึ้นเครื่องบินยิ่งเห็นชัดใหญ่ เห็นเมฆในรูปต่างๆ
เปลี่ยนไปตามสภาพ สุดแล้วแต่ลม
ถ้าลมแรงเมฆเปลี่ยนไว เปลี่ยนเป็นอย่างนั้น เปลี่ยนเป็นอย่างนี้
ลอยมืดมา...ก้อนเล็กก้อนน้อยรวมกันเข้าเป็นก้อนใหญ่
เดี๋ยวก็สลายกลายเป็นฝนไป...คือ**ความไม่เที่ยง**
สิ่งทั้งหลายอยู่ในสภาพอย่างนี้

คำสอนก่อนรุ่งอรุณ

ต้องหมั่นพิจารณาไว้เสมอๆ ว่า **มันไม่เที่ยง**
แม้ตัวเราเองก็ไม่เที่ยง เดี๋ยวเป็นอย่างนั้นอย่างนี้
เดี๋ยวเป็นที่ตา เดี๋ยวเป็นที่หู ที่ฟัน ที่ผิวหนัง เป็นนั่นเป็นนี่...
ก็พูดกับตัวเองว่า ***เออ! ...มันอย่างนี้แหละ...ธรรมชาติมันเป็นอย่างนี้***
แล้วก็รักษาไปตามเรื่อง เยียวยาไปตามหน้าที่
พระพุทธเจ้าท่านสอนว่า **มองอะไร...มองให้เกิดปัญญา**
อย่ามองให้เกิดราคะ โทสะ โมหะ
มองเกิดราคะ-ก็มองด้วยความยินดี เพลิดเพลินในสิ่งนั้น
มองเกิดโทสะ-ก็มองด้วยความโกรธ ความเกลียด จะกินเลือดกินเนื้อกัน
มองเกิดโมหะ-ก็มองด้วยความหลงในเรื่องอย่างนั้น
นี่เรียกว่ามองแบบ**คนตาบอด** ไม่ใช่**คนตาปัญญาแจ่มใส**
เราจึงต้องหัดมองสิ่งเหล่านั้นให้เกิดปัญญา

ทุกข์ซ้อนทุกข์

คำว่า **“ทุกข์”** นี่แปลว่า **ทนได้ยาก** หรือ**น่าเกลียด**
เพราะ**มันทนอยู่ไม่ได้ มันเป็นไปตามสภาพ**อย่างนั้น
ต้นไม้ก็เป็นทุกข์ ตามสภาพของต้นไม้
สัตว์ก็เป็นทุกข์ ตามสภาพของสัตว์
เก้าอี้มันก็ทุกข์ตามสภาพของเก้าอี้ มันเป็นอย่างนั้น
แต่ว่า**คนเรามีจิตที่จะยึดจะถืออะไรได้**
เลยเข้าไปจับไปถือเอาไว้เพิ่มทุกข์ขึ้นมาอีกทีหนึ่ง
เพราะสิ่งนั้นมันไม่เหมือนใจเรา
มันไม่เป็นไปตามที่เราต้องการ

เราไม่ต้องการให้แก่-มันก็แก่ ไม่ต้องการให้เจ็บ-มันก็เจ็บ
ไม่ต้องการให้ตาย-มันก็ตาย ไม่ต้องการให้หาย-มันก็หาย
อยากให้มันอยู่อย่างนั้นอยู่อย่างนี้
อยู่ๆ มันก็เสียไป มันก็แตกไปหายไป
นี่เกิดความทุกข์ เพราะเราไปคิดว่าสิ่งนั้นเป็นของเรา
ของกูน่ะ เกิด**ตัวกู–ของกู**ขึ้นมา
ก็เลยเป็น**ทุกข์ซ้อนทุกข์**ขึ้นมา
เดิมมันก็เป็นทุกข์อยู่ตามสภาพอย่างหนึ่งแล้ว
ไปยึดถือเข้าอีก
เป็นสองทุกข์ - สามทุกข์ - สี่ทุกข์.....
ทุกข์เรื่อยไปไม่จบสิ้น

ไม่มีอะไรได้ดังใจ เหมือนม้ากาบกล้วย

แดดออกก็เป็นทุกข์ เป็นทุกข์ไปกับแดด

ฝนตก อ้าว...ก็เป็นทุกข์อีกละ

เวลาแดดออกก็บ่นว่า *“ร้อน”*

พอฝนตกก็ว่า *“อ๊ะ!...ทำไมตกมากนักหนา เปียกแฉะไปหมดแล้ว”*

ไม่มีอะไรที่พอใจสักอย่างเดียว มนุษย์นี่...เอาใจยาก

ประเดี๋ยวยังงั้น ประเดี๋ยวยังงี้

ร้อนไปก็ไม่ดี เย็นไปก็ไม่ดี หนาวไปก็ไม่ดี

ข้าวเปียกไปก็ไม่ดี ข้าวสวยไปก็ไม่ดี ไม่มีอะไรดีสักอย่าง

กับข้าวก็ *“เอ๊อะ!...เค็มไป”* ถ้าไม่เค็มก็ *“เอ๊ะ! ...ทำไมไม่ใส่เกลือ”*

พอเขาใส่เกลือมาก ก็ *“เอ๊อ!...ใส่เกลือเท่าไร”* นิดหน่อย
“เออ!นั่นแหละถึงไม่เค็ม”
ถ้าเขาบอกว่าใส่มากแล้ว*“เออ...นั่นถึงเค็มมากไป”*
อ้าว!..ไม่ได้ดังใจสักอย่างเดียว

ท่านเจ้าคุณอุบาลี ท่านเทศน์ดีว่า...
อะไรๆ ในโลกนี้ไม่ได้ดังใจ มีได้ดังใจอยู่อย่างเดียว คือม้ากาบกล้วย
พวกเราอยู่ในกรุง อาจจะไม่รู้จัก**ม้ากาบกล้วย**
กาบกล้วยหรือกาบหมากก็ใช้ได้ ทางกล้วยน่ะ เอามาตัดใบออกเสีย
มันมีก้านแข็งๆ หักหัวหน่อย หักให้เป็นหัวม้า
ใส่เข้าหว่างขา แล้วก็ด๊อกแด๊กๆ...
วิ่งได้ดังใจ...เลี้ยวซ้ายก็ได้ เลี้ยวขวาก็ได้ หยุด!...ก็ได้

ท่านพูดขำดีว่า

"มันได้ดังใจอย่างเดียว คือม้ากาบกล้วยนั่นเอง"

นอกนั้นมันไม่ได้ดังใจ

เราจะไปบังคับอะไรให้เหมือนใจเราไม่ได้

แต่ต้องมีปัญญามองสิ่งนั้นให้รู้ว่าธรรมชาติมันเป็นอย่างไร

ให้รู้ให้เห็นตามธรรมชาติธรรมดาที่มันเป็นอยู่จริงๆ

ใจเราก็จะไม่เป็นทุกข์

บวชแล้วสึกออกไปอยู่บ้าน

อย่าไปอยู่อย่างคนเป็นทุกข์

อย่าไปอยู่เพื่อจะเป็นโรคประสาท

อย่างนั้นมันใช้ไม่ได้

พอใจแล้วใจสบาย

เรามาบวชในพระพุทธศาสนา

ถ้าบวชด้วยความพอใจก็เป็นสุข บวชด้วยความฝืนใจก็เป็นทุกข์

เป็นทุกข์ ๓ เดือน เพราะสึกไม่ได้

เพื่อนเขาเป็นสุข เรามานั่งเป็นทุกข์

เพื่อนเขานั่งสบาย เรานั่งร้อนอยู่ตลอดเวลา ลงโทษตัวเองทั้งนั้น

เพราะฉะนั้นต้องคิดว่า ***มาบวชนี่ได้อะไรบ้าง***

ได้เรียน ได้รู้ในเรื่องพระศาสนา ได้ฝึกฝนตนเองให้มีระเบียบ มีวินัย

ให้มีน้ำอดน้ำทน ให้ทำอะไรเป็นเวลา ให้รู้จักหน้าที่

มองไปคิดไป มันได้หลายอย่าง

คำสอนก่อนรุ่งอรุณ

ถ้าเราไม่บวช ก็ไม่ได้เลย มาบวชเข้าเลยได้มากมาย
คิดอย่างนี้ก็บวชด้วยความพอใจ อยู่ด้วยความสบายใจ

ตีสี่ต้องลุกขึ้น เป็นเวลาที่น่าจะนอน
รักที่นอน-รักหมอน-รักผ้าห่ม
แต่ว่าต้องลุกขึ้น ต้องมาสวดมนต์
ไม่มา..เดี๋ยวหลวงพ่อจะตำหนิได้ว่า *"หายไปไหน?"* มันไม่เหมาะ
ตัวเองก็ตำหนิตัวเองได้
คือถ้าเราทำอะไรไม่ดีนี่ ตัวเราเองก็ติเตียนตัวเองได้ ผู้อื่นก็ติได้
ใจไม่เป็นสุข เพราะนึกถึง**การกระทำที่ไม่เหมาะไม่ควร**
ทุกครั้งที่นึกถึงไม่สุขใจ ไม่สบายใจ
ถ้าคิดอย่างนี้ เราก็**สวดมนต์ทำวัตรด้วยความพอใจสบายใจ**

คำสอนก่อนรุ่งอรุณ

เก้าโมงไปฟังอะไรๆ ก็ไปด้วยความสบายใจ
เวลาลงอุโบสถไปนั่งอยู่เกือบชั่วโมง ก็นั่งให้มันสบายใจ
นั่งดูพระพักตร์พระพุทธเจ้า เบิกบานแจ่มใส ไม่บิ้งไม่ตึงนั่งสบายใจ
แพล้บเดียวจบแล้ว *"อ๊ะ!...ไวจริง"*
ถ้าใจสบาย–มันไว ถ้าใจไม่สบาย–มันช้า
อะไรที่เราชอบ–รอได้ อะไรไม่ชอบ–แหม..มันช้า
เวลาก็ ๖๐ นาทีเท่ากันนั่นแหละ
แต่ *แหม! มันนานเหลือเกิน* เพราะเราไม่ชอบ
เราไปนั่งกับผู้หญิงที่เราชอบ *แหม! ไวจริงๆ* หมดเวลาแล้ว
แต่ถ้า**ไปนั่งกับคนที่เราไม่ชอบ** *มันนานจริงๆ*
เมื่อไรจะหมดเวลาเสียที

กลางคืนของคนตื่นมันยาว

ทางไกลมันยาวสำหรับคนที่เหน็ดเหนื่อย

สังสารวัฏฏ์มันยาวสำหรับคนที่โง่เขลา

ใครเป็นคนโง่ สังสารวัฏฏ์มันยาวไม่รู้จักจบไม่รู้จักสิ้น
เพราะฉะนั้น**หัดทำตนให้เป็นคนพอใจในกิจที่เราต้องกระทำ**
คือมีอะไรต้องทำก็ *ยิ้มเข้าใส่ ยิ้มเข้าใส่*
พอใจ สนุกสนาน ร่าเริง
ทำอย่างนั้นเรียกว่า
ทำด้วย
ความพอใจ

วันคืนล่วงไปๆ บัดนี้เราทำอะไรอยู่

วันนี้เป็นวันพระ แรม ๑๔ ค่ำ ถ้านับตามจันทรคติก็หมดไปอีกเดือนหนึ่ง
เวลาผ่านไปเร็วมาก *ประเดี๋ยวเดียวหมดวัน ประเดี๋ยวหมดเดือนหมดปี*
พระพุทธเจ้าท่านจึงสอนให้เราหมั่นพิจารณาบ่อยๆ ว่า
"วันคืนล่วงไปๆ บัดนี้เราทำอะไรอยู่" ทำอะไรที่เป็นสาระหรือเปล่า
หรือว่านั่งคุยกัน นอนเล่น ปล่อยใจให้ฟุ้งไปตามเรื่อง ตามอารมณ์
อย่างนี้ก็เรียกว่า **ไม่เป็นสาระ ไม่เกิดประโยชน์แก่ชีวิต**
เป็นการปล่อยชีวิตไปตามเรื่องตามราว ไม่ได้อะไร
เราควรใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์โดยทำกิจในการละ,ในการเจริญ
ละสิ่งที่มันเกาะจับอยู่ในใจ ทำให้ใจของเราเศร้าหมอง
สร้างความทุกข์ความเดือดร้อนให้ชีวิต..ละไปเสีย

ชีวิตเดินไปสู่ความตาย
เหมือนวัวควายถูกจูงไปสู่โรงฆ่า

✤

เวลาที่ผ่านไปแล้ว เอาคืนมาอีกไม่ได้ ผ่านแล้วก็แล้วไป

และไม่ได้ผ่านไปแต่เวลา ทำให้เราเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อม

ความแตกดับ คือ**ชีวิตเดินไปสู่ความตาย**

เดินเข้าไป ก็ใกล้เข้าไป **เหมือนวัวควายที่เขาจะจูงไปฆ่าที่โรงฆ่าสัตว์**

ผลที่สุดก็ถูกมัดกับหลักและเชือดคอตาย

ชีวิตของเราก็เช่นเดียวกัน เดินไปสู่ความแตกดับ

เมื่อยังไม่แตกดับก็ควรคิดว่า

เราจะใช้ชีวิตอย่างไร จึงจะมีสาระ มีคุณค่า

คำสอนก่อนรุ่งอรุณ

ถ้าเราคิดถึงเรื่อง**“เวลา”**บ่อยๆ
เราก็จะเป็นคน **“ตื่นตัว–ว่องไว–ก้าวหน้า”** ในการทำกิจที่ควรกระทำ

อย่าปล่อยชีวิตให้สูญเปล่า

✤

คนโบราณพูดว่า ***“เวลาและวารีไม่มีที่จะคอยใคร”***
เวลากับน้ำไม่คอยใคร น้ำขึ้นก็ขึ้นตามเรื่อง น้ำลงก็ลง
จึงบอกว่า***“น้ำขึ้นให้รีบตัก”*** พอขึ้นแล้วให้รีบตักเสีย
เพราะพอน้ำลงแล้วจะไม่มีน้ำให้ตัก เวลาก็เป็นสิ่งที่ล่วงไปอย่างนั้น
เราจึงต้องใช้เวลาทุกวินาทีให้เป็นประโยชน์
คือทำหน้าที่ของเราให้เรียบร้อย เป็นการประพฤติธรรม

คำสอนก่อนรุ่งอรุณ

ธรรมะก็คือหน้าที่ อย่าอยู่โดยไม่มีหน้าที่

เพราะว่า*ร่างกายนี้ทำหน้าที่ก็ตาม ไม่ทำหน้าที่ก็ตาม*

มันก็แก่ไปตามเรื่องของมัน

เหมือน**ครกโม่แป้ง** ที่หมุนโดยอัตโนมัติ หมุนของมันเอง

ถ้าเอาข้าวสารใส่ก็ออกมาเป็นแป้ง

ถ้าไม่ใส่อะไร ครกก็สึกหรอ

เพราะมันหมุนจึงต้องสึกหรอ เป็นเรื่องสูญเปล่า

ชีวิตเราก็เหมือนกัน มันหมุนไปก็สูญเปล่า

สูญเปล่าวันหนึ่งมากมายหลายเรื่อง

เราไม่ควรจะให้สูญเปล่า

แต่ควรจะทำอะไรที่เป็นประโยชน์

คนสำคัญๆ ท่านทำงานมากมาย

ให้เราสังเกตว่าคนสำคัญๆ ในบ้านเมืองนั้นท่านทำงานได้มากมาย
ในหลวงรัชกาลที่ ๙
เวลาเสด็จไปต่างประเทศ ทรงเขียนหนังสือ เขียนจดหมาย
กลายเป็นหนังสือเล่มใหญ่เรียกว่า ***"พระราชนิพนธ์ไกลบ้าน"***
เป็นเรื่องน่าอ่านน่าศึกษา
ท่านเขียนจดหมายถึงลูกสาว เขียนละเอียด
ทรงเล่าเรื่องต่างๆ เช่น *ไปเสวยพระกระยาหารงานเลี้ยง*
ทรงเล่าว่าใครนั่งตรงไหน แต่งตัวอย่างไร มีอาหารอะไรบ้าง
กินเสร็จแล้วเขาพูดกันว่าอย่างไร เล่าหมด เล่าละเอียด

ทรงสังเกตดีมาก

กำหนดจดจำเอามาเขียนบันทึก ส่งมาเป็นจดหมาย

กลายเป็นหนังสือเล่มใหญ่ ๒ เล่ม มีภาพประกอบด้วย

เขียนขณะเดินทาง ไปถึงไหนก็เขียนเล่าเรื่อยๆ ไป

และไม่ใช่เขียนฉบับเดียว

ยังเขียนถึง*สมเด็จพระพันปีราชินี* เขียนถึง*พระมหาสมณเจ้าฯ*

เขียนถึง*เจ้าพระยาพระเสด็จฯ* เสนาบดีกระทรวงศึกษาฯ

ดูแล้วเป็นวันเดียวกัน เขียนจดหมายวันเดียวตั้งหลายฉบับ

และไม่ใช่จดหมายสั้นๆ จดหมายยาว

เราอ่านแล้วนึกว่า**ทรงเอาเวลาไหนมาเขียน**

เขียนได้มากมายเหลือเกิน

เกิดมาเพื่องาน
มีชีวิตอยู่กับงาน มีเวลาเพื่อทำงาน

✤

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส

ทรงเป็นสังฆราช แต่ตำแหน่งเรียกว่า **มหาสมณะ**

เป็น **สมณะผู้ยิ่งใหญ่** เป็นพระเจ้าแผ่นดินฝ่ายสงฆ์

ทรงทำงานตลอดเวลา

คนที่อยู่ใกล้ชิดบอกว่า

ทรงพระอักษรเรื่องนั้นเรื่องนี้ตลอดเวลา ไม่ได้หยุดยั้ง

มีผลงานเหลือทิ้งไว้มากมาย

ท่านเจ้าคุณพุทธทาส

ก็เป็นคนทำงานเหมือนกัน ทำงานไม่หยุด ทำเรื่อย
ถ้านั่งนิ่งก็เรียกว่า *"ทำงานภายใน"* นั่งคิด นั่งปิดตา
มือเท้าเก้าอี้โยก คิดเรื่องอะไรต่ออะไร
พอคิดแล้วเขียนไว้ บันทึกไว้หรืออัดเทปไว้
เทปมีอยู่ใกล้ตัว ดึกดื่นเที่ยงคืนก็นำมาอัดไว้ อัดทิ้งไว้
ความคิดมันโผล่ขึ้นมา ก็อัดเอาไว้

นี่เรียกว่า **อยู่กับงาน**
เกิดมาเพื่องาน มีเวลาเพื่อทำงาน
ผลงานมีค่ามาก
ใช้เวลาเป็นประโยชน์

"ฉันไม่มีเวลาที่จะเป็นทุกข์"

✤

หลวงวิจิตรวาทการ ก็ทำงานจริง

ตื่นตั้งแต่ตี ๔ ทำงานแล้ว บางคืนตื่นตี ๓ ลุกขึ้นเขียนเรื่องนั้นเรื่องนี้

เขียนจนสว่าง แล้วไปทำงานราชการเลย

ทำอยู่กับหนังสือกับกระดาษ ติดมืออยู่ตลอดเวลา เอางานเอาการมาก

ไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยในการทำงาน **แม้เขาจับไปไว้ในคุก ก็หอบงานไปทำ**

ทำงานในคุก เขียนหนังสือในคุกที่ญี่ปุ่น

พอเสร็จสงคราม ถูกจับเป็นอาชญากรสงคราม เอาไปขังไว้ในคุกที่โตเกียว

อยู่ในคุกก็ทำงานตลอดเวลา

ทีหลังย้ายจากคุกโน้น มาอยู่คุกไทย ก็ทำงานอีก

คำสอนก่อนรุ่งอรุณ

เวลาเขาตัดสินปล่อย หนังสือพิมพ์เข้าไปถามว่า

“ท่านอยู่ในคุก ไม่เป็นทุกข์หรือ?”

ท่านตอบว่า ***“ฉันไม่มีเวลาที่จะเป็นทุกข์”***

ท่านตอบคม ***“ฉันมีเวลาที่จะทำงานเท่านั้น”***

ทำแต่งาน เลยไม่มีเวลาที่จะเป็นทุกข์

ไอ้คนที่นั่งกลุ้มใจ มันมีเวลากลุ้ม

ไม่มีอะไรจะทำ เลยไปนั่งกลุ้มใจเล่น ไปนั่งเป็นทุกข์เล่น

หาเรื่องทอนชีวิตตัวเอง

นี่หลวงวิจิตรฯไม่มีเวลาอย่างนั้น แต่มีเวลาสำหรับทำงานตลอดเวลา

ออกจากคุกก็หอบงานเต็มแฟ้มใหญ่กลับบ้าน ไปทำงานต่อไป

เวลาจะเป็นทุกข์ไม่มี

บัณฑิตไม่แสดงอาการขึ้น–ลง

พอศาลตัดสินปล่อย
จอมพล ป. หลวงเสรีฯ... หลายคนโผเข้าไปกอด
แม่บ้านเข้าไปกอด คุณหลวงวิจิตรฯยืนเฉย
หนังสือพิมพ์เข้าไปถามอีกว่า *"ใต้เท้าไม่ดีใจหรือ ที่เขาปล่อย?"*
ท่านตอบว่า ***"บัณฑิตไม่แสดงอาการขึ้นลง"***
ตอบอย่างนี้เรียกว่ารักษาภูมิ*"มหา"* ไว้ได้
ท่านได้เปรียญ ๕ ประโยค
บอกว่า ***"บัณฑิตไม่แสดงอาการขึ้นลง"***

คำสอนก่อนรุ่งอรุณ

มีพุทธภาษิตว่า ***"น อุจฺจาวจํ ปณฺฑิตา ทสฺสยนฺติ"***

แปลว่า ***"บัณฑิตไม่แสดงอาการขึ้นลง"***

แสดงอาการ**"ขึ้น"**ก็คือยินดี อาการ**"ลง"**ก็คือยินร้าย

บัณฑิตไม่ขึ้นไม่ลง - ไม่ยินดียินร้าย อยู่ในสภาพสงบนิ่ง

ท่านยืนเฉย ศาลตัดสินปล่อยก็ยืนเฉย คือ **ไม่ดีใจ ไม่เสียใจ**

รักษาภูมิของความเป็นบัณฑิตไว้ได้

ไม่ยินดียินร้าย ทำงานต่อไป

ใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์ด้วยการทำงาน

พวกเรายังเป็นคนหนุ่มยังอยู่ในวัยไม่แก่เท่าใด

ยังมีเวลาที่จะทำอะไรได้ ต้องใช้ให้เป็นประโยชน์ด้วยการทำงาน

ทำหน้าที่ให้ถูกต้องเรียบร้อย

คนพันทุกข์ได้เพราะเพียร

ถ้าเราใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ มันก็มีคุณมีค่า
แต่ถ้าเราไม่ใช้มันให้เป็นประโยชน์ มันก็ฆ่าเรา
ถ้าเราไม่ฆ่าเวลา เวลามันก็ฆ่าเรา
ทำให้เราแก่เปล่า ตายเปล่า เพราะฉะนั้นจงขยันในการทำหน้าที่
คนขยันคือคนที่ทำสม่ำเสมอ ตื่นแต่เช้า สมมติว่าตื่นตี ๔ ก็ตี ๔ เรื่อยไป
แล้วทำอะไร**ทำเป็นระเบียบ มีตารางเวลาบังคับให้ทำ สิ่งนั้นสิ่งนี้**
ถึงเวลานั้น..ทำเรื่องนั้น ถึงเวลานี้..ทำเรื่องนี้
วันหนึ่งทำได้หลายเรื่อง เพราะรู้จักจัดงานให้เป็นระเบียบ
แล้วก็ทำเรื่อยไป ไม่หยุดไม่ยั้ง เรียกว่าเป็นคนมีความเพียร
"วิริเยน ทุกฺขมจฺเจติ – คนจะพ้นทุกข์ได้ก็เพราะเพียร"

สัตว์เดรัจฉานมันเพียรมากกว่าคน

สัตว์เดรัจฉานนี่มันมีความเพียรมากกว่าคน

ผึ้งนี่มีความเพียรมาก *บินไปเที่ยวเคล้าเกสร ได้น้ำหวานติดตีนมานิด*
เอามาเก็บไว้ๆ จนเป็นรังใหญ่ๆ ยาวตั้งเมตร เมตรครึ่ง
มนุษย์โจมตีทีเดียวเอาไปขายเสียเลย ได้น้ำผึ้งมา ได้มาแล้วยังไม่พอใจ
เติมน้ำอ้อยลงไปบ้าง เติมน้ำตาลลงไปบ้าง เลยได้น้ำผึ้งไม่แท้
มนุษย์นี่เกเรเหลือเกิน ผึ้งอุตส่าห์หา เราโจมตีปังเดียวเอาไปหมดเลย
สัตว์พวกนี้มันขยันทำงานไม่หยุดไม่ยั้ง ตัวเป็นเกลียว
แต่คนเรายังมีการพักผ่อนมีการเที่ยว มีการเล่น มีการสนุกสนาน
สู้สัตว์เดรัจฉานไม่ได้ มันขยันจริงๆ **เราต้องละอายแก่สัตว์เดรัจฉาน**

เกิดเป็นคนต้องพยายามเรื่อยไป จนกว่าจะถึงจุดหมายปลายทาง

ขอให้เราขยันทำหน้าที่ที่เราจะต้องทำ

ทำอะไรทำจริงๆ อย่าทำแบบหลวมๆ

"กยิรา เจ กยิราเถนํ" *ถ้าจะทำ ทำให้จริงๆ*

"ทฬฺหเมนํ ปรกฺกเม" *พึงบากบั่นในเรื่องนั้นให้มั่น*

เหมือนเราถอนหญ้าคา จับหลวมๆ..กระชาก เลือดไหลเลย หญ้าคาบาด

แต่ถ้าจับมั่น..กระชาก ได้หญ้าคามามุงหลังคา

สมความปรารถนา

ความเพียรเป็นทรัพย์อันประเสริฐ
เป็นทางที่จะให้เกิดความสำเร็จ

ทำอะไรอย่าท้อแท้ อย่าอ่อนแอ ทำไปจนกว่าจะสำเร็จ

พระพุทธเจ้าสอนว่า

"วายเมเถว ปุริโส ยาว อตฺถสฺส นิปฺปทา"

เกิดเป็นคนต้องพยายามเรื่อยไป จนกว่าจะถึงจุดหมายปลายทาง

ทำอะไรไม่เสร็จ ไม่เลิก ไม่ละ ไม่วางสิ่งนั้น

ทำมันจนเสร็จ

เกิดเป็นคนมันต้องอย่างนั้น

คติธรรมค้ำใจ

✤

นตฺถิ สนฺติปรำ สุขำ – สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี

สนฺติ มคฺคเมว พรูเหยฺย – จงช่วยสร้างทางสันติเถิด

ฉันได้บวชเรียนที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์

เป็นศิษย์ท่านปัญญานันทะแล้ว จักมีความสำนึกอยู่เสมอว่า

น อนริยำ กริสฺสามิ – ฉันจักไม่กระทำสิ่งต่ำทราม

คือ ไม่คิดเรื่องชั่วๆ ไม่พูดเรื่องชั่วๆ ไม่ทำเรื่องชั่วๆ ไม่คบเพื่อนชั่ว

ไม่เล่นการพนัน ไม่เสพสิ่งเสพติด ไม่เที่ยวกลางคืน ไม่สุรุ่ยสุร่ายในการจ่ายทรัพย์

จักเป็นอยู่อย่างประหยัด ไม่เกียจคร้านการงาน

ถือหลักว่า **“งานคือชีวิต ชีวิตคืองาน บันดาลสุข ทำงานให้สนุก เป็นสุขขณะทำงาน”**

ขอปฏิญญาณว่า**“จักเป็นชาวพุทธที่ดี จักทำตนเป็นประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ทุกเมื่อ”**

งานธรรมสมโภช ๘๔ ปี หลวงพ่อปัญญานันทะ - ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๓๘ ณ ลานหินโค้ง วัดชลประทานรังสฤษฎ์

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ)
สวนโมกขพลาราม อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี
(๒๗ พฤษภาคม ๒๔๔๙ - ๘ กรกฎาคม ๒๕๓๖)

พระราชญาณกวี (บ.ช.เขมาภิรัต)
วัดขันเงิน ต.วังตะกอ อ.หลังสวน จ.ชุมพร
(๒๓ ธันวาคม ๒๔๕๐ - ๒ มิถุนายน ๒๕๓๑)

พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)
วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี
(๑๑ พฤษภาคม ๒๔๕๔ - ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๐)

ข้อตกลงอันไม่ตาย ของสามสหายธรรม พุทธทาสภิกขุ

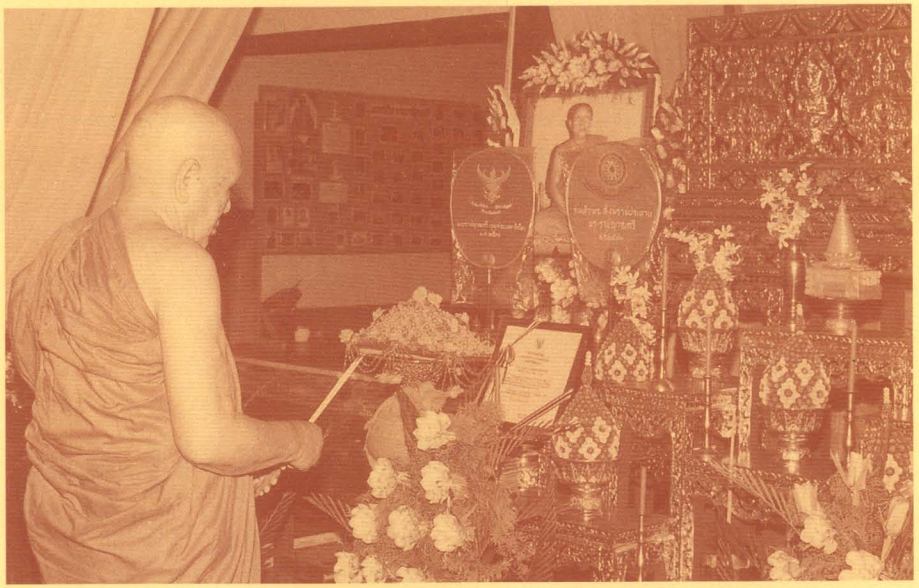
ข้อตกลงที่ทำไว้ระหว่างเราสามคน เมื่อจำพรรษาที่สวนโมกข์พุมเรียงนั้น ยังอยู่ในความทรงจำอย่างไม่รู้ลืมเลือน คือ **เจตนาที่จะรักษาเกียรติของประเทศไทยเมืองพุทธ ต้องไม่น้อยหน้ากว่าประเทศใด ในการมีพุทธศาสนา**. แม้ว่าความรู้สึกอันนี้ จะเป็นชาตินิยมเจือกิเลสอยู่บ้าง แต่ก็เหมาะสำหรับจะต่อสู้กับกิเลสของมหาชนที่เฉยเมยต่อความเป็นปึกแผ่นและรุ่งเรืองของพระศาสนาเอง.

ร่างกายแตกสลายไป แต่**คุณค่าของชีวิต ยังเหลืออยู่อย่างไม่ต้องสลายตามไปด้วย คือ "อยู่คู่ศาสนา"** และอยู่ในจิตใจของผู้ที่ได้รับประโยชน์จากกิจกรรมที่ได้ทำไว้ ในการเผยแผ่ธรรมะที่ใช้ดับทุกข์ได้จริง และใช้เป็นตัวอย่างได้ด้วย.

สุขภาพอนามัยไม่เท่ากัน มันต้องแยกกันอยู่ แยกกันไปเช่นนี้เอง แต่**สิ่งที่ไม่อาจแยกกันตลอดกาลนั้น คือผลงานที่ทำไว้เพื่อพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย**นั่นเอง, บรรดาท่านที่ถือว่าเราทั้งสามเป็นที่เคารพรักใคร่ทุกคน จงได้รับรู้ และสนับสนุนงานที่ค้างอยู่ให้ก้าวหน้าต่อไป เสมือนหนึ่งว่า**ไม่มีใครได้จากไป** นั่นแหละคือศิษยานุศิษย์มิตรสหายที่แท้จริง, มิได้เป็นสักแต่ปากว่า.

เราเห็นว่าไม่ต้องอ้างคุณสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใด มาดลบันดาลให้วิญญาณของผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ไปสู่สุคติภพ, เพราะ**งานที่ทำไว้แล้วนั้นศักดิ์สิทธิ์พอที่จะจัดการกับตัวมันเอง**, และน้องชายของเราก็ไม่ต้องการภพชนิดไหนอีกต่อไปด้วย.

จากหนังสือ"มารู้จักพระพุทธศาสนากันให้ยิ่งกว่าที่แล้วมา"
ที่สำนักสวนโมกขพลาราม จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกเนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพ
พระราชญาณกวี (บุญชวน เขมาภิรโต) ๙ เมษายน พ.ศ.๒๕๓๒

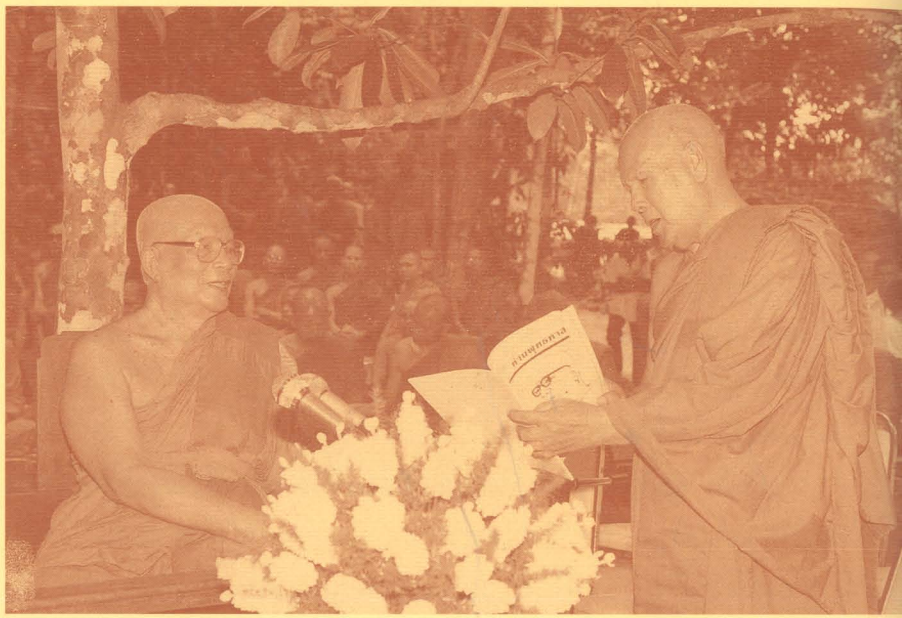

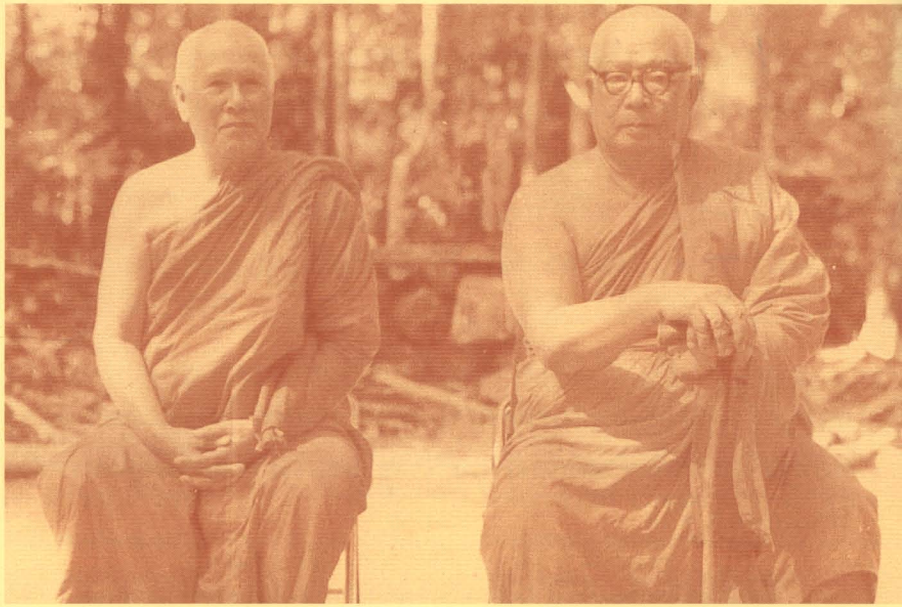
งานศพพระราชญาณกวี - ๙ เมษายน ๒๕๓๒

งานศพท่านพุทธทาส - ๘ กรกฎาคม ๒๕๓๖

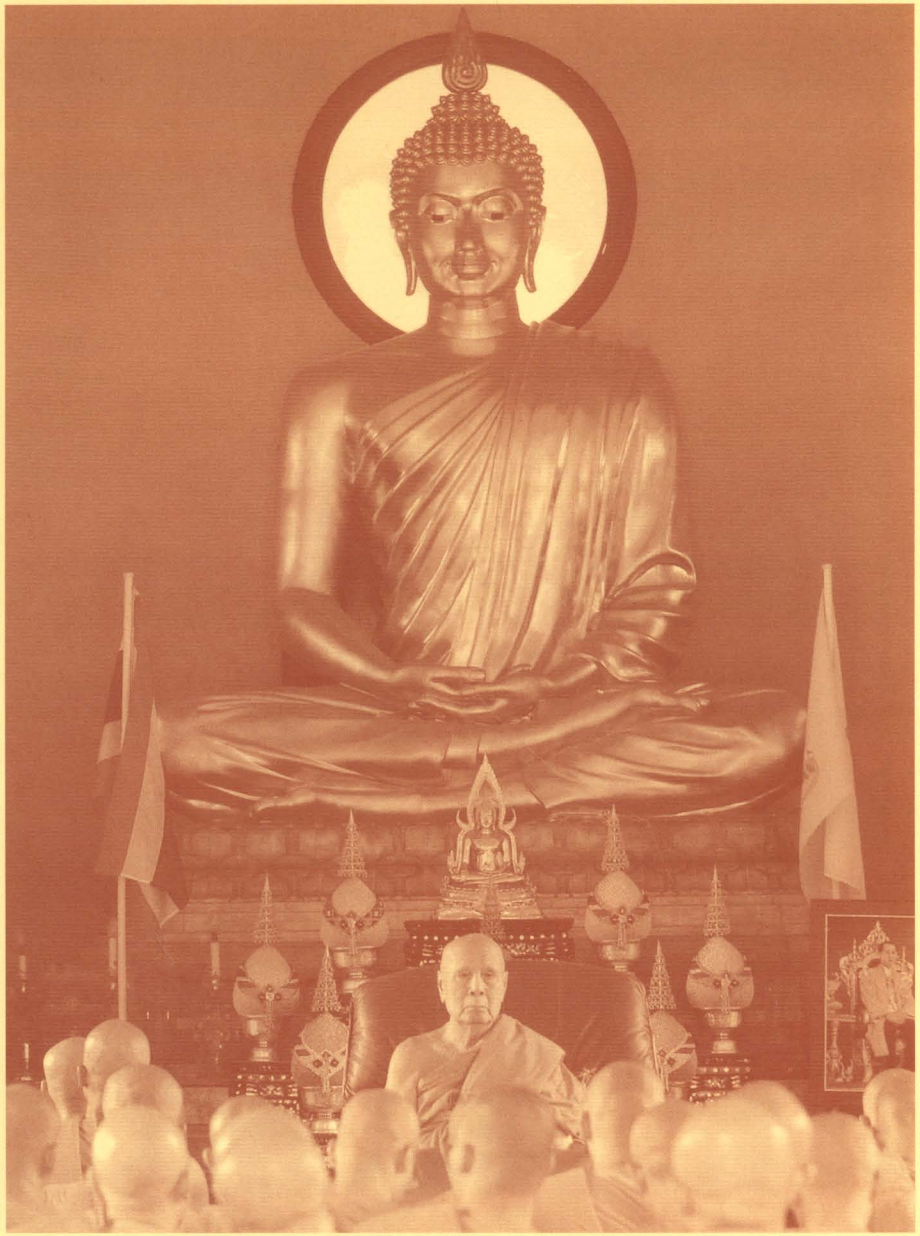

ตื่นตัว ว่องไว ก้าวหน้า ตามรอยบาทพระศาสดา
สืบอายุพระพุทธศาสนา เพื่อโลกาสงบเย็น

เวลานี้สังคมเต็มไปด้วยปัญหา
มืดบอดอยู่ด้วยกิเลสประเภทต่างๆ
พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า
"น่าหัวเราะอะไร น่าร่าเริงอะไร
ในเมื่อโลกสันนิวาสนี้ถูกเผาอยู่ด้วย
ไฟราคะ โทสะ โมหะ
ทำไมสูเจ้าทั้งหลายจึงไม่แสวงหา
ดวงประทีปส่องใจ"

ดวงประทีปส่องใจนั้นไม่ใช่ไฟฟ้า
ไม่ใช่ไฟที่เป็นวัตถุ แต่เป็น"ธรรมะ"
"ธมฺโม ปทีโป วิย ตสฺส สตฺถุโน -
พระธรรมของพระพุทธเจ้า
เป็นดุจดวงประทีปส่องใจให้สว่างไสว"

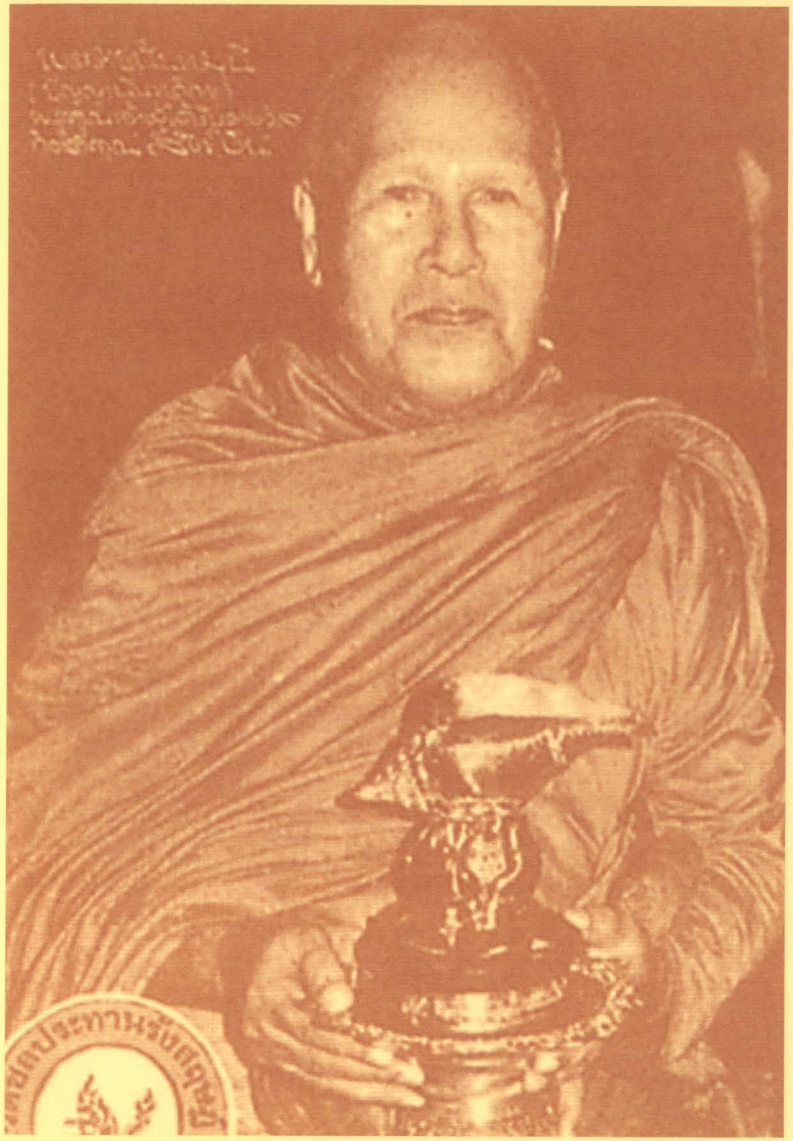
เราต้องหาธรรมะควบคู่ไปกับการหาวัตถุ
ประพฤติธรรมควบคู่กันกับการดำรงชีวิตในหน้าที่การงาน
ท่านจะเป็นพ่อค้า เป็นชาวนา เป็นชาวสวน
เป็นข้าราชการ เป็นทหาร เป็นตำรวจ ฯลฯ
ต้องประพฤติธรรมด้วย

ปัญญานันทภิกขุ

(จากปาฐกถาธรรม วันวิสาขบูชา ๒๕๒๔)

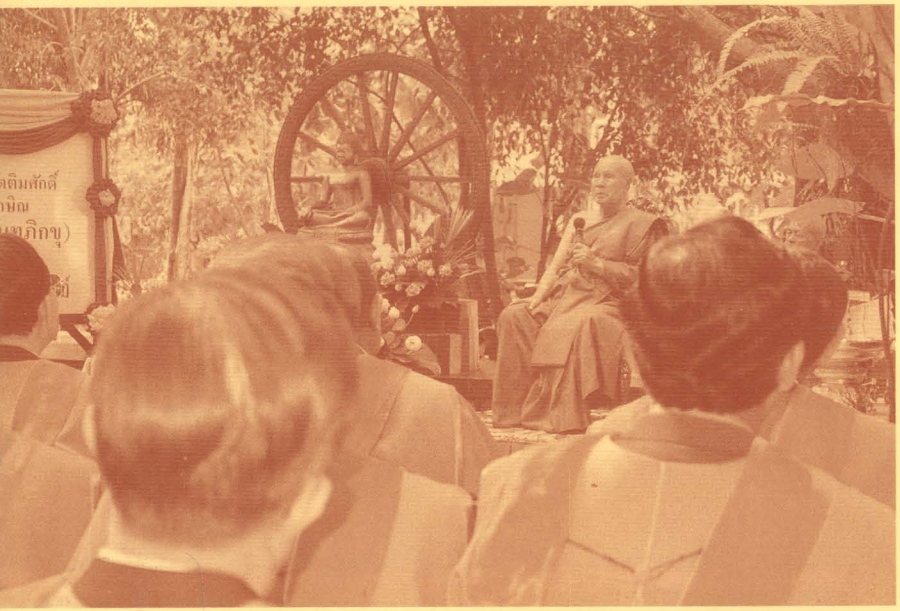
“คนเขลา..เท่านั้นที่สำคัญผิด คนวิปริต..ย่อมทำโลกให้ยุ่ง
ส่วนคนมีปัญญารู้แจ้ง...ย่อมเบิกบาน...สงบเย็นในธรรม คือ...สะอาด-สว่าง-สงบ”

พ.ศ.๒๕๒๐ ได้รับรางวัล"สังข์เงิน" จากสมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย
ในฐานะพระภิกษุผู้เผยแผ่ธรรมะยอดเยี่ยม

พ.ศ.๒๕๒๕ ได้รับคัดเลือกให้เป็นบุคคลผู้ทำประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา
เนื่องในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ถวายปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาสังคมศึกษา
แด่ พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญา ปหาโน ป.ธ.๙)
๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕

ในวโรกาสพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา วันอาทิตย์ที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๗

พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)

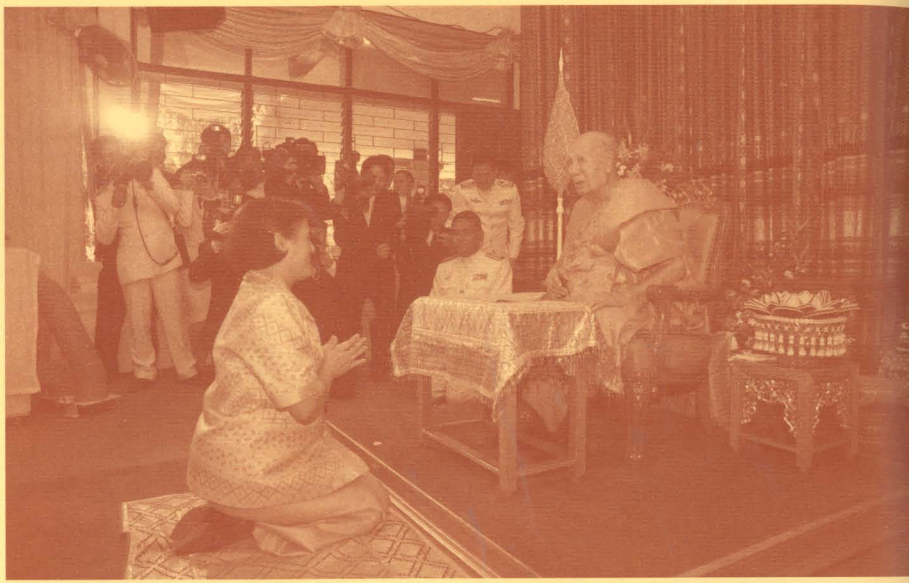
ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๑๘ เจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษฎ์

ได้รับพระราชทานสถาปนาสมณศักดิ์

เป็นพระราชาคณะเจ้าคณะรอง ชั้นหิรัญบัฏ ในพระราชทินนาม ที่

พระพรหมมังคลาจารย์

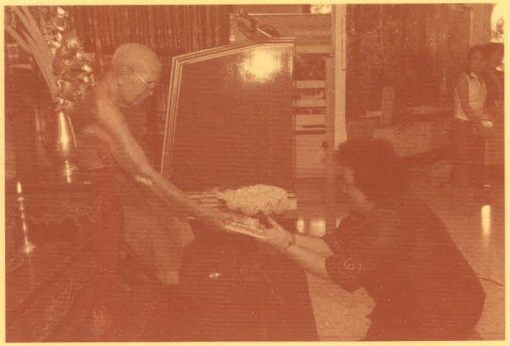
ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง

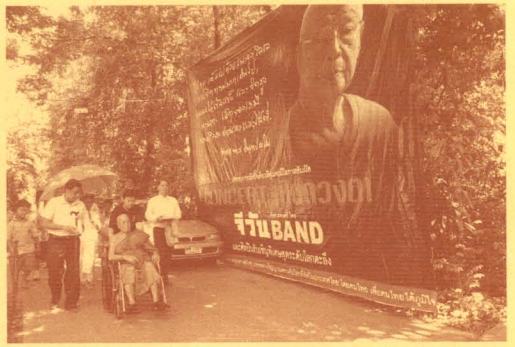

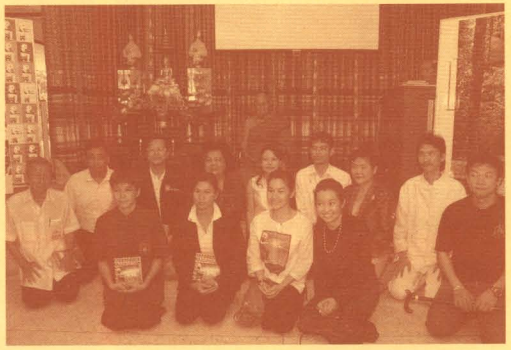

งานธรรมสมโภช ๙๖ ปี หลวงพ่อปัญญานันทะ - ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐

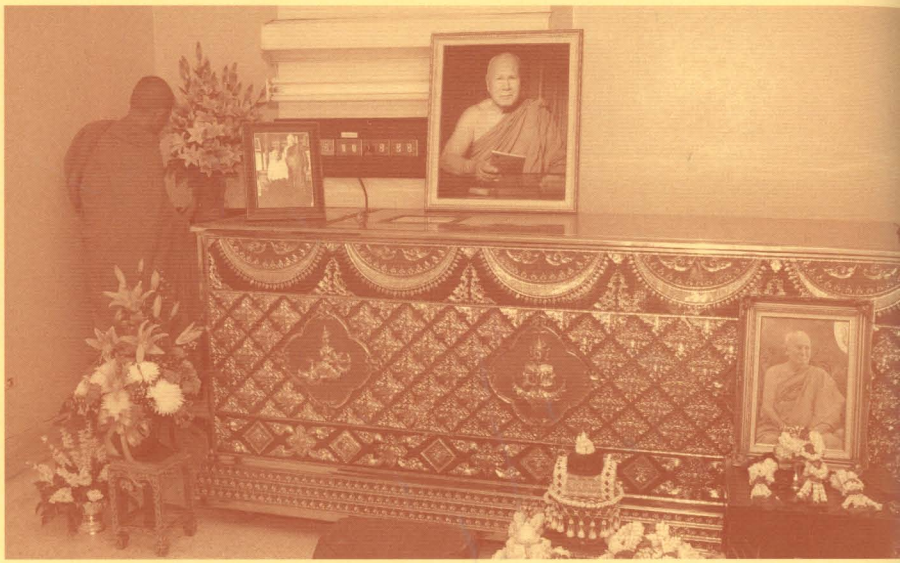

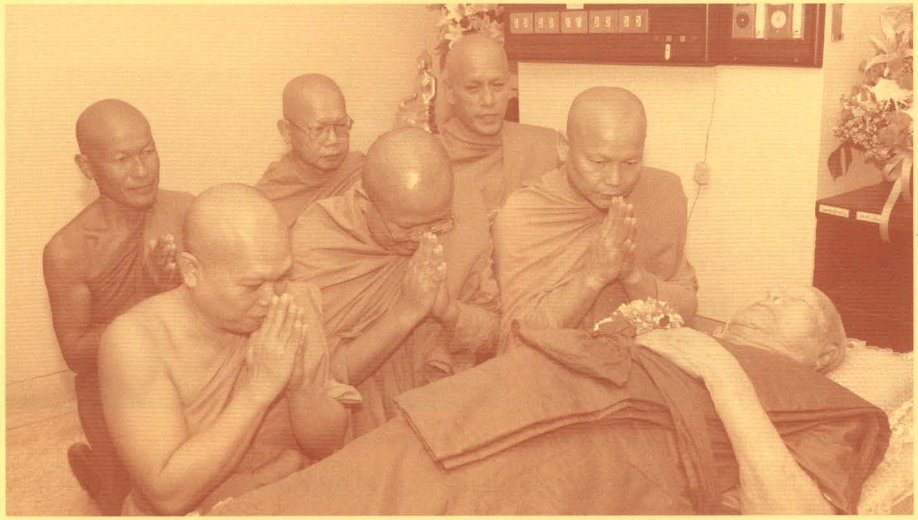
หลวงพ่อปัญญานันทะเป็นประธานในงานมอบซีดีเพลงธรรมะ “พุทธทาสเปิดดวงตา” โดยคณะศิลปินจีวัน ให้แก่สถาบันการศึกษาทั่วประเทศ
ณ โรงเรียนพุทธธรรม วัดชลประทานรังสฤษฎ์ วันอาทิตย์ที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๐ ก่อนเข้ารับการตรวจสุขภาพที่โรงพยาบาลชลประทานและรับการรักษาพยาบาลครั้งสุดท้ายที่โรงพยาบาลศิริราช

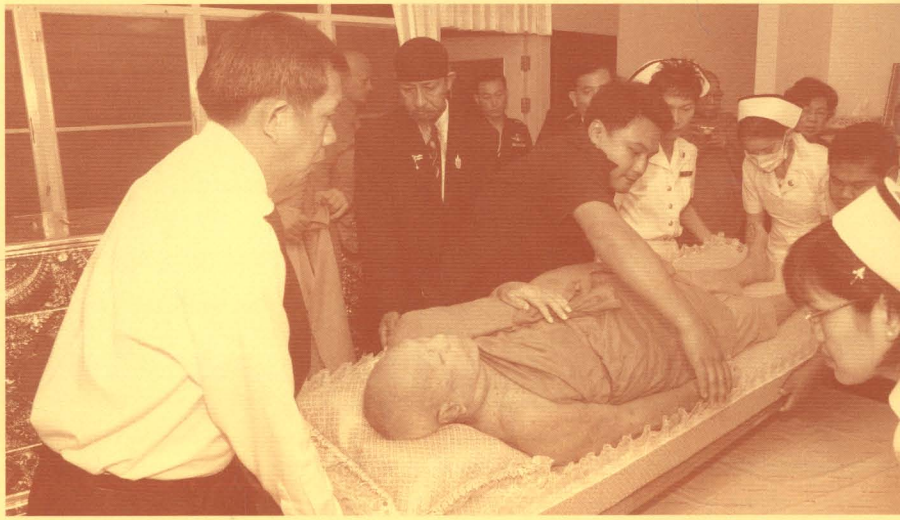

หลวงพ่อปัญญานันทะเข้ารับการผ่าตัดเนื่องด้วยเส้นโลหิตตีบที่โรงพยาบาลศิริราช เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ ต่อมาเกิดการติดเชื้อที่ปอด ทำให้ระบบการทำงานของไตและหัวใจผิดปกติ ท่านมรณภาพด้วยภาวะปอดอักเสบ ไตวายเฉียบพลัน และภาวะหัวใจล้มเหลว ในวันพุธที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๐ เวลา ๙.๐๐ น. สิริอายุ ๙๖ ปี ๕ เดือน พรรษา ๗๖

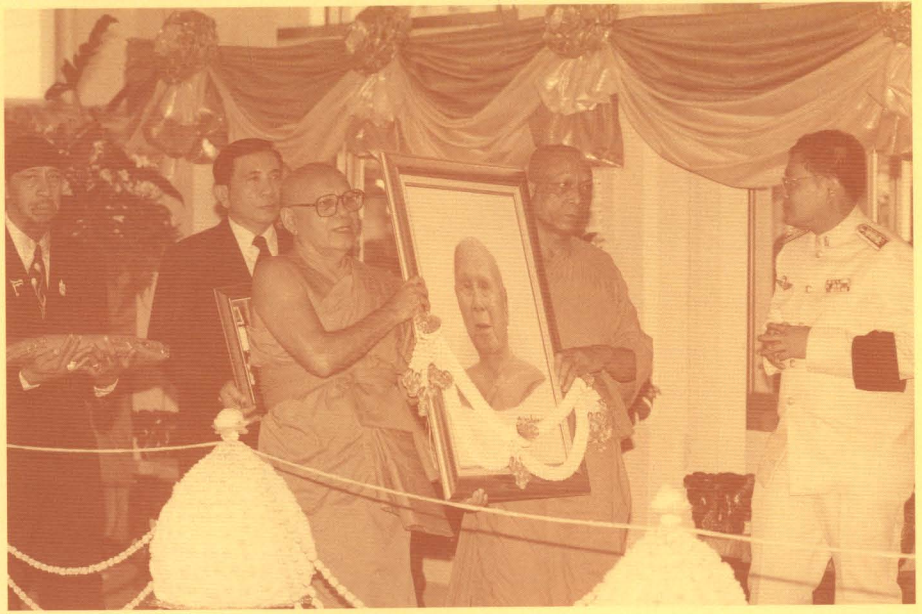

เชิญศพไปไว้ที่โรงพยาบาลชลประทาน
ก่อนเคลื่อนย้ายไปยังศาลาขจรประศาสน์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์
เพื่อทำพิธีสรงน้ำศพในวันศุกร์ที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๐

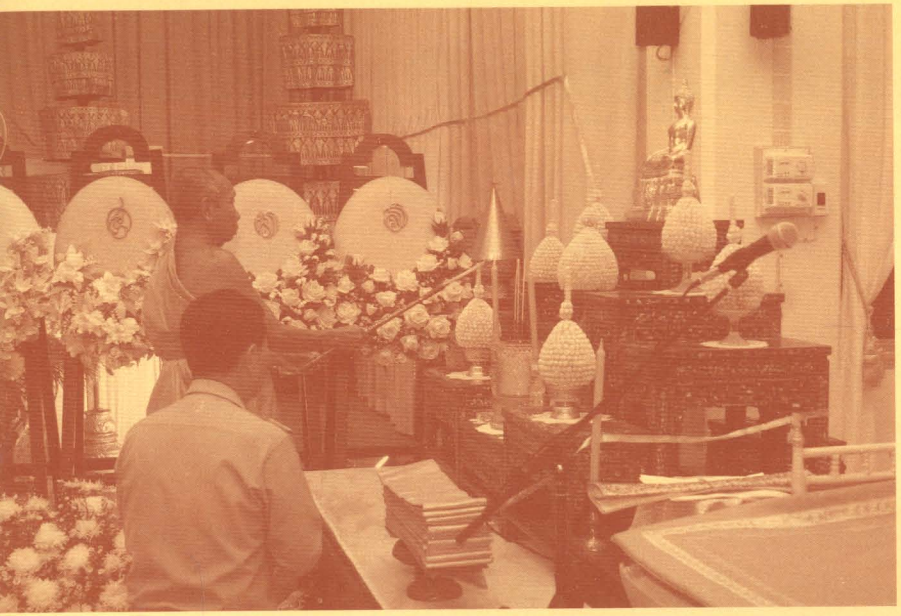

PULL

งานบำเพ็ญกุศล ณ ศาลาขจรประศาสน์ ครบ ๑๐๐ คืน แล้วบรรจุศพ ไว้ ณ อาคารพิพิธภัณฑ์ มีพิธีบำเพ็ญกุศลทุกวันพระและวันอาทิตย์ เวลา ๑๓.๐๐

✤

คารวาลัย...พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)
แม่ทัพธรรมผู้ยิ่งใหญ่ในศตวรรษที่ ๒๐ ผู้ปฏิวัติพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา
กระตุ้นเตือนให้ชาวพุทธละทิ้งอวิชชาทั้งปวง
เป็นแบบอย่างของพระสงฆ์ผู้เผยแผ่แก่นของพระธรรม
และเชิดชูพระพุทธศาสนาไว้เหนือชีวิต จวบจนวันที่ท่านละสังขารอย่างสงบ

เสียงปลุกผู้ต้องการพ้นทุกข์

ปัญญานันทภิกขุ

ข้าพเจ้าได้ท่องเที่ยวไปทำงานสอนคนมากเท่าใด
ก็ยิ่งได้กุศลเป็นกำไรมากเท่านั้น
ข้าพเจ้าไม่ต้องการสิ่งอื่น นอกจากกุศลเท่านั้น
กุศลเป็นเครื่องขูดเกลาใจของข้าพเจ้าเอง และผู้ฟังทั้งมวลให้สะอาดหมดจด

โลกในสมัยนี้เต็มไปด้วยความชั่วร้าย
ชาวโลกกำลังมัวเมาหลงใหลในบาปและสำคัญว่าตนเป็นผู้ไม่ได้ทำบาป
ตนเป็นทุกข์ สำคัญว่าตนเป็นสุข ตัวโง่เง่าแท้ๆ แต่สำคัญว่าตนเป็นคนฉลาดเต็มที่
นี่คือความเข้าใจผิด
ความคิดในรูปนี้กำลังแพร่หลายอยู่ในโลก
และเป็นพายุร้ายที่ทำให้บ้านคือความดีต้องพินาศ

พี่น้องทั้งหลายจงตื่นขึ้นจากความหลับใหลมัวเมากันเถิด อย่าหลงผิดต่อไปอีกเลย
จงเอียงหูมาทางนี้ แล้วจงตั้งใจสดับฟังข่าวดีกันบ้างเถิด
ข่าวดีที่จะทำท่านให้เป็นไทย ทำท่านให้สงบ หายจากความโง่หลงมัวเมา
เป็นข่าวที่ควรฟังใช่ไหม ท่านผู้ต้องการพ้นจากทุกข์

ท า ง พ้ น ทุ ก ข์

ปัญญานันทภิกขุ

๑. เมื่อมีความทุกข์เกิดขึ้น จงนึกว่าต้องมีสาเหตุ
๒. สาเหตุของความทุกข์อยู่ที่ตัวของเราเอง มิใช่มาจากที่อื่น
๓. สิ่งภายนอก จะเป็นวัตถุก็ตาม คนก็ตาม
มิใช่ตัวการสำคัญ ตัวการสำคัญอยู่ที่ตัวเราเองโดยแท้
๔. จงค้นหาสาเหตุของความทุกข์ในตนของตนเอง
๕. ในการจะค้นหาสาเหตุนั้น ต้องทำใจให้สงบ
ด้วยการเข้าไปสู่ที่สงบเงียบ เพื่อความสงบทางใจ
๖. การสวดมนต์ภาวนาในพุทธศาสนา มิใช่การอ้อนวอนให้ใครๆ มาช่วยตน
แต่ต้องการความสงบใจเท่านั้น
๗. เมื่อสงบใจแล้ว
จงยกเอาปัญหาความทุกข์ขึ้นมาพิจารณาให้แตก ด้วยความสุขุมรอบคอบ
จนเห็นได้ชัดว่าอะไรเป็นเหตุของความทุกข์นี้
๘. เมื่อพบสาเหตุแล้ว จงแข็งใจตัดเหตุนั้นทิ้งเสีย
อย่าได้ทำตนเป็นคนอ่อนแอ อย่ายอมพ่ายแพ้แก่ธรรมชาติฝ่ายต่ำเป็นอันขาด

ถ้าหากท่านปฏิบัติได้อย่างนี้ ท่านก็มีหวังพ้นทุกข์ได้แน่

หลับและตื่นให้เป็นสุข

ปัญญานันทภิกขุ

ก่อนจะนอนควรไหว้พระสวดมนต์ นั่งสมาธิ
ทำใจให้สงบให้สบาย เรียบร้อยแล้วก็นอน
บอกตัวเองว่า “ฉันจะนอน จะหยุดคิดหยุดนึกอะไรทั้งหมด”
ปิดหมดทุกประตู แล้วก็นึกว่า“หลับๆ ๆ ” อย่าไปนึกว่า นั่นยังไม่ได้ทำ นี่ยังไม่ได้ทำ
ปิดงานแล้วปิดหมด ไม่ใช่ปิดตู้แล้วสมองยังไม่ปิด
มานั่งคิดนั่งฝัน ไม่เป็นอันหลับอันนอน
นี่แหละเป็นบันไดขั้นต้นของการเป็นโรคประสาท

ทุกครั้งที่ใจไม่สงบนี่มันเป็นพิษ
ใจโกรธ ใจเกลียด ใจริษยา ใจพยาบาทอาฆาตจองเวร
ถ้าเกิดขึ้นแล้วมันเป็นพิษแก่เรา แล้วก็ส่งพิษไปยังคนข้างเคียง
ใครอยู่ใกล้เราก็ถูกเผาไปด้วย สำลักไปตามๆ กัน เพราะควันพิษของเรา

อย่าสร้างอารมณ์เป็นพิษขึ้นในจิตใจ ในเวลาเช้า
ตื่นแล้วก็นั่งสงบใจ พูดกับตัวเองว่า
“วันนี้ฉันจะอยู่อย่างคนสงบ ฉันจะอยู่อย่างคนมีสติปัญญา
ฉันจะอยู่อย่างคนรู้เท่าทันสรรพสิ่งทั้งหลาย ฉันจะไม่เป็นทุกข์ในสิ่งที่ไม่จำเป็น”

ข้อควรจำสำหรับชาวพุทธ

ปัญญานันทภิกขุ

๑. ชาวพุทธ ถือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่พึ่งอันประเสริฐ

๒. ชาวพุทธเชื่อมั่นในกฎของกรรม "ทำดีได้ดี–ทำชั่วได้ชั่ว"

๓. ชาวพุทธยอมให้พระพุทธเจ้าเป็นผู้นำทางชีวิต ถือเอาพระธรรมเป็นแนวทางของชีวิต
ถือเอาพระสงฆ์เป็นบุคคลตัวอย่างผู้นำทางชีวิต และเดินตามแบบพระสงฆ์ตลอดไป

๔. ชาวพุทธจะไม่กราบไหว้สิ่งอื่นที่ชาวโลกถือว่าขลัง ศักดิ์สิทธิ์

๕. ชาวพุทธจะไม่เชื่อในชะตาชีวิตของหมอบอก
แต่เชื่อว่าตนเองสร้างอนาคตให้แก่ชีวิตตนเอง

๖. ชาวพุทธ เวลามีความทุกข์ แก้ไขความทุกข์ที่ตนเอง
ไม่เที่ยววิ่งไปหาหมอดูให้เสียเวลาเปล่าๆ

๗. ชาวพุทธถือว่าความบังเอิญไม่มี มีแต่สิ่งทั้งหลายเกิดจากเหตุ
ปราศจากเหตุ ผลจะเกิดขึ้นไม่ได้ เหตุที่แท้จริงอยู่ที่การกระทำของตนเอง

๘. ชาวพุทธไม่มีพิธีสะเดาะเคราะห์แบบหมอดู
แต่สะเดาะตรงค้นหาเหตุให้พบ แล้วตัดเหตุนั้นเสีย

๙. ฤกษ์งามยามดีสำหรับชาวพุทธไม่มี
มีแต่ทำดีก็ทำให้เวลาดีขึ้น ทำชั่วก็ทำให้เวลาชั่ว
ดีชั่วมิได้ขึ้นอยู่กับเวลา แต่ขึ้นอยู่กับการกระทำเท่านั้น

คำร้องขอต่อเพื่อนร่วมชาติ

ปัญญานันทภิกขุ

ขอให้พี่น้องชาวไทยทุกถ้วนหน้า
จงช่วยกันกำจัดอบายมุขให้หายไปจากเมืองไทย
ช่วยกันกอบกู้บ้านเมืองให้พ้นจากความล่มจม
แล้วสร้างเมืองไทยให้เป็นเมืองพระ
ด้วยการช่วยกันศึกษา ปฏิบัติ และประกาศพระธรรมให้แพร่ไปถึงใจของทุกคนเถิด

ขอให้ช่วยกันสร้างระเบียบวินัย
ในการเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันให้มากขึ้น
ช่วยกันสร้างความรักความเมตตาต่อมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย

ขอให้ทุกคนประหยัด อดทน รักงานในหน้าที่
มีความเสียสละเพื่อส่วนรวมเถิด ประเทศชาติจึงจะอยู่รอด

เป็นหน้าที่ของเราทุกคนที่จะต้องช่วยกันชักจูงเพื่อนฝูงมิตรสหาย
ให้ได้เข้าหาธรรมะ ให้ได้เดินในทางที่ถูกที่ชอบ อย่าไปจูงเพื่อนเข้าไปสู่ทางแห่งอบาย
ช่วยกันทำอย่างนี้ สังคมก็จะดีขึ้นเจริญขึ้น มีแต่ความสงบ
ทุกคนก็ได้รับความสุขทั่วหน้ากัน

มรดกสำคัญที่ต้องช่วยกันรักษาไว้

ปัญญานันทภิกขุ

๑. แผ่นดินไทย

เป็นมรดกมีค่า บรรพบุรุษของเรารักษาไว้ด้วยเลือดด้วยเนื้อ ด้วยชีวิต
เราจะต้องช่วยกันรักษาไว้เพื่ออนาคตต่อไป

๒. ความเป็นเอกราชของชาติ

คนไทยมีความภูมิใจในประวัติศาสตร์ของตนเอง
ที่เป็นไทยอยู่ได้ด้วยอำนาจของพระธรรม
พระเจ้าแผ่นดินไทยเคร่งครัดในศาสนา รักษาประเทศชาติด้วยธรรมะ

๓. พระพุทธศาสนา

เป็นมรดกทางใจที่เรารับมาจากประเทศอินเดีย เดี๋ยวนี้เป็นของไทยไปแล้ว
ประเทศไทยเป็นเมืองพระพุทธศาสนา
ธรรมะของพระพุทธเจ้าเป็นมรดกสำคัญที่เราจะต้องรักษาไว้

ทุกคนต้องคิดไว้ทุกวันๆ ว่า
"ฉันจะอยู่อย่างคนมีค่าในแผ่นดินนี้ ฉันจะอยู่เพื่อรักษาแผ่นดินนี้ไว้
เพื่อรักษาเอกราชของชาติไว้ เพื่อรักษาพระพุทธศาสนาไว้"

พรที่แท้...จากท่านปัญญานันทะ

ขอให้ธรรมะจงล้างความสกปรก
คือความเห็นผิดและการกระทำผิดๆ ของชาวพุทธให้หายไป
จงพ้นจากความเขลาความหลง
จงได้หันมานับถือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ โดยประการเดียว

การสั่นเซียมซี รดน้ำมนต์ เสี่ยงทายด้วยวิธีการต่างๆ
จงหายไปจากผืนแผ่นดินไทย

ขอให้อาจารย์เสกพระเครื่องรางทั้งหลาย
จงได้เสกคนให้เป็นคนดีที่มีพระในใจ มิใช่มีพระห้อยคอ แต่เมาเช้าถึงเย็น

ขอให้พวกมิจฉาทิฏฐิทั้งหลาย
จงกลับกลายเป็นคนมีความเห็นชอบตามทำนองคลองธรรม

นี่เป็นพรของข้าพเจ้า มอบให้แก่ท่านทั้งหลาย
ตามทัศนะของพระพุทธศาสนาที่บริสุทธิ์ ไม่มีสิ่งโสโครกสกปรกใดๆ เจือปน
ขอท่านทั้งหลายจงรับพรนี้ไปปฏิบัติตามทางของพระพุทธองค์เถิด

อยู่กันด้วยความรัก

รักเพื่อนมนุษย์ทุกถ้วนหน้า
รักธรรมชาติอย่าทำลาย
รักวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ
รักพระธรรม
สร้างพระธรรมไว้ในใจเป็นนิตย์
รักสันติภาพ
สร้างสันติสุขทุกเวลา

พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)

แ ม่ ทั พ โ ล ก

เมืองไทย–มีของดี–ไม่อายใคร
เหตุใด–แข่งวัตถุ–จอมปลอม
อวดใหญ่–แข่งโต–โอ่อ่า
ท่านปัญญา–ส่ายหน้า–เหลวไหล

ไร้สาระ–บิดเบือน–สัจธรรม
พาคนต่ำ–หลงใหล–อวิชชา
ใบ้หวย–ร่ำรวย–เลขเด็ด
พระเครื่อง–ปลัดขิก–ของขลัง

เจิมป้าย–เจิมรถ–ลงเลขยันต์
นะจังงัง–เชียมชี–เสี่ยงทาย
บวงสรวง–เข้าผี–เข้าทรง
พ่นน้ำหมาก–ราดน้ำมนต์–ล้วนงมงาย

ท่านปัญญา–จึงเทศน์–ตรงๆ
ไม่สน–หน้าพรหม–หน้าอินทร์
ไม่กลัวใคร–หน้าไหน–ทั้งสิ้น
บวชเป็นพระ–ใช่บวช–มาหากิน
ไม่ตามใจ–ญาติโยม–หวังปัจจัย
เทศน์ด้วยใจ–ถวาย–พระพุทธองค์

ท่านปัญญา–จึงเทศน์–ตรงๆ
กงจักร–มิใช่–ดอกบัว
๙๖ ปี–พระดี–สูงศักดิ์
ประกาศวัตร–ปฏิบัติ–งดงาม
แม่ทัพโลก–ต่อสู้–มายา
ให้ชาวประชา–รู้ ตื่น–เบิกบาน

คิดดี – ทำดี – พูดดี
คบคนดี – ไปสู่ – ที่ดี

คิดดี – ทำดี – พูดดี
คบคนดี – ไปสู่ – ที่ดี

คิดดี – ทำดี – พูดดี
คบคนดี – ไปสู่ – ที่ดี

คิดดี – ทำดี – พูดดี
คบคนดี – ไปสู่ – สถานที่ดี

จาก...เพลงชุด "๙๖ ปี ปัญญานันทะ"
คำร้อง–ทำนอง โดย ดินป่า จีวัน

เราจะทำแต่สิ่งที่ดีงาม

เราจะไม่ทำสิ่งที่ต่ำทราม

นี่คือ...ความสุขของเรา

ถนนหนทุกก้อยหาคุณเรา ๕๔